

**T. C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**ETKİLİ DÖNÜTÜN AKADEMİK BAŞARI, DERSE YÖNELİK TUTUM
VE ÜSTBİLİŞSEL FARKINDALIĞA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA FEYYAZ ÇETİN

ÇANAKKALE

MAYIS 2014

**T. C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı**

**Etkili Dönütün Akademik Başarı, Derse Yönelik Tutum
ve Üstbilişsel Farkındalığa Etkisi**

**Mustafa Feyyaz ÇETİN
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Danışman
Doç. Dr. Çiğdem ŞAHİN TAŞKIN**

**Çanakkale
Mayıs 2014**

Taahhüname

Yüksek lisans bitirme tezi olarak sunduğum “ Etkili Dönütün Akademik Başarı, Derse Yönelik Tutum ve Üstbilişsel Farkındalığa Etkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

27/05/2014

Mustafa Feyyaz ÇETİN

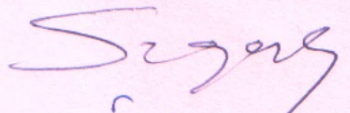
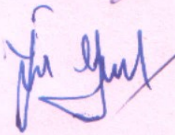
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Mustafa Feyyaz ÇETİN tarafından hazırlanan çalışma, 27/05/2014 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: 10036188

	Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza
Danışman	Doç. Dr.	Çiğdem ŞAHİN TAŞKIN	
Üye	Doç. Dr.	Salih Zeki GENÇ	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	İlke Evin GENCEL	

Doç. Dr. Ajda KAHVECİ
Enstitü Müdürü

02.06.2014

Önsöz

Milli Eğitim Bakanlığının 2005 yılında ortaya koyduğu program yapılandırmacı yaklaşımdan hareketle hazırlanması bakımından öğrenme-öğretme sürecinin merkezine öğrenciyi almaktadır. Bu durum öğretmenin öğrenme-öğretme sürecindeki rollerinde bir takım değişiklikler meydana gelmesine neden olmuştur. Öğretmenin sınıf içindeki rolü bilgi kaynağı olmaktan öğrenciyi öğrenme hedefine yönlendirici bir rehber olmaya dönüşmüştür. Bu durum öğretmenin öğrencileri öğrenme hedeflerine nasıl ve ne ile yönlendirebileceği sorusunu doğurmuştur. Bu doğrultuda, bu çalışma öğretmen tarafından verilen etkili sözlü dönütlerin öğrencileri öğrenme hedefine ulaştırmada etkisinin yanı sıra, öğrencilerde derse yönelik tutum ve üstbilişsel farkındalık gelişimine etkilerini de ele almaktadır.

Bu araştırma, her problemin çözümünün eğitimden geçtiğini bana aşılaman ve araştırma önerisini yazdığım günlerde bir trafik kazası sonucunda kaybettiğim annem Nuray ÇETİN'e ithaf olunur. Yaşadığı her an herkesin derdini dert edinen, insanlara fayda sağlamak için didinen ve beni de bu minvalde yetiştirmeye çalışan, elinin uzandığı herkesin Nuray Annesi olan anneme armağanımdır.

Öğrencilerin başarı, tutum ve üstbilişsel farkındalıkları konusunda öğretmenlik hayatım boyunca edindiğim tecrübeleri dikkate alarak beni etkili dönüt verme konusunda araştırma yapmaya yönlendiren danışmanım Doç. Dr. Çiğdem ŞAHİN TAŞKIN'a araştırma süresince çalışmalarımı büyük bir dikkat ve özveri ile takip edip desteklediği için teşekkür ederim.

Annemin vefatı sonrası zaten hissettiğim desteklerini iki kat arttıran babam Baki ÇETİN'e, ablam Feyza PEHLİVAN'a, hayat arkadaşım Ceren ÇETİN'e ve çalışmalarımı meraklı gözlerle izleyip kendisiyle vakit geçirmem için sevimlilikler yapan kızım Destina ÇETİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Özet

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (2005) uygulamaya koyduğu ilköğretim programı yapılandırmacı yaklaşımı benimseyerek öğrenciyi öğrenme-öğretme sürecinin merkezine almaktadır. Böylece öğretmenin öğrenme-öğretme sürecinde üstlendiği rol değişmiştir. Yeni programa göre öğretmen, bilgi kaynağı olmaktan çıkıp, öğrencinin öğrenme hedeflerine ulaşmasında bir rehber olmuştur. Öğretmen tarafından öğrenme-öğretme sürecinin merkezinde bulunan öğrencilerin yanıtlarına yönelik dönütler vermek sürece rehberlik etmesi bakımından kaçınılmazdır. Bu araştırma öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenin öğrencilere verdiği sözlü dönütleri ele almaktadır. Araştırmanın amacı öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütlerin öğrencilerin akademik başarı, derse yönelik tutum ve üstbilişsel farkındalık gelişimine etkisini belirlemektir.

Araştırma öncesinde Çanakkale ili Gelibolu ilçe merkezinde bulunan beş ilkokulda öğrencilere Akademik Başarı Testi uygulanmış, aritmetik ortalamaları birbirine yakın olan grupların denklikleri Mann Whitney U testi ile belirlenmiştir. Elde edilen verilerden hareketle, bu araştırmanın deney grubunu Çanakkale ili Gelibolu ilçe merkezinde bulunan 75. Yıl Cumhuriyet İlkokulu 3A şubesi, kontrol grubunu ise 3B Şubesi oluşturmaktadır. Araştırma 2013-2014 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Kontrol gruplu öntest–sontest deneysel modele göre yapılan araştırmanın deney ve kontrol grupları 29'ar kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın uygulama safhası Hayat Bilgisi dersinde deney grubunda etkili dönüt kriterleri dikkate alınarak araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Kontrol grubunda ise dersler Hayat Bilgisi dersi öğretmen kılavuz kitabında bulunan yöntemlerle sınıfın öğretmeni tarafından işlenmiştir. Deney grubunda uygulamaları gerçekleştiren araştırmacı ile kontrol grubundaki uygulamaları gerçekleştiren sınıf öğretmenin mesleki deneyimlerinin benzer olduğu görülmektedir. Deney grubunda uygulamaları gerçekleştiren araştırmacı 7 yıllık, kontrol grubundaki uygulamaları gerçekleştiren sınıf öğretmeni ise 8 yıllık bir deneyime sahip

olmakla beraber her ikisi de eğitim fakültesi, sınıf öğretmenliği anabilim dalından mezundur. Bu doğrultuda, araştırmacı ve sınıf öğretmeni uygulamalar öncesinde bir araya gelerek derslerin işlenişine ilişkin görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Deney ve kontrol grubunda aynı kazanımlar eş zamanlı olarak işlenmiş ve uygulama 26 ders saatinde tamamlanmıştır. Ayrıca, deney grubunda dersler ses kaydına alınmış ve bu kayıtlar deşifre edilerek araştırmacının verdiği etkili dönütler ortaya koyulmuştur. Araştırmanın veri toplama araçlarını “Akademik Başarı Testi”, “Hayat Bilgisi Dersi Tutum Ölçeği”, “Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği” oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri SPSS 15.0 programı ile analiz edilmiş, veriler Mann Whitney U ve Wilcoxon testleri ile sınanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular öğretmenin öğrenme-öğretme sürecinde etkili dönüt vermesinin öğrencilerin akademik başarılarını, derse yönelik tutumlarını ve üstbilişsel farkındalıklarını anlamlı derecede etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler. Etkili dönüt, üstbilişsel farkındalık, öğrenci tutumları, öğrenme-öğretme süreci.

Abstract

Ministry of Education (2005) has centralized the students in the learning–teaching process by adopting a constructivist approach to primary education programs. Thus, the teacher’s role in the learning-teaching process has been changed. According to the new programme, the teacher has become a guide for students to achieve their goals out of being a source of information. Therefore, feed-backing the answer of students which is located in the centre of the learning-teaching process by the teachers in terms of guiding the process is inevitable for teachers. This research has been focused on verbal feedbacks during the learning and teaching process. Thus, the purpose of the research is to understand the impact of effective verbal feedbacks on students’ academic achievement, attitudes towards the Life Sciences Course and metacognitive awareness.

Before the research, Academic Achievement Test was applied in 5 primary schools located in Gelibolu province in Canakkale. Arithmetic average of the closed groups’ equivalences was determined by Mann Whitney U Test which was applied in 75. Yıl Cumhuriyet Primary School in Gelibolu, Canakkale. The research was conducted during the 2013-2014 academic year. Control groups who are experimental models of pre-test and post-test were formed as experimental and control groups which consist of 29 students. It was revealed that the applications of control and experimental groups were in parallel with regards to classroom teachers’ vocational experiences. Two groups were graduated from the department of classroom teacher training in faculty of education. In addition, the researcher who carried out his applications in experimental group has 7 years of experiences, the one who carried out her applications in control group has 8 years of experiences. Accordingly, researcher and classroom teacher meet many times for sharing their experiences for ongoing courses. In the implementation phase of the study, the courses were treated with an effective feedback criterion to the experimental group and traditional method to the control group at

Social Studies Lesson for 4 hours in a week. The same gains were treated simultaneously in experimental and control groups and the practice was completed in 26 hours. In the experimental group the lessons were recorded and these records were unscrambled to reveal the teachers' effective feedbacks. The research's data collection tools were valid and reliable. The applied tests were "Academic Achievement Test", "Social Studies Course Attitude Scale" and "Metacognitive Awareness Scale". The research datum were analysed with SPSS 15.0 program, the datum were tested by Mann Whitney U and Wilcoxon Tests.

As a result of the research, it was relieved that in the learning-teaching process, giving an effective feedback by the teacher had significant effects on students' academic achievements, attitudes towards the course and metacognitive awareness.

Keywords. Effective feedback, Metacognitive awareness, Student's attitudes, Learning-teaching process.

İçindekiler

	Sayfa
Taahhütname	i
Jüri Onayı	ii
Önsöz	iii
Özet	iv
Abstract	vi
İçindekiler	viii
Semboller Ve Kısaltmalar Listesi	xiii
Tablolar Ve Şekiller Listesi	xiv
Bölüm I: Giriş	1
Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçlar	4
Alt Amaçlar	4
Araştırmanın Önemi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	7
Varsayımlar	8
Tanımlar	9
Alanyazın	9

Öğrenme Öğretme Sürecinde Dönüt	9
Dönütün Sınıflandırılması	11
Etkili Dönüt	15
Beklenen Performansın Ne Olduğunu Açıklayıcı Dönüt	17
Öz Değerlendirme Gelişimine Katkıda Bulunan Dönüt	17
Öğrenciye Öğrenme Üzerine Yüksek Kalitede Bilgi Sunan Dönüt	18
Öğretmen İle Öğrenci Arasında Diyaloga Teşvik Edici Dönüt	18
Olumlu Motivasyonel İnançları ve Öz Saygıyı Teşvik Edici Dönütler	19
Mevcut ve İstenen Performans Arasındaki Farkı Giderici Dönüt	20
Öğretmenlere Bilgi Sağlayıcı Dönüt	20
Üstbilişsel Farkındalık	21
Üstbilişsel Farkındalık Süreci	23
Etkili Dönüt ve Üstbilişsel Farkındalık	27
Tutum	29
Derse Yönelik Tutum	30
Etkili Dönüt Ve Tutum Arasındaki İlişki	31
Bölüm II: Yöntem	32
Araştırmanın Modeli	32
Deney ve Kontrol Gruplarının Belirlenmesi	34

Veri Toplama Araçları	37
Akademik Başarı Testi	37
Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	37
Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği	38
Verilerin Analizi	40
Deneyisel Uygulama İşlem Yolu	40
Deney Grubunda İşlenen Derslerden Elde Edilen Verilerin Deşifre Edilmesi	41
Deneyisel Çalışma Kapsamında Gerçekleştirilen Etkili Dönüt Uygulamasına	42
İlişkin Örnekler	
Beklenen Performansın Ne Olduğunu Açıklayıcı Dönüt	42
Öğrenciye Öğrenme Üzerine Yüksek Kalitede Bilgi Sunan Dönüt	48
Öğretmen-Öğrenci Diyalogunu Teşvik Edici Dönüt	53
Olumlu Motivasyonel İnançları Ve Öz Saygıyı Teşvik Edici Dönüt	61
Mevcut Ve İstenen Performans Arasındaki Farkı Giderici Dönüt	64
Bölüm III: Bulgular	70
Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	70
İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	72
Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	74
Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler	76
Tartışma	76

Sonuçlar	80
Öneriler	81
Kaynakça	82
Ekler	90
Ek A- Akademik Başarı Testi	91
Ek B- Akademik Başarı Testi İzni	92
Ek C- Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği İzni	93
Ek D- Hayat bilgisi Tutum Ölçeği	94
Ek E- Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği	95
Ek F- Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği 1. Yazar İzni	96
Ek G- Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği 2. Yazar İzni	97
Ek H- Deney ve Kontrol Grubuna Ait Uygulama Planı	98
Ek I- Ders Planı Örnekleri	100
Ek J- Ses Kaydı Deşifre Örnekleri	115
Ek K- Deney Grubu Uygulama Etkinlik Örnekleri	139

Semboller ve Kısaltmalar Listesi

N: Eleman Sayısı

YD: Yüzelik Değişim

SS: Standart Sapma

$\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

p: p Değeri

Ort: Ortanca (Medyan)

Tablolar ve Şekiller Listesi

Sayfa

Tablo 1	Tunstall ve Gipps (1996) Dönüt Sınıflaması	12
Tablo 2	Sözlü Dönüt Tipleri	14
Tablo 3	Öntest- Sontest Kontrol Gruplu Modelin Simgesel Görünüm	33
Tablo 4	Akademik Başarı Testinden elde edilen betimleyici istatistikler	34
Tablo 5	Akademik Başarı Testinin Gruplara Göre Normallik Dağılım	36
Tablo 6	Grupların Denkliği Mann Whitney U Testi Sonuçları	36
Tablo 7	Deney ve Kontrol Grupları Akademik Başarı Testi	71
	Ön Test-Son Test Karşılaştırması	
Tablo 8	Deney ve Kontrol Grupları Akademik Başarı Testi	72
	Son Test Yüzde Değişim Karşılaştırması	
Tablo 9	Deney ve Kontrol Grupları Hayat Bilgisi Dersine Yönelik	73
	Tutum Ölçeği Ön Test Son Test Karşılaştırması	
Tablo 10	Deney ve Kontrol Grupları Hayat Bilgisi Dersine Yönelik	73
	Tutum Ölçeği Son Test Yüzde Değişim Karşılaştırması	
Tablo 11	Deney ve Kontrol Grupları Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği	74
	Ön Test-Son Test Karşılaştırması	
Tablo 12	Deney ve Kontrol Grupları Üstbilişsel Farkındalık	75
	Son Test Yüzde Değişim Karşılaştırması	

BÖLÜM I: GİRİŞ

Dönüt, öğrencinin öğrenme sürecinde değişiklikler yapmasına ve hedefe ulaşmasına yardım eden bir işleve sahiptir. Öğrencilere verilen dönütün etkili olabilmesi için doğru bir strateji geliştirilmesi gerekmektedir (Mason ve Brunning, 2001). Bu strateji öğrencilerin mevcut bilgileri ile öğrenme hedefleri arasındaki bağlantının kurulmasına hizmet etmelidir. Smyth ve Henry (1985) dönütün öğrenmenin amacına hizmet eden bir yapıda olması gerektiğini belirterek, dönüt vermeden önce öğrencinin neyi ne kadar bildiğinin belirlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Etkili bir dönüt sürecinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Bu doğrultuda, öğretmen, öğrenme sürecinde öğrenciye verdiği dönütler sayesinde dersin amaçlarına uygun becerileri gösterip göstermediğine ilişkin bilgi verir ve mevcut durumunu belli ederek onu amaca yönlendirir. Ancak öğrencilerin nitelikli öğrenmeyi gerçekleştirmeleri verilen dönütlerin etkili olması ile ilişkilidir (Smyth ve Henry, (1985). Bu açıklamaya ek olarak, Nicol (2007) etkili bir dönütün öğrenciye kendi öğrenme süreci üzerine bilgi vermesi ve böylelikle öğrencinin kendi öğrenme sürecinin farkına varmasını sağlaması gerektiğini ifade etmektedir. Yukarıdaki tanımlamalardan hareketle etkili dönüt öğrencinin mevcut durumunu ortaya koyan bir araçtır diyebiliriz. Öğrenci, öğrenme sürecini içselleştirerek kendi öğrenme sürecinin farkında olur. Bu doğrultuda, bu araştırma etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün öğrencinin akademik başarısını, derse yönelik tutumunu ve üstbilişsel farkındalık gelişimine etkisini konu almaktadır.

Problem Durumu

Bu bölümde; dönütün öğrenme-öğretme sürecindeki yerine ilişkin alanyazın incelenerek bu konuda yapılan araştırmalar analiz edilmiş ve problem durumu ortaya konulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) 2005'te uygulamaya koyduğu ilkököl programlarında öğretmen'in öğrenme-öğretme sürecindeki görevinin yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınarak tanımlandığı görülmektedir. Buna göre, öğretmen'in öğrenme-öğretme sürecindeki görevi, öğrenciye rehber olmaktır. Carnell (2000) öğretmen'in rehberlik görevini yerine getirirken verdiği dönütlerin öğrencilerin mevcut durumlarına ve öğrenme hedeflerine yönelik bilgi içermesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda, öğretmen'in dönütü öğrenme-öğretme sürecinde kullanmasının, öğrenciye rehberlik etmesine yardımcı olduğu söylenebilir. Öğrencilerin akademik başarılarının artması, öğrenme hedeflerinin gerçekleşmesinin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Nicol (2007) etkili bir dönütün mevcut ve istenen performans arasındaki boşluğu kapatmak için fırsatlar sunduğunu ifade etmektedir. Bu durum, öğrenme-öğretme sürecinde dönüt ile akademik başarı arasındaki ilişkiye dikkati çekmektedir. Bu durum, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından verilen dönütlerin öğrencilerin akademik başarılarına nasıl bir etkisinin bulunduğu sorusunu ortaya çıkarmaktadır.

MEB (2005) ilköğretim programı kapsamında mutlu bireyler yetiştirmeyi amaçladığını belirtmiştir. Buna göre, öğretmen'in öğrencinin öğrenme-öğretme sürecinden zevk almasının sağlanmasının nitelikli öğrenmenin sağlanması bakımından önemli olduğu söylenebilir. Bu durum, Krathwohl ve Masia (1984) tarafından duyuşsal alan kapsamında ele alınmakla beraber; sosyal çevre ve okul ortamında geçirdiği yaşantıların bir ürünü olarak tanımlanmıştır. Dersle ilgili duyuşsal özelliklerin okulda gerçekleştirilen öğrenmeler üzerinde etkilerinin olduğu bilinmektedir (Bloom, 1979). Bu nedenle, nitelikli öğrenmenin sağlanmasında öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum geliştirmeleri önemli bir yer tutmaktadır. Dönüt öğrencinin mevcut durumu ile öğrenme hedefleri arasındaki boşluğu ortaya koyar (Nicol,2007). Bu doğrultuda, öğrencinin bu boşluğun farkına varması ise onu öğrenmeye güdüleyerek sürece yönelik doğru stratejiler üretmeye yönlendirir ve onda sürecin bir parçası olma isteği uyandırır. Bir derse karşı olumlu tutum geliştirme öğrencide derse katılma isteği,

bu katılımdan tatmin olma, bir değeri olduğunu fark etmesini sağlar (Özçelik ve ark., 1998). Buna göre, öğretmenin öğrencide bu isteği uyandıracak dönütleri sunması onun olumlu tutum geliştirmesine yardımcı olacağı düşünülebilir. Bu açıklamalar, öğretmenin öğrenme-öğretme sürecinde verdiği etkili dönütlerin öğrencinin derse yönelik olumlu tutum geliştirmesine katkıda bulunduğuna işaret etmektedir.

Öğretmenin öğrenme sürecinde rehber olmasındaki amaç öğrencinin bilgiye ulaşmasında ona alternatif yollar göstererek amaca yönlendirme, bilgiyi yapılandırmasını sağlama, mevcut bilgilerinin farkında olma ve kendi öğrenme-öğretme sürecini değerlendirmesini sağlamaktır (MEB, 2005). Bu durum, bireyin kendi öğrenme sürecinden haberdar olması ve neyi ne kadar bildiğinin farkına varması olarak açıklanan üstbilişsel farkındalık ile bağlantılı olduğunu göstermektedir (Flavell, 1979). Jager ve ark. (2005) bu açıklamayı destekleyerek, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenin verdiği dönütlerin öğrenciyi öğrenme hedeflerine yönlendirerek üstbilişsel farkındalık gelişimini sağladığını vurgulamaktadır.

Alanyazın incelendiğinde, öğretmen tarafından öğrenme-öğretme sürecinde verilen sözlü dönütlerin öğrencilerin akademik başarılarına, derse olan tutumlarına ve üstbilişsel farkındalıklarına etkisinin incelenmediği dikkati çekmektedir. Bu durum, nitelikli öğrenmenin sağlanmasında dönütün öneminin, farklı dönüt tiplerinin öğrenme-öğretme sürecindeki rolünün ve dönütün ilkokul öğrencilerinin öğrenme-öğretme sürecine etkilerinin etraflıca bilinmediğini göstermekte ve sorun teşkil etmektedir. Bu sebeple, bu çalışma ilkokul öğrencilerine öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından verilen sözlü dönütlerin akademik başarı, derse yönelik tutum ve üstbilişsel farkındalıklarına olan etkisini konu almaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul öğrencilerinin üstbilişsel farkındalıklarına, akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkilerini incelemektir. Bu doğrultuda, araştırmanın alt amaçları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Alt amaçlar.

- İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi, Dün Bugün Yarın teması kapsamında, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin akademik başarısına etkilerini incelemek
- İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi, Dün Bugün Yarın teması kapsamında, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin derse karşı tutumlarına etkilerini incelemek
- İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi, Dün Bugün Yarın teması kapsamında, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin üstbilişsel farkındalıklarına etkilerini incelemek

Araştırmanın Önemi

Yapılandırmacı yaklaşımı esas alan ilkökul programları kapsamında öğretmen, öğrenme-öğretme sürecinde rehber rolünü üstlenmiştir. Bu doğrultuda, öğretmenin süreçte öğrenciye vermiş olduğu sözlü dönütler önem kazanmıştır. Nicol (2007) öğretmenin etkili bir biçimde verdiği dönütlerin öğrencinin sürece yönelik olumlu tutum geliştirmesine katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, öğretmen tarafından verilen dönütlerin öğrencilerin duyuşsal gelişimlerine katkıda bulunduğuna işaret etmektedir.

Öğretmen tarafından verilen dönütlerin planlanması, öğrenme-öğretme sürecine önemli katkıda bulunmaktadır (Nicol, 2007). Buna göre, planlı ve etkili bir dönüt verme mekanizmasını işleten öğretmenin, öğrencileri yönlendirmesi ve mevcut durumları ile ilgili bilgilendirmesi, yani dönüt vermesi öğrencilerin dersin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olur.

Nicol (2007) etkili dönütün mevcut ve istenen performans arasındaki boşluğu kapatmak için fırsatlar sunduğunu belirtir. Bu doğrultuda, öğrenme-öğretme sürecinde verilen etkili dönütün öğrencilerin akademik başarılarını olumlu bir biçimde etkileyeceği düşünülebilir. Bununla beraber, alanyazın incelendiğinde etkili dönütün ilkökul öğrencilerinin akademik başarılarına olan etkisinin incelenmediği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, bu araştırma kapsamında, etkili dönütün ilkökul öğrencilerinin Hayat Bilgisi dersine ilişkin akademik başarılarına etkilerinin incelenmesi mihver bir ders olan bu dersin içerdiği kazanımlar dikkate alındığında öğrencinin gerçek yaşamını doğrudan etkilediği düşünülmektedir. Hayat Bilgisi dersi incelendiğinde, öğrenmekten keyif alan, kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğa ile barışık, kendini, milletini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren, gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanıma sahip, değişikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek, mutlu bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır (MEB 2005). Bu doğrultuda, dersin amaçları dikkate alındığında, öğrencinin öğrenme süreci katılması önem kazanmaktadır. Alanyazın incelendiğinde, bu durum derse karşı olumlu tutum geliştirme kapsamında değerlendirilebilir.

Flavell (1971) üstbilişsel farkındalığı bireyin kendi öğrenme ve bellek süreçleri üzerindeki kontrolü olarak ifade etmektedir. Bir başka açıklamada ise Flavell (1979) üstbilişsel farkındalığı bireyin bildiğini bilmesi durumu olarak ifade etmektedir. Bu durumda öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin kendi sürecini sorgulaması ve gerekmektedir. Bu doğrultuda, yukarıda da belirtildiği gibi öğrencinin mevcut durumunu ve göstermesi gereken

performansı ortaya koyan dönütün, öğrenciler tarafından anlamlandırılması onların üstbilişsel farkındalık geliştirmesine yardımcı olacaktır (Harks, Rakozcy, Hatie ve Besser, 2013). Öğretmenin öğrenciye verdiği etkili dönütler öğrencinin kendi öğrenme sürecini sorgulayarak öğrenme hedefine yönelik stratejiler oluşturmasını sağlayacaktır. Bu durum, üstbilişsel farkındalık ile etkili dönüt arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, bu çalışma ilkokul öğrencilerine etkili dönüt vermenin üstbilişsel farkındalık gelişimine etkilerini ele alması bakımından önem arz etmektedir.

Alanyazın incelendiğinde, öğrenme-öğretme sürecinde dönütü ve dönüt tiplerini inceleyen çalışmaların yanında dönütün etkisini inceleyen bazı çalışmaların yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, Tunstall ve Gipps (1996) çalışmalarında dönüt tiplerini ortaya koyarak dönütü sınıflandırmışlardır. Nicol (2007) ise etkili dönütü tanımlayarak ve etkili dönüt kriterlerini ortaya koymuştur. Hattie ve Timperley (2007) ise dönütün öğrenme ve başarı üzerinde en güçlü etkilerden biri olduğunu ifade etmekle birlikte; bu etkinin pozitif ya da negatif olabileceğini vurgulamış ve dönütün öğrenme-öğretme sürecinde etkililiğini arttırmak için yollar önermiştir. Symith ve Henry (1985) öğretmenler için mesleki gelişimi konu alan çalışmalarında, dönütün önemine değinmiştir. Benzer şekilde, Carnell (2000) etkili öğrenme-öğretme sürecinin sağlanmasında nitelikli dönüt vermenin gerekliliğine değinmiştir.

Ülkemizde ise sınırlı olmakla beraber dönüt üzerine bazı araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Çimer (2010) Tunstall ve Gipps'in (1996) ortaya koyduğu dönüt sınıflamasından hareketle, öğretmenlerin öğrencilerine verdikleri dönütlerin tiplerini ve niteliklerini ele almıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, bu araştırmaların önemli bir kısmının ortaokul ve üzeri yaş grubu öğrencilerine verilen dönütlere odaklandığı görülmektedir. Bununla beraber, bazı çalışmaların İngilizce dersinde verilen dönütleri incelediği anlaşılmaktadır. Örneğin, Kutluk (2005) öğrenme-öğretme sürecinde akranları tarafından verilen dönütün ilköğretim öğrencilerinin İngilizce dersinde yazı becerileri

üzerindeki etkisini incelemiştir. Altunay (2008) ise çalışmasında doğrudan öğretim temelli öğretmen adayı değerlendirme programının özel eğitim öğretmenlerinin değerlendirme ve dönüt verme becerilerine etkisini belirlemeyi amaçlamıştır.

Yukarıda belirtilen çalışmaların dışında, ilkokul düzeyinde öğrenme-öğretme sürecinde dönüt vermeyi konu alan çok az araştırmanın gerçekleştirildiği görülmektedir. Örneğin, Demir (2013) araştırmasında sınıf öğretmenlerinin dönüt kullanımına ilişkin görüşlerini ve sınıf düzeyi ile mevcudunun dönüt kullanımına etkilerini göstermeyi amaçlamıştır. Bu araştırmalar incelendiğinde öğrenme öğretme sürecinde nitelikli dönüt vermenin öğrencilerin akademik başarısı, üstbilişsel farkındalıkları ve derse karşı tutumunu inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple, bu araştırmada ilkokul öğrencilerine Hayat Bilgisi dersinde etkili dönüt vermenin öğrencilerin başarı, tutum ve üstbilişsel farkındalığına etkisini inceleyerek; öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından verilen sözlü dönütlerin etkili bir yapı kazanması ve planlı olarak verilmesiyle yeni bir bakış açısı ortaya koyacak ilk çalışma olması bakımından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında Çanakkale ili Gelibolu ilçesinde bir merkez ilköğretim okulunda 3. sınıfta okuyan öğrenciler ile sınırlı tutulmuştur.

2. Uygulama deney süresi 26 ders saati ile sınırlı tutulmuştur.

3. Araştırma, 3. sınıf hayat bilgisi dersinin “Dün, Bugün, Yarın” temasında yer alan aşağıdaki kazanımlar ile sınırlı tutulmuştur.

- Önceki yıllarda tek başına yapamadığı halde şimdi yapabildiği davranışları ayırt eder ve zaman içinde ortaya çıkan bu değişimin nedenlerini açıklar

- Kendisinin ve arkadaşlarının duygularındaki değişimin yüzlerine ve bedenlerine nasıl yansıdığını fark eder.
- Kendisinin veya anne-babasının hayatında zaman içinde oluşan değişiklikleri fark eder ve bunları sözlü ya da yazılı olarak sunar.
- Atatürk'ün hayatıyla ilgili olgu ve olayları sanat yoluyla ifade eder.
- Atatürk'ün kişilik özellikleri ile ulusal bir lider olması arasında bağlantı kurar.
- Cumhuriyetimizi korumak, güçlendirmek ve geliştirmek için yapılması gerekenler hakkında fikirler üretir.
- Farklı hava koşullarının trafikteki etkilerini açıklar.
- Ulaşım araçlarının geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiğini araştırarak bulgularını sınıfta sunar.
- Bilgi ve iletişim teknolojilerinin günlük yaşamımızda hangi amaçlarla kullanıldığı hakkında bilgi toplar ve sınıfta sunar.
- Geçmişten günümüze iletişim teknolojilerinde meydana gelen değişimi araştırır.

Varsayımlar

- Araştırmanın kontrol edilmeyen değişkenlerinin deney ve kontrol gruplarını benzer biçimde etkilediği
- Deney ve kontrol gruplarında öğrencilerin özelliklerinin birbirine benzer olduğu
- Her iki grupta yer alan öğrencilerin ön test ve son testlerde yer alan soruları gerçek güçlerini ortaya koyarak samimiyetle yanıtladıkları varsayılmıştır.

Tanımlar

Dönüt. Öğrencilere öğrenme sürecinde öğretmen ya da akranları tarafından yapılan geri bildirimlerdir.

Etkili dönüt. Öğrencilerin daha iyi öğrenmeleri konusunda düşünme süreçlerine etki edip düzenlemeye götüren, öğrenme kalitesini arttıran etkili geribildirimlerdir.

Tutum. Bireyin bir psikolojik objeye yönelik olumlu ya da olumsuz genel duygularıdır.

Üstbilişsel farkındalık. Bireyin neyi, ne kadar bildiğini bilmesidir.

Alanyazın

Bu bölümde, öğrenme-öğretme sürecinde dönüt hakkında bilgi verilerek, etkili dönüt açıklanmıştır. Buna ek olarak, dönüt ile üstbilişsel farkındalık ve öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Öğrenme-öğretme sürecinde dönüt. Dönüt öğrencilerin bildikleri ile amaçlanan öğrenme ürünü arasında bir köprüdür (Hattie ve Timperley, 2007). Nicol (2007) dönütü öğrencilere öğrenme sürecini düzenleme imkânı veren, öğretmenlerin öğrenme sürecini izlemede ve düzenlemede kullandıkları önemli bir araç olarak tanımlamaktadır. Benzer şekilde, Mason ve Burinning (2001) dönütün öğrencinin öğrenme sürecinde değişiklikler yapmasına ve öğrenme hedeflerine ulaşmasına yardım ettiğini ifade etmiştir. Bu açıklamalardan hareketle, öğrenme-öğretme sürecinde dönüt; bir öğrenme etkinliği sürecinde kişiye, belirlenen kazanımlara ulaşma konusunda ne aşamada olduğunu belirten ve öğrenme sürecinin sonunda bu kazanımlara ulaşıp ulaşmadığının bildiren bir değerlendirme olarak açıklanabilir. Sadler (1989) dönütün öğrenenlere yalnız mevcut durumları hakkında verilen bir bilgi olmadığını, aynı zamanda öğrenenlerin bu bilgiye verdikleri yanıtları da kapsadığını ifade etmiştir. Buna göre dönüt öğretmen-öğrenci etkileşiminin bir parçası olarak görülebilir. Carnell (2000) yukarıdaki tanımlamaya paralel olarak, öğretmenin öğrenciye verdiği dönütün sınıf içinde gerçekleşen iletişim çeşitlerinden biri olduğunu ve bunun öğrenmeye olumlu katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Bu doğrultuda, öğretmen öğrencilerine yaptıkları

çalışmalarla ilgili dönütler sağlar, dersin amaçlarına ilişkin bilgi verir, öğrenme-öğretme sürecinde yaptıkları hatalardan hareketle önerilerde bulunur (Carnell, 2000). Bu açıklamalar ışığında, öğrenme-öğretme sürecinde dönüt, bir öğrenme etkinliği sonunda kişinin belirlenen hedeflere ulaşip ulaşmadığının bildirilmesi ve dolayısıyla öğrenmenin kalıcı hale getirilmesi için bir araç olarak görülebilir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, 2005-2006 akademik yılında ülkemizde yürürlüğe giren ilköğretim programları ile öğretmenin ve öğrencinin öğrenme-öğretme sürecindeki rolü değişmiştir. Öğrencinin öğrenme-öğretme sürecine aktif katılımı beklenirken; öğretmenin rehber rolü üstlenmesi programda vurgulanmaktadır (MEB, 2005). Bu doğrultuda, dönüt açısından ele alındığında, öğrenme-öğretme sürecinde rehber rolü üstlenen öğretmenin öğrencinin ihtiyaç duyduğu ve sürecin başarıyla sonuçlanmasını sağlayacak dönütler sunmasının gerekliliği önemlidir. Nicol (2007) öğrenciye verilen dönütlerin hedefleri öğrenmeye yönlendirici, öğrenme sürecinde yer alan stratejileri gözden geçirme imkânı sağlayan, öğrenme sürecini sonuca daha etkili ve daha kısa zamanda ulaştıran bir yapıda olması gerektiğini belirtmektedir. Bununla beraber, öğrenci dönüt sayesinde mevcut durumu ve bundan sonra izlemesi gereken yol hakkında bilgi edinir. Walberg (1984) ise dönütün öğrenci başarısını etkileyen önemli unsurlardan biri olduğunu ifade ederken her dönütün başarı getirmeyeceğini vurgulamıştır. Bu durum öğrenme-öğretme sürecinde etkili dönütün önemini vurgulamaktadır. Dönüt yapısı, niteliği ve etkililiği bakımından araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Aşağıda, farklı araştırmacıların öğrenme-öğretme sürecinde dönütü nasıl sınıflandırdıkları ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır.

Dönütün Sınıflandırılması. Öğrenme sürecinde dönüt birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Örneğin, Tunstall ve Gipps (1996'dan akt. Çimer, 2010) öğretmenlerin kullandıkları dönütleri değerlendirici ve betimleyici olarak iki grupta toplamaktadır. Buna göre, değerlendirici dönüt öğrencinin yaptığı ya da söylediği hakkında

yargı bildirme, betimleyici dönüt ise öğrencinin ne yaptığı, ne söylediği ve nasıl gelişebileceği ortaya koymak olarak açıklanmaktadır (Tunstall ve Gipps'ten 1996, akt. Çimer O, 2010). Bu doğrultuda, değerlendirici dönüt, ödüllendirme (A1), cezalandırma (A2), onaylama (B1) ve onaylamama (B2) olarak incelenirken; betimleyici dönüt ise, başarıyı belirtme (C1), gelişmeyi belirtme (C2), başarı hakkında açıklama (D1) ve gelişme yönünde yol gösterme (D2) olarak yine dört kategori altında ele alınmaktadır (Tunstall ve Gipps'ten 1996, akt. Çimer O, 2010). Tunstall ve Gipps'in (1996) ortaya koyduğu bu dönüt tiplerine ilişkin tablo aşağıda sunulmuştur (Tablo 1).

Tablo 1

Dönüt Sınıflaması (Tunstall ve Gipps'ten 1996, akt. Çimer O, 2010)

A	B	C	D
<i>(A1) Ödüllendirme</i>	<i>(B1) Onaylama</i>	<i>(C1) Başarıyı</i>	<i>(D1) Başarıyı</i>
		<i>Belirtme</i>	<i>Açıklama</i>
Ödüller, işaretler (yıldız vs.)	Duyguları sıcak bir şekilde belirtme, övgü	Başarı ile ilgili kriterler belirtme	Başarı kriterlerini öğrenciyle birlikte belirleme
<i>(A2) Cezalandırma</i>	<i>(B2) Onaylamama</i>	<i>(C2) Gelişmeyi</i>	<i>(D2) Gelişme</i>
		<i>belirtme</i>	<i>Yönünde Yol</i>
			<i>Gösterme</i>
Ceza	Azarlayıcı tonda konuşma, olumsuz açıklama ve genellemeler	Yanlış gösterme, gelişme için yol gösterme	Öğrenciye kendini eleştirme fırsatı sunma, alternatif öğrenme stratejileri sunma

Tunstall ve Gipps (1996'dan akt. Çimer, 2010) değerlendirici ve betimleyici dönütlerin dengeli kullanılmasının etkili öğrenmenin sağlanmasında önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bununla beraber, birçok araştırma dönütü bu sınıflamaya benzer şekilde sınıflamışlardır. Örneğin, Ronayne (2002) yazılı dönütler üzerine yaptığı çalışmada, dönütleri dört farklı şekilde sınıflamıştır. Bu sınıflamada, genel olarak başlık, dilbilgisi, yazının bölümleri gibi özellikleri içeren dönütler *organizasyonla ilgili dönüt*; övgü ile ilgili söz ve işaretleri içeren dönütler *motive edici dönüt*, ve yanlışların düzeltilmediği ama yönlendirme yapıldığı zaman verilen” dönütler ise *düşünmeye yönelik dönüt*, yapılan işin içeriği ve nasıl geliştirilebileceği yönünde yol gösteren dönütler ise *yapıcı dönüt* olarak adlandırılmıştır. Bu dönüt tipleri incelendiğinde; organizasyona yönelik, motive edici ve düşünmeye yönelik dönütün Tunstall ve Gipps'in (1996) sınıflamasında yer alan değerlendirici dönüte benzemekte olduğu ve içerik ile ilgili herhangi bir açıklama içermediği anlaşılmaktadır. Bununla beraber, yapıcı dönütün ise öğrencilere mevcut durumları ilgili bilgi vererek hedefe yönlendirici bir yapıda olması bakımından yine Tunstall ve Gipps'in (1996) betimleyici dönüt tipi ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Black ve William (1998) ise dönütün işlevini dikkate alarak yol gösterici ve kolaylaştırıcı olmak üzere iki ana başlık altında sınıflandırmışlardır. Buna göre, yol gösterici dönüt, öğrencilerin ihtiyacı ve öğrenme sürecinde nelerin değişmesi gerektiği konusunda bilgi verir. Böylelikle, öğrencilerin yol gösterici dönütler sayesinde mevcut durumlarının farkına varmalarını ve amaca ulaşmaları için gerekenleri yani ihtiyaçlarını sorgulayarak amaca yönelik strateji belirlemelerini sağlar. Kolaylaştırıcı dönüt ise yorumlar ve önerilerle öğrencinin öğrenme sürecini kolaylaştırır ve rahatlatır. Öğretmen verdiği dönütler ile öğrencinin ortaya koyduklarını yorumlar ve alternatif yollar sunar. Böylece öğrenci stratejisini sorgulayarak revize eder. Black ve William'ın (1998) ortaya koyduğu yol gösterici ve kolaylaştırıcı dönüt sınıflaması yakından incelendiğinde öğrencinin ihtiyacı ve öğrenme-

öğretme sürecinde nelerin değişmesi gerektiği konusunda bilgi vermesi bakımından Tunstal ve Gipps'in (1996) betimleyici dönütüyle benzerlik göstermektedir. Davies (2003) Black ve William'ın (1998) dönüte ilişkin sınıflamasını destekleyerek betimleyici dönütün önemini vurgulamıştır. Bununla beraber, Davies (2003) betimleyici dönütün öğrencilere yol gösterici olması açısından öğrenmeyi desteklediğini; ancak, çoğunlukla sayı sembol ya da tek kelime ile ifade edilen ceza, ödül ya da övgü içeren değerlendirici dönütün ise öğrencilere daha iyi olmak için ne yapmaları gerektiği konusunda bilgi vermediği için yararlı olmadığını belirtmiştir. Bu sınıflamalara ek olarak; Nicol (2007) öğrenme-öğretme sürecinde verilen sözlü dönütleri sürecin başında, süreç sırasında ve süreç sonunda olmak üzere üç aşamada sınıflandırmıştır (Tablo 2).

Tablo 2

Sözlü Dönüt Tipleri

Sürecin başında;	Süreç içinde;	Süreç sonunda;
<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciyi öğrenme sürecine motive edici dönüt 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciyi mevcut durumuna yönelik bilgi veren dönüt 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencinin öz değerlendirme yapmasına imkân tanıyıcı dönüt
<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciye kazanımı ifade ettirici dönüt 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin uygun cevaplarını övgü ve onaylayıcı dönüt 	<ul style="list-style-type: none"> • Süreç öncesindeki durumu ve sonrasında geldiği durum bilgisi verici dönüt
<ul style="list-style-type: none"> • Amaçlanan kazanımlar ve öğrenme etkinliği üzerine bilgi verici dönüt 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencinin bilmediklerine sorular, yorumlar ve öneriler ile yönlendirme 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciyi diyaloga teşvik edici dönüt 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencinin öz değerlendirme yapmasına imkân tanıyıcı dönüt 	

Nicol'un sözlü dönüte ilişkin sınıflandırması incelendiğinde; Tunstall ve Gipps'in (1996) dönüt sınıflandırmasında yer alan betimleyici dönütler ile örtüştüğü görülmektedir. Nicol (2007), dönütlerin öğrenciye mevcut durum bilgisi vererek öğrenme hedeflerine yönlendirici bir yapıda olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, Nicol'un (2007) sınıflamasının Tunstall ve Gipps'in (1996) dönüt sınıflandırmasında yer alan betimleyici dönütü ile benzerlik gösterdiği düşünülebilir. Nicol (2007) dönütlerin öğrenciyi öğrenme-öğretme sürecine dahil ederek öğrenme hedefine yönlendirmesi gerekliliğini vurgulamış ve dönütlerin etkili bir hal alması için belirli kriterlerle planlanarak sunulmasının öğrenme-öğretme sürecinde etkili olacağını ifade etmiştir. Nicol'un (2007) etkili dönüt kriterleri aşağıda "Etkili Dönüt" başlığı altında ele alınmıştır.

Etkili dönüt. Dönüt, öğretmenin öğrencilerini öğrenme hedefine yönlendirmek için kullandığı en önemli araçlardan biridir (Hattie, 2009). Gibbs ve Simpson (2004) dönütlerin zamanında, yeterli, anlaşılabilir, öğrenme hedeflerini açıkça ortaya koyan yapıda olması gerektiğini ifade etmektedir. Benzer şekilde, birçok araştırmacı, öğrenmenin nitelikli bir biçimde gerçekleşmesinde dinamik ve etkili bir dönüt mekanizmasının önemli rolü olduğunu vurgulamaktadırlar (Symith ve Henry, 1985). Bu durum, öğrenme-öğretme sürecinde dönütün etkili olabilmesi için belirli kriterlere sahip olmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi, dönüt öğrenme-öğretme sürecinde öğrenciye mevcut durumu hakkında bilgi verdiğinden; etkili bir dönüt vermede öğrencinin neyi ne kadar bildiğinin belirlenmesi önem kazanmaktadır (Symith ve Henry, 1985). Buna paralel olarak, Mason ve Burinning (2001) dönütün öğrencinin öğrenme sürecinde değişiklikler yapmasına ve doğru bir strateji geliştirmesine yardım ettiğini ifade etmiştir. Böylelikle, öğrencinin geliştirdiği stratejinin bilinen ile öğrenme hedefleri arasında bağlantı kurmasını sağlayacağını belirtmiştir. Bu açıklamalar doğrultusunda, dönütün öğrencinin mevcut durumu hakkında yani neyi ne kadar bildiği konusunda ona bilgiler vermesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde; Hattie

(1999) etkili dönütün, öğrencinin bir konuyu nasıl ve neden anladığını ortaya koyan, öğrenciye kendini geliştirmek için ne yapması gerektiği konusunda bilgi veren ve öğrenciyi öğrenme-öğretme süreci üzerine düşünmeye sevk eden bir yapıda olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu açıklamalara ek olarak, Perrenoud (1998) etkili bir dönütün öğrencileri daha iyi öğrenmeleri için düşünme süreçlerini etkilemesi ve düzenlemesi gerektiğini belirtmektedir. Andrade (2010) ise dönütün anlaşılabilir olması gerektiğini vurgulayarak; öğrencinin anlayabileceği düzeyde olması gerektiğini ve öğretmenin dönüt verirken kullandığı sözcükleri dikkatli seçmesi gerektiğini belirtmiştir.

Yukarıdaki açıklamalara ek olarak; Nicol (2007) etkili dönüte ilişkin ayrıntılı bir çalışma gerçekleştirerek bir dönütün etkili olabilmesi için gerekli olan kriterleri belirlemiştir. Etkili bir dönütün öğrenciyi dersin hedeflerini öğrenmeye yönlendirmesi, öğrenme sürecinde yer alan stratejileri gözden geçirme imkânı sağlaması, öğrenme sürecinde sonuca daha etkili ve daha kısa zamanda ulaşmasına yardım etmesi gerekmektedir. Buna ek olarak; etkili bir dönütün öğrenciye kendi öğrenme süreci ile ilgili bilgi vermesi gerektiğini ve böylelikle öğrencinin kendi öğrenme sürecinin farkına varmasını sağlaması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda, etkili dönüt öğrencilerin öz değerlendirme ve öz düzenleme becerilerini geliştirmesine yardımcı olacaktır. Bu durum, öğrencinin kendi öğrenme sürecinden haberdar olması, süreci içselleştirip neyi ne kadar bildiğinin farkına varması neyi nasıl öğreneceği konusunda strateji belirlemesine neden olur.

Nicol (2007) öğrencilere verilecek sözlü dönütlerin etkili bir şekilde planlanmasının öğrenme-öğretme sürecine önemli katkıda bulunacağını belirterek; bir dönütün etkili olabilmesi için 7 kriterle sahip olması gerektiğini belirtmektedir. Bu kriterler aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

- Beklenen performansın (iyi bir performansın) ne olduğunu açıklayıcı dönüt

- Öz değerlendirme gelişimine katkıda bulunan dönüt
- Öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunan dönüt
- Öğretmen-öğrenci diyalogunu teşvik edici dönüt
- Olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt
- Mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt
- Öğretmenlere bilgi sağlayıcı dönüt

Beklenen performansın ne olduğunu açıklayıcı dönüt. Bu dönüt tipinde, öğrencilerin öğrenme hedefinden haberdar olması gerektiği vurgulanmaktadır. Öğretmen öğrencilerine öğrenme hedefini aktardıktan sonra hedefi açıklamaları için onlara fırsat tanımalıdır. Daha sonra ise öğrencilerin hedef tanımlamaları ile belirlenen hedef arasındaki uyumsuzluklar ortaya koyulmalıdır. Bunu yaparken öğretmen öğrencilerin hedefle ilgili açıklamalarını yargılamamalı; yalnız eksik noktaları ifade etmeli ya da öğrencilerin dersin hedeflerini anlamasını sağlayan sorular yönelmelidir. Bu doğrultuda etkili bir dönütte;

- Hedefler ve kazanımlar açıkça tanımlanmalı
- Tanımlanan hedeflerin nedenleri ve sonuçları sınıf içinde tartışmaya açılmalı
- Öğrenciler öğrenme hedefine yönelik uygulamaya teşvik edilmeli
- Uygulama sonrası öğrenciler değerlendirme sürecine katılmalıdır

Öz değerlendirme gelişimine katkıda bulunan dönüt. Öğrencilerin öz değerlendirmelerini geliştirmelerinin en etkili yollarından birinin kendi öğrenme stratejilerini uygulamaya koyduktan sonra uygulamanın yansımalarını paylaşmaları gerekir. Bu sebeple, öğretmen öğrencilere etkili dönütler vererek fırsatlar yaratmalıdır. Öğrenciler öğrenme-öğretme sürecinde uyguladıkları stratejileri paylaşmalı, akranlarının ve öğretmenin öne sürdüğü alternatif yollardan haberdar edilmelidir. Böylelikle, öğrenme hedefleri ile mevcut stratejiler arasındaki kopuklukların giderileceği düşünülmektedir. Buna göre etkili bir dönüt;

- Öğrencileri kendi öğrenmelerini ifade etmeye teşvik etmeli
- Öğrenciye öğrenme hedefleri hatırlatılarak kendini değerlendirme fırsatı sunmalı
- Öğrencilerin başarısını ya da hedefe olan mesafesini ortaya koyan bir yapıda olmalıdır.

Öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunan dönüt. Etkili dönüt öğrencilerin güçlü yönlerini pekiştirmeli, zayıf yönlerine ilişkin ise yargılayıcı olmamalıdır. Bu doğrultuda, öğrencilerin zayıf yönleri üzerine sadece mevcut durum hakkında bilgi vermelidir. Aynı zamanda, öğretmen öğrencilerin doğrularını pekiştirmeli ve onları hedefe güdülemelidir. Bu sebeple, etkili dönüt kapsamında övgü önem kazanmaktadır. Ayrıca, etkili bir dönüt öğrencilerin gerçekleştirdikleri etkinliğe ilişkin performansına yönelik bilgi vermelidir. Bu doğrultuda, dönütler sık ve düzenli bir şekilde verildiğinde öğrenme hedefini anlamlandırmanın kolaylaşacaktır. Buna göre etkili bir dönüt;

- Hedefe yönelik olmalı ve dikkatli seçilmelidir.
- Sık sık ve düzenli bir şekilde verilmelidir.
- Düzeltici bir tavsiye niteliğinde değil, mevcut durum üzerine bilgi sağlamalı, öğrencinin güçlü yönlerini öne çıkarmalıdır.
- Öğrencilerin ihtiyaç duyduğu anda aktif hale gelmelidir.
- Eksiklikler konusunda geliştirici alternatif yollar sunmalıdır.
- Planlı bir süreç içinde aktarılmalı

Öğretmen ile öğrenci arasında diyaloga teşvik edici dönüt. Etkili bir dönüt öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde kendilerini ifade etmelerine olanak sağlamaktadır. Bu doğrultuda, öğrenci öğretmenle diyaloga girmeye teşvik edilmelidir. Örneğin, öğretmenin öğrencilerle öğrenme hedefini kriterlerini ve stratejilerini sınıfta tartışmaya açması ve öğrencinin öğrenme hedefini anlamlandırana kadar öğretmen ile diyalogda bulunmasının nitelikli öğrenmeye katkıda bulunacağını vurgulamaktadır. Buna ek olarak, öğretmenin

kendini ifade etmekten kaçınan öğrencileri de bu tartışmaya dâhil ederek onlara fırsat yaratması gereklidir. Buna göre etkili bir dönüt;

- Öğretmen öğrenci diyalogu sözlü ya da öğrencilere gönderilen kısa notlarla aktarılabilir.
- Öğrenciler tarafından dönütün değerlendirilmesine imkân sağlar
- Öğrenme hedefinin tanımlanması ve anlamlandırılması için bir tartışma ortamı yaratır ve diyaloga teşvik eder.
- Öğrenci tarafından bu iletişimde yararlı bulunduğu noktaları ifade etmesini sağlar
- Sınıftaki bütün öğrencileri tartışmada aktif hale getirir.
- Öğrencilere öğrenme hedeflerini hatırlatır ve stratejilerini paylaşmaya teşvik eder

Olumlu Tutum ve Öz Saygıyı Teşvik Edici Dönütler. Olumlu tutum ve öz saygı değişkenleri öğrencilerin hedefi anlamlandırma ve hedefe yönelik stratejiler oluşturmaya yönelik önemli faktörlerdir. Buna göre, öğrencilerin aldıkları düşük notlar ya da zayıf yönlerine yönelik sözlü ifadeler onların öğrenme sürecine yönelik motivasyonlarını ve özgüvenini, olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, etkili dönütün başarısızlığı vurgulamak yerine mevcut durumu betimlemesi ve öğrenciyi hedeften haberdar etmesi gerekir. Bu doğrultuda, öğrencinin başarılı yönleri pekiştirilmeli ve övülmelidir. Böylelikle, öğrencinin başarıları başarısızlığının önüne çıkarılarak bu durumu aşması sağlanabilir. Buna göre etkili bir dönüt;

- Öğrencilerin motivasyonel durumunu tespit eder.
- Öğrencileri motive etme konusunda zamanı sorun etmemeli ve zayıf yönleri güçlendirmeye teşvik edicidir.
- Öğrencilerin öğrenilmiş çaresizliklerini ortadan kaldırmaya yönelik ifadeler içermeli, başarı duygusunu tattırmaya yönelik olarak öğrenci başarısını vurgulayıcıdır.
- Hedefe yönelik stratejileri ve beklentileri belirtir ve sürece dâhil etmeye teşvik edicidir.

Mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt. Yukarıda belirtildiği gibi, dönüt öğrenciye öğrendiği konuya ilişkin mevcut durumu hakkında bilgi vermektedir. Dönüt öğrencilerin öğrenme sürecinde bulunduğu aşamadan hedefe ulaşana kadar süreklilik arz etmeli ve öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda hazır tutulmalıdır. Bu doğrultuda, dönüt verildikten öğrencinin öğrenme hedefine ulaşip ulaşmadığı belirlenmeli, yeni bir hedefe yönlendirmek yerine sürecin sonlanması beklenmelidir. Bu dönüt kriterine göre etkili bir dönüt;

- Süreci anlamlandırmaya yardımcıdır.
- Öğrencinin akademik gelişime katkıda bulunur.
- Eksiklikleri gidericidir.
- Uygulamada kullanılabilir ve etkili olmalıdır.
- Hedefe yönelik olmalıdır.

Öğretmenlere Bilgi Sağlayıcı Dönüt. Dönütler öğrencinin yanında, öğretmene de alan uzmanlık konusunda ve öğretmenlik becerileri konusunda bilgi sağlar. Böylece öğretmen öğrenme-öğretme sürecinde karşılaşılan sorunlara yönelik etkili olabilecek çözümleri alan bilgisine ekler (Nicol, 2007). Örneğin, öğrenciler öğrenme-öğretme sürecinde kendi öğrenmelerinin nasıl gerçekleştiklerini ifade ettiklerinde öğretmen, öğrencilerin sahip olduğu öğrenme stratejilerden haberdar olur. Bu durum nitelikli öğrenmenin sağlanmasına katkıda bulunur.

Bu araştırmada, Nicol'ün (2007) yukarıda belirtilen etkili dönüt kriterlerinden aşağıdaki beş kriter esas alınarak öğrencilere sözlü dönütler verilmiştir.

- Beklenen performansın (iyi bir performansın) ne olduğunu açıklayıcı dönüt
- Öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunan dönüt
- Öğretmen-öğrenci diyalogunu teşvik edici dönüt

- Olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt
- Mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönütler ele alınmıştır.

Bu kriterlerin seçiminde çalışmanın öğrenciler üzerine odaklanması nedeniyle öğretmenlere bilgi sağlayıcı dönüt ele alınmamıştır. Ayrıca, öz değerlendirmeye teşvik edici dönütün ayrıntılı olarak ele alınması gerektiği düşünüldüğünden, bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

Üstbilişsel farkındalık. Üstbiliş teriminin ilk kez 1971 yılında Flavell tarafından kullanıldığı kabul edilmektedir. Bu kavramın ortaya çıkmasındaki dayanak 17.yüzyılda Spinoza'nın "Kişi bir şeyi biliyorsa aynı zamanda o şeyi bildiğini de bilir" sözüdür (Tüysüz, 2013). Üstbilişin temelini hafızayı incelemek için Hatırlama-Yargılama-Tanıma kavramları üzerine yapılan sistematik çalışmalar oluşturmaktadır (Hart, 1965; 1967'den akt. Nelson ve Thomas, 1996) Daha sonra, insan hafızasının tek özelliğinin bildiğimizi bilme üzerine bilgilerimiz olabileceğini ifade eden üstbiliş konusuna giriş niteliğinde çalışmalar başlatmıştır (Tulving ve Madigan 1970'den akt. Metcalfe, 2000). Flavell 'in küçük çocukların bilişsel gelişimi ile ilgili çalışmaları ise üstbiliş konusunda bir kilometre taşı olmuştur. Çocukların belleklerinin işlevleri, sınırları ve kullandıkları stratejiler üzerinde yapılan araştırmalarının bir sonucu olarak, üst bellek kavramını ortaya çıkmış; daha sonra bu kavram genişleyerek "bireyin kendi öğrenme ve bellek süreçleri üzerindeki kontrolünü" ifade etmek amacıyla üstbiliş terimini kullanmaya başlanmıştır (Flavell, 1971'den akt. Karakelle ve Saraç, 2010). Bu doğrultuda, üstbilişin kişinin kendi bilişsel süreçleri ve duygu durumuna ilişkin bilgisi ile kişinin kendi bilişsel süreçlerini ve duygu durumunu izlemesi ve kontrol etmesi olarak tanımlandığı ve iki temel boyuttan oluştuğu görülmektedir. Desoete (2001) ise üstbilişsel bilgiyi bilişsel amaçlara ulaşabilmek için kişinin kendi bilişsel süreçlerini ve duygu durumunu kontrol ederek kullanabilme yeteneği olarak açıklanmaktadır.

Üstbilişsel farkındalık ise bilişsel süreçleri kontrol eden, düzenleyen ve değerlendiren üst düzey bilgi ve süreçlerden oluşan bir sistem olarak tanımlanmaktadır (Flavell, 1979). Bransford, Nitsch ve Franks (1977) ise üstbilişsel farkındalığı Flavell'in (1979) tanımına benzer şekilde, içsel bir süreç olarak açıklamış ve bireyin kendi bilişsel süreçleri ile ilgili öz-farkındalık geliştirmeyi ifade ettiğini belirtmiştir. Buna göre, üstbiliş bireyin problem çözen bir birey olarak olarak tecrübeleriyle birlikte bilmeyi bilmesi olarak açıklanmaktadır.

Flavell'e (1979) göre üstbilişsel farkındalık üstbilişsel bilgi ve üstbilişsel deneyimler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Buna göre, üstbilişsel bilgi, kişinin bilgi birikimi, inançları, görevleri ve eylemlerinin etkileşimi ile oluşur. Üstbilişsel deneyimler ise bilgiyi kullanma sırasında bireyin bilişsel veya duyuşsal deneyimlerini ne kadar ortaya koyduğu ile ilgilidir. Bu sınıflama birçok araştırmacı tarafından kabul görmüş ve üstbiliş kavramının kapsamı bu tanım esas alınarak genişletilmiştir. Örneğin; Schraw ve Moshman (1995) üstbilişin üstbilişsel bilgi ve üstbilişsel kontrol olmak üzere iki ana unsurdan oluştuğunu vurgulamaktadır. Buna göre üstbilişsel bilgi, bireyin bilişsel yetenekleri, stratejileri yani hangi durumda ne yapacağını bilme bilgilerine sahip olmasıdır. Üstbilişsel bilgileri kullanabilme yeteneği ise, üstbilişsel kontrol olarak adlandırılır. Benzer şekilde, Brown (1978) ise üstbilişsel farkındalığı, biliş bilgisi ve bilişin düzenlenmesi olmak üzere iki temel öge ile açıklamaktadır. Buna göre, biliş bilgisi bireyin mevcut bilgileri ile öğrenme süreci stratejileri üzerine bilgilerini içerirken; bilişin düzenlenmesi ise öğrenme sürecinde bireyin stratejilerini gözden geçirmesi ve uygulama deneyimlerini kapsamaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda, üstbilişsel bilgi bireyin nasıl öğrendiğinin farkında olmasıyla beraber, öğrenme sürecindeki etkili yöntem ve stratejiler ile hangi durumda hangi bilgi ve stratejileri kullanması gerektiğini bilmesi olarak açıklanabilir (Schraw ve Moshman, 1995).

Üstbilişsel farkındalık süreci. Araştırmacılar üstbilişsel farkındalığı tanımlarken bu süreci aşamalarla açıklama yoluna gitmiştir. Örneğin, Flavell (1978) üstbilişsel farkındalık aşamalarını aşağıdaki belirlemiştir:

- Sorunu üretme ya da belirleme
- Bilgilerin gerçekliğini öğrenme
- Problem çözme stratejisi üretme
- Stratejini zorluğunu tahmin etme ve çıkabilecek engelleri belirleme
- Çıkabilecek engellere karşı alternatif yollar üretme
- Strateji, amaç ve süreç arasında tutarlılığı kontrol etme
- Çıktıları kontrol etme, sınama

Bu aşamalandırma doğrultusunda, bilişsel bir sürecin işleyişinde bireyin olan bitenin farkına varması durumu üstbilişsel farkındalık olarak tanımlanmaktadır. Benzer şekilde, Costa (1984) üstbilişsel farkındalığı ne bildiğimiz ve ne bilmediğimiz üzerine düşünme yeteneği olarak tanımlamış ve üstbilişsel farkındalığa ilişkin aşamaları aşağıdaki gibi açıklamıştır:

- Planlama stratejisi
- Soru yaratma
- Bilinçli seçim
- Kredi tanıyarak dönüt verme
- 'Ben yapamam' ifadesini yasaklama
- Sürecin ifade edilmesi
- Öğrenci davranışlarını etiketleme
- Terminolojinin netleştirilmesi
- Rol oynama ve simülasyon
- Günlük tutma

- Modelleme

Costa'nın (1984) üstbilişsel farkındalık sürecini açıklayan aşamalar Flavell'in (1978) yaptığı aşamalar ile karşılaştırıldığında Costa'nın (1984) Flavell'e (1978) ek olarak öğrencinin "ben yapamam" ifadesini ortaya koyduğu, rol oynama ve günlük tutmanın önemini vurguladığı görülmektedir. Bununla beraber, Costa'nın (1984) ortaya koyduğu planlama stratejisi, soru yaratma ve bilinçli seçim basamaklarının Flavell'in (1978) aşamalarından sorunu belirleme, bilgilerin gerçekliğini öğrenme aşamaları ile öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin mevcut bilgilerinden hareketle problemi tespit edip bir strateji oluşturması bakımından örtüştüğü görülmektedir.

Efklides (2006) ise üstbilişsel farkındalık sürecini aşağıdaki kavramlarla tanımlamıştır:

- Örtülü ve ya açık fikirli teoriler oluşturma
- Gerçeklik ve geçerlilik kontrolü
- Strateji belirleme
- Planlama
- Görev gereksinimlerini belirleme
- Bilişsel kontrol
- Düzenleme ve izleme işlemi
- İşlem sonuçlarının değerlendirilmesi
- Sonuçları deneyimleme

Efklides'in (2006) üstbilişsel farkındalık aşamalarından bilişsel kontrol, düzenleme ve izleme işlemi, sonuçların değerlendirilmesi ve sonuçları deneyimleme aşamaları öğrencinin kendi öğrenme sürecini sorgulamasının sonucudur. Bilişsel kontrol öğrencinin mevcut bilgilerinin farkında olması; düzenleme, bu bilgilerden hareketle bu bilgileri öğrenme hedefine yönelik olarak düzenlemesi; izleme işlemi ise stratejilerinin öğrenme hedefine

uygunluğunu sınaması anlamına gelmektedir. Sonuçların değerlendirilmesi ve deneyimleme işlemi öğrencinin öğrenme-öğretme süreci sonunda vardığı nokta ile öğrenme hedefi arasındaki mesafeyi sorgulaması anlamına gelmektedir.

Bu doğrultuda, bu aşamaların Flavell'in (1978) ortaya koyduğu üstbilişsel farkındalık aşamalarından strateji, amaç, süreç arasında tutarlılığı kontrol etme, çıktıları kontrol etme ve sınama aşamaları ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Hacker (1998) ise üstbilişsel farkındalığı veri toplama, verileri işleme ve çıktıyı değerlendirip tecrübe edinme sürecinin bireyin farkında olduğu kontrollü bir süreç olarak açıklamaktadır. Buna göre üstbilişsel farkındalık süreci aşağıdaki aşamalarla açıklanmaktadır (Hacker, 1998):

- Üstbilişsel bilgi: Bilgiden haberdar olma
- Üstbilişsel ustalık: Süreci sorgulama ve neyi ne kadar bildiğini tespit.
- Üstbilişsel tecrübe: Çıktıları değerlendiren bireyin bilişsel ve duyuşsal durumu

Hacker'ın (1998) üstbilişsel farkındalık sürecine benzer şekilde; Hunt ve Ellis (2004) üstbilişsel farkındalığın üç yönü olduğunu belirtir. Bu doğrultuda, üstbilişsel farkındalık aşamaları aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

- Bireyin bildikleri ile gerçekleri sınaması
- Bireyin bilişsel sürecini ele alması ve kendini izlemesi
- Bireyin öz değerlendirme yapması

Hunt ve Ellis'in (2004) üstbilişsel farkındalık süreci aşamalarından bireyin bildikleri ile gerçekleri sınaması Hacker'ın (1998) bireyin bilişsel sürecini ele alması ve kendini izlemesi aşaması ile bireyin öğrenme-öğretme sürecinde mevcut bilgileri ile öğrenme hedefi arasındaki mesafeyi sorgulaması bakımından benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Perkins ve Swartz (1989) ise üstbilişsel düşünmeyi dört aşamada ele almışlardır:

- Örtük bir strateji üzerine düşünmesi
- Veri toplama ve bilinç kazanma
- Planlama ve kafa yorma
- Öz değerlendirme

Perkins ve Swartz (1989) üstbilişsel farkındalığın içsel bir belirme ile örtülü bir şekilde, ortaya çıktığını belirterek; bireyin bu süreci bilinçli yönetiminin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Perkins ve Swartz'ın (1989) aşamalandırmasında yer alan ilk iki aşama olan örtük bir strateji üzerine düşünme ile veri toplama ve bilinç kazanma aşamalarının öğrencinin öğrenme-öğretme sürecinde problemi tespit ederek tanımlamaları ve strateji üretmelerini vurgulamasından dolayı Flavell'in (1978) problem çözme stratejisi üretme ile bilgilerin gerçekliğini tespit etme aşamaları ile benzediği görülmektedir. Ayrıca Stewart ve Perkins'in (1989) üstbilişsel farkındalık düşünme aşamalarından planlama ve kafa yorma aşamalarının Flavell'in (1978) çıkabilecek engellere karşı alternatif yollar üretme ve problemin çözümüne yönelik stratejiler ve alternatif yollar belirleme açısından örtüşmektedir.

Hennesey (1999) ise üstbilişsel farkındalığı beş aşamada ele alarak; üstbilişsel farkındalık sürecini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

- Bireyin kendi düşünce içeriğinin farkında olması
- Kendi anlayışına göre bir strateji planlaması
- Kendi bilişsel sürecini izlemesi
- Öz değerlendirme yapması
- Problem çözümüne ulaşması çıktılarını değerlendirmesi

Hennesey'in (1999) kendi anlayışına göre bir strateji planlaması Costa'nın (1984) tanımlamasında yer alan aşamalardan bilinçli seçim, kredi tanıyarak dönüt verme, sürecin ifade edilmesi ile örtüşmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, araştırmacıların, genel olarak, üstbilişsel farkındalık sürecini; sorunu belirleme, veri toplama, sorunun çözümüne yönelik strateji belirleme, uygulama sırasında stratejiyi gözden geçirme ve uygulama sonrasında çıktıları kontrol etme gibi hususları göz önünde bulundurarak açıkladıkları görülmektedir. Bu aşamalar yakından incelendiğinde üstbilişsel farkındalığın içsel bir süreci ifade ettiği ve bu sürecin planlanarak geliştirilebilir olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmenin rolünün önemi büyüktür. İlkokul programlarının esas aldığı yapılandırmacı yaklaşım dikkate alındığında, öğretmenin öğrenme-öğretme sürecinde rehber olmasının beklendiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, öğretmenin rehberlik sırasında öğrenciye verdiği dönütlerin üstbilişsel farkındalığın geliştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Aşağıda etkili dönüt ile üstbilişsel farkındalık arasındaki ilişki açıklanmaktadır.

Etkili dönüt ve üstbilişsel farkındalık. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrenciye öğretmen tarafından verilen dönütler öğrencinin bu süreci sorgulamasını sağlamaktadır. Mason ve Burinning (2001) dönütü öğrencinin öğrenme sürecinde değişiklikler yapmaya ve öğrenme hedefine ulaşmaya yönelik yardımcı bir araç olduğunu ifade etmeleri öğrenme sürecini sorgulama ve sürece yönelik strateji üretme bakımından üstbilişsel farkındalık ile örtüşmektedir. Nicol (2007) etkili dönütü ifade ederken ayrıca etkili dönütün öz değerlendirme gelişimine katkıda bulunması ve öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunması gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin öğrenme-sürecini sorgulamaları ve öğrendiklerine ilişkin öz değerlendirmede bulunmaları Flavell'in (1979) tanımlamasında yer alan üstbilişsel farkındalık aşamalarından sorunu belirleme aşaması ile ve öğrenme hedefleri

dikkate alındığında üstbilişsel farkındalık kazanmada önemli bir husus olan kendi mevcut durumunu gözden geçirmesine yardımcı olmaktadır. Bunlara ek olarak Perrenoud (1998) etkili verilen bir dönütte öğrencilerin dönütü anlamlandırıp amaca yönelik olarak öğrenme sürecinin kontrolünü gerçekleştirdiklerini belirtir. Bu durum, dönüt ile üstbilişsel farkındalık arasındaki bağı öğrencinin öğrenme sürecini sorgulaması ve kontrol etmesi bakımından ortaya koymaktadır.

Gibbs ve Simpson (2004) dönütlerin zamanında, yeterli, anlaşılabilir, öğrenme hedeflerini açıkça ortaya koyan yapıda olması gerektiğini ifade etmektedir. Benzer bir ifade Nicol (2007) tarafından yapılarak etkili dönütün beklenen performansın ne olduğunu açıklaması gerekliliğini belirtilmektedir. Böylelikle, öğretmen iyi bir performansın ne olduğunu ortaya koyarak öğrencinin hem hedeften hem de etkili bir süreçten haberdar olmasını sağlar. Bu doğrultuda, Nicol'ün (2007) etkili dönütün öğrenciye kendisinden beklenen performansın ne olduğunu vurgulaması gerekliliğini ortaya koyması Flavell'in (1978) üstbilişsel farkındalık kazanma aşamalarından strateji, amaç ve süreç arasında tutarlılığı kontrol etme aşaması ile örtüşmektedir. Katkıda bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, dönüt öğrenciye öğrenme sürecini tanımlaması amacıyla olanak sağlanmalıdır. Buna göre öğrenci amacın ne olduğunu, bu doğrultuda kendisinin bu amaca ulaşmada ne aşamada olduğunu ifade etmesi gereklidir. Yukarıda da belirtildiği gibi, etkili bir dönüt mevcut ve istenen performans arasındaki farkı gidermeyi sağlar (Nicol, 2007). Bu doğrultuda öğretmenler verdikleri dönütlerle öğrenciye örnek olaylar ortaya koyarak çözümlerini uygulama ve dolayısıyla onlardan beklenen performansı gösterme olanağı sağlarlar. Dolayısıyla, öğrenci kendisinden beklenen performansın ve farklı problem çözüm yolları ve düşüncelerin neler olduğunu ortaya koymalıdır. Bu açıklamalar doğrultusunda etkili bir biçimde verilen dönütlerin öğrencilere üstbilişsel farkındalık kazanmada önemli bir yer tuttuğu söylenebilir.

Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında, etkili bir dönütün öğrencilerin üstbilişsel farkındalıklarının gelişimine katkıda bulunduğu işaret etmektedir. Bu doğrultuda, öğretmenlerin etkili dönüt verme konusunda bilinçli olmalarının öğrencilerin üstbilişsel farkındalıklarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Tutum. Tutum bireyin bir olay ya da olguyla ilgili kabul ya da ret ile ifadesidir (Thurstone, 1949). Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Smith 1968'den akt. Kağıtçıbaşı, 2004). Bu tanıma benzer şekilde, Anderson (1988) tutumu bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla ele alarak bireyin davranışlarının önemli ve kritik bir yordayıcısı olarak görülen psikolojik bir yapı olarak tanımlamıştır (Anderson 1988'den akt. Kan, 2005). Eden (1995) ise tutumu bireyin bir psikolojik objeye yönelik olumlu ya da olumsuz genel duyguları olarak açıklamaktadır. Bu açıklamalara ek olarak, Tezbaşaran (1997) tutumu daha ayrıntılı bir biçimde tanımlayarak belirli nesne, durum, kurum ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimi olarak ifade etmiştir. Bu tanımlar incelendiğinde tutumların duygu ve davranışları içerdiği görülmektedir. Etkili öğrenmenin gerçekleşmesi öğrencilerin yalnız bilişsel ve devinsel değil aynı zamanda duyuşsal bir takım becerileri de kazanmasıyla mümkündür. Duyuşsal beceriler ise inançları, ilgileri ve tutumları içine alır. Tutumlar, güdüleme gücüne sahip olmakla birlikte değerlendirme yapmayı içerir (Kağıtçıbaşı, 1996). Bu ifadelerden hareketle, tutumu bireyin bir konuya ya da psikolojik bir objeye yönelik içsel bir değerlendirme sonucunda vardığı yargı olarak açıklanabilir.

Derse yönelik tutum. Bir derse karşı olumlu tutum geliştirme; o derse katılma isteği, derse katılımdan tatmin olma, bir değeri olduğunu fark etme gibi davranışları içerir (Özçelik ve ark., 1998). Daha önce de belirtildiği gibi, tutumlar duyuşsal özellikleri kapsamında ele alınmaktadır. Öğrencilerin duyuşsal özellikleri öğrenme-öğretme sürecinde, sosyal aktivitelerinde ve tercihlerinde önemli rol oynamaktadır. Bloom (1979) yaptığı araştırmada,

derse yönelik duyuşsal özelliklerle akademik başarı arasında ilişki olduğunu ifade etmiştir. Bloom (1979) yaptığı araştırmada, derse yönelik duyuşsal özelliklerle akademik başarı arasında ilişki olduğunu ortaya koymuş ve öğrencilerin öğrenmeye yönelik olumlu tutumlar geliştirmeleri için, eğitimin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Benzer şekilde House ve Prinson (1998) yapmış oldukları araştırma sonucunda, öğrencilerin İngilizce dersine ilişkin tutum ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu açıklamalar doğrultusunda, tutumların akademik başarıyı etkileyen önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Çengelolu (2005) derse karşı olumlu tutum geliştirmenin akademik başarı, derse ilgi duyma, kazanımların önemini anlama gibi etkenler sonucunda oluştuğunu ifade eder. Bu doğrultuda, bir derste başarısız olmak, o dersin öğretmeninden ceza almanın veya acı verici bir yaşantı gibi deneyimlere sahip olmanın olumsuz tutum oluşturacağı ifade edilebilir. Turgut (1997) olumlu tutumların öğrenmeyi kolaylaştırdığını; olumsuz tutumların ise öğrenmeye ket vurduğunu ve bu nedenle, öğrenme faaliyetlerine rehberlik edilecek durumlarda, derslere ilişkin tutumların ölçülerek değerlendirilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Bu açıklamalar doğrultusunda, öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum geliştirmesi dersin hedeflerine ulaşmalarında önemli bir yere sahiptir.

Etkili dönüt ve tutum arasındaki ilişki. Özçelik ve ark. (1998) bir derse karşı olumlu tutum geliştirmenin; derse katılma isteği, derse katılımdan tatmin olma, bir değeri olduğunu fark etme ve bir değer olarak kabulüne taraftar olma şeklindeki davranışları içerdiğini ifade etmektedir. Çengelolu (2005) derse karşı olumlu tutum geliştirmenin akademik başarı, derse ilgi duyma, kazanımların önemini anlama gibi etkenler sonucunda oluştuğunu ifade eder. Bu doğrultuda, bir derste başarısız olmak, o dersin öğretmeninden ceza görmek veya acı verici bir yaşantı geçirmek de olumsuz tutum oluşturur (Çengelolu, 2005). Benzer olarak Nicol'un (2007) etkili bir dönütün öğrencinin başarısızlığını vurgulamak yerine mevcut durumunu

betimlemeyi ve başarılı yönleri pekiştirmeyi içermesi gerektiğini belirtir. Buna göre, öğrenciye verilen düşük notlar ya da öğrencinin zayıf taraflarına yönelik sözlü ifadeler öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine yönelik tutumlarını olumsuz etkilerken; öğrenciye kendini ifade etme fırsatı vermek, düşüncelerini yargılamadan ve öğrenciyi rencide etmeden yanlışlarını düzeltmek ve doğrularını onaylayıp övmek öğrenciyi olumlu etkiler. Bu durum öğrencinin derse yönelik olumlu tutum geliştirmesine neden olur. Bu açıklamalar ışığında, öğretmen tarafından verilen dönütler öğrencinin derste katılma isteğini arttırarak, derse yönelik olumlu tutum geliştirmesine sebep olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum öğretmenin vereceği dönütlerin etkili bir yapı kazanması gerekliliğini ortaya koyarak etkili dönüt verme ile derse karşı olumlu tutum geliştirme ilişkisini ortaya koymaktadır.

BÖLÜM II: YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli açıklanarak, örneklem seçimi, veri toplama araçları, araştırma süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma modelinin belirlenmesinde ve yönteminin seçiminde araştırmanın amacı önemli bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, ‘neden’ sorusu ve “sebe-sonuç” ilişkisi dikkate alınarak incelenen araştırmalarda kullanılacak en uygun araştırma yönteminin deneysel model olduğu görülmektedir (Çepni, 2005).

Bu çalışma ilkökul öğrencilerine dönüt vermenin, öğrencilerin akademik başarılarına, derse karşı tutumlarına ve üstbilişsel farkındalık düzeylerine etkisini incelemeyi amaçladığından neden-sonuç ilişkisi örgüsündedir. Bu sebeple, deneysel modelin kullanılmasının uygun olduğu düşünülmüş ve uygulanmıştır.

Bu araştırmada, ön test–son test kontrol gruplu deneysel model kullanılmıştır. Bu model, deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesi ile ilgili olarak araştırmacıya yüksek bir istatistiksel güç sağlar (Büyüköztürk, 2001). Bu modelde, biri deney biri kontrol grubu olarak kullanılan iki grup bulunur ve her iki grupta deney öncesi ve sonrası ölçme yapılır (Köse, 2013). Sosyal bilimler alanında en çok kullanılan modeller arasında yer alan bu modelde, bağımsız değişkenlerin ne ölçüde etkili olduğuna karar vermek için öntest ve sontest ölçme araçları birlikte kullanılır (Karasar, 2005:97). Bu çalışmada, öntest-sontest olarak Akademik Başarı, Hayat Bilgisi Dersi Tutum ve Üstbilişsel Farkındalık ölçekleri uygulanmıştır. Öntest- sontest kontrol gruplu modelin simgesel görünümü aşağıdaki gibidir (Tablo 3).

Tablo 3

Öntest- Sontest Kontrol Gruplu Modelin Simgesel Görünüm

		Ön Test		Ön Test
G _D	R	O ₁	$\bar{x}$	O ₃
G _K	R	O ₂	$\bar{x}$	O ₄

G_D: Deney grubu   G_K: Kontrol grubu   R (Random): Deneklerin gruba yansız atandığı

O₁ - O₃: Deney grubu öntest- sontest ölçümleri O₂ - O₄: Kontrol grubu öntest- sontest ölçümleri

$\bar{X}$: Deney grubundaki deneklere uygulanan bağımsız değişkeni göstermektedir (Büyüköztürk, 2001; 23).

Deney ve Kontrol Gruplarının Belirlenmesi

Bu araştırmanın evrenini, Çanakkale ili Gelibolu ilçe merkezinde bulunan ilkokul 3.Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Gelibolu ilçe merkezinde beş ilkokul bulunmaktadır. Araştırmanın örneklem seçiminde, öncelikle, Gelibolu ilçe merkezinde bulunan beş ilkokulun, 3. sınıflarında öğrenim gören 245 öğrenciye Hayat Bilgisi Dersi Akademik Başarı Testi uygulanmıştır. Uygulanan Akademik Başarı Testinden elde edilen betimleyici istatistikler aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Tablo 4).

Tablo 4

Akademik Başarı Testinden Elde Edilen Betimleyici İstatistikler

Okul	Şube	N	$\bar{X}$	SS
26 Kasım İlkokulu	3A	22	0,62	±2,74
75.Yıl Cumhuriyet İlkokulu	3A	29	0,68	±0,13
	3B	29	0,68	±0,10
	3C	32	0,63	±0,12
Gazi Süleyman Paşa İlkokulu	3A	23	0,63	±0,14
	3B	20	0,74	±0,14
	3C	19	0,80	±0,14
	3D	23	0,69	±0,16
Orgeneral Eşref Bitlis İlkokulu	3A	17	0,62	±0,17
Piri Reis İlkokulu	3A	20	0,74	±0,19
	3B	11	0,69	±0,16
Toplam	-	245	0,68	±0,16

Tablo 4 incelendiğinde, Gazi Süleyman Paşa İlkokulu 3A sınıfının ve 75.Yıl Cumhuriyet İlkokulu 3C Sınıfının akademik başarı ortalamalarının birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Bununla beraber, Gazi Süleyman Paşa İlkokulu 3D sınıfı ile Piri Reis İlkokulu 3B sınıfı ve 75. Yıl Cumhuriyet İlkokulu 3A sınıfı ile 75. Yıl Cumhuriyet İlkokulu 3B sınıfının akademik başarı ortalamalarının yine birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Gazi Süleyman Paşa İlkokulu 3A sınıfı ve 75.Yıl Cumhuriyet İlkokulu 3C sınıfının özellikleri incelendiğinde sınıfların öğrenci mevcutları arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Gazi Süleyman Paşa 3A sınıfı 23 öğrenciye, 75.Yıl Cumhuriyet İlkokulu 3C sınıfı 32 öğrenciye sahiptir. Ayrıca, bu iki sınıfın ortalamalarının ($\bar{x}= 0,63$) Gelibolu ilçe merkezinde bulunan beş ilkokulun genel ortalamasından düşük olduğu dikkati çekmektedir. (Gelibolu ilçe merkezinde bulunan ilkokulların hayat bilgisi dersine ilişkin akademik başarı genel ortalaması $\bar{x}= 0,68$). Buna ek olarak, Gazi Süleyman Paşa İlkokulu 3D sınıfı ile Piri Reis İlkokulu 3B sınıfının özellikleri incelendiğinde ise bir sınıfın öğrenci mevcudunun diğerinin iki katından fazla olduğu görülmektedir. Buna göre, Gazi Süleyman Paşa İlkokulu 3D sınıfı 23 öğrenciden, Piri Reis İlkokulu 3B sınıfı 11 öğrenciden oluşmaktadır.

Gelibolu 75.Yıl Cumhuriyet İlkokulu 3A ve 3B şubeleri incelendiğinde ise; öğrenci mevcutlarının eşit (29 öğrenci), aritmetik ortalamalarının ise birbirine denk olduğu ($\bar{X}= 68$) anlaşılmaktadır. Bulgular, bu iki sınıfın aritmetik ortalamalarının aynı zamanda Gelibolu ilçe merkezinde bulunan tüm okulların akademik başarı genel ortalamalarına ($\bar{X}=0,68$) yakın olduğunu göstermektedir.

75. Yıl Cumhuriyet İlkokulu 3A ve 3B sınıflarında uygulanan Akademik Başarı Testinden elde edilen verilerin denliğini belirlemek amacıyla öncelikle bu grupların istatistiksel olarak normal dağılım gösterip göstermediği belirlenmiştir. Bu sebeple, verilere Shapiro Wilk testi uygulanmıştır. İstatistiksel testler, kabaca "parametrik testler" ve

"parametrik olmayan testler" olmak üzere ikiye ayrılır (Büyüköztürk, 2010). Eldeki bir veri setine, bu testlerden hangisinin uygun olduğunu belirlemek amacıyla normallik testi yapılır (Büyüköztürk, 2010). Veriler normal dağılıma sahip ise parametrik, veriler normal dağılıma sahip değil ise parametrik olmayan testler uygulanır (Büyüköztürk, 2010). Testin normalliğini yani grupların normal dağılıp dağılmadığını hesaplarken grupların mevcudu 29'un altında ise verilere Kolmogorov-Smimov; 29 ve üzerinde ise Shapiro-Wilk testi uygulanır. Bu çalışmada gruplardaki öğrenci sayısı 29 olduğundan verilere Shapiro-Wilk testi uygulanmıştır. Shapiro Wilk testinden elde edilen bulgular değerlendirilirken Sigma Değeri esas alınır (Büyüköztürk, 2010). Bu değer 0.05' den büyük olduğunda tüm gruplar için normal dağılım gösterdiği; küçük olduğunda ise verinin normal dağılıma sahip olmadığı anlaşılır. Bu araştırmada, Shapiro Wilk testinden elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda ifade edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5

Akademik Başarı Testinin Gruplara Göre Normallik Dağılım Tablosu

	Shapiro-Wilk		
	N	Statistic	Sig.
G_D	29	0,935	0,076
G_K	29	0,823	0,000

Shapiro Wilk testi sonucunda elde edilen bulgular sigma değerinin 0,05in üzerinde olduğunu göstermektedir (p=0,076). Bu bulgu grupların normal dağılım göstermediğine dikkati çekmektedir. Gruplar arasında denkliliği belirlemek amacıyla normal dağılıma sahip (parametrik) testlerde t-testi, normal dağılıma sahip olmayan (parametrik olmayan) testlerde ise Mann-Whitney U Testi kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2010). Bu doğrultuda, Mann-Whitney U Testi, bağımsız/ilişkisiz örneklemeler için t testinin parametrik karşılığı olarak ele alınmaktadır (Büyüköztürk, 2010). Araştırmada grupların normal dağılım göstermemesinden dolayı grupların denkliliğini sınamak amacıyla verilere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Mann Whitney U testinden elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6

Grupların Denkliği Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Mean	Sum	p
G_D	29	29,45	854,00	0,980
G_K	29	29,55	857,00	

Mann Whitney U Testi sonucunda grupların arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, bu araştırmanın örneklemini, Gelibolu ilçe merkezinde bulunan 75.Yıl Cumhuriyet İlkokulu 3-A sınıfından 29 ve 3-B sınıfından 29 öğrenci olmak üzere toplam 58 öğrenci oluşturmaktadır. 3-A şubesi Deney Grubu olarak adlandırılmış ve çalışmalar bu sınıfta yürütülmüştür. 3-B şubesi öğrencileri ise Kontrol Grubu öğrencileri olarak adlandırılmış ve dersler kendi sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test olarak “Akademik Başarı Testi”, “Hayat Bilgisi Dersi Tutum Ölçeği” ve “Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği” uygulanmıştır. Belirtilen ölçme araçlarının kullanılması amacıyla gerekli izinler araştırmacı tarafından alınmıştır (Ek A, Ek C ve Ek E)

Akademik başarı testi. Akademik Başarı Testi (Ek A) Hanbaba (2011) tarafından hazırlanmıştır. Bu testin kullanılması amacıyla araştırmacının onayı alınmıştır (Ek B). Hanbaba (2011) tarafından hazırlanan başarı testinin dikkate almış olduğu kazanımlar ile bu araştırma kapsamında Hayat Bilgisi dersinin deneysel aşamasında dikkate alınan kazanımlar aynıdır. Bu sebeple, bu araştırmada belirtilen başarı testinin uygulanmasının uygun olduğu düşünülmüştür. Başarı testinin hazırlanması aşamasında, dersin kazanımlarına yönelik farklı kaynaklardan sorular incelenmiştir. Oluşturulan ön formda 13 çoktan seçmeli soru yer almıştır. Hayat bilgisi dersi başarı testi ön formu 3 sınıf öğretmeni, bir ölçme değerlendirme, bir hayat bilgisi alanı uzmanı akademisyene kapsam ve görünüş geçerliliği için sunulmuştur.

Alınan görüşler doğrultusunda testten 3 tane çoktan seçmeli soru çıkarılmıştır. Elde edilen başarı testi 94 öğrenciye madde analizi yapmak için uygulanmıştır. Elde edilen veriler ITEMAN Windows 3.50d paket programına girilmiştir. Madde analizinden doğrultusunda oluşan 10 soruluk başarı testinin ortalama zorluk indeksi .547 ve ortalama ayırt edicilik düzeyi ise .527 olarak hesaplanmıştır. Teste yönelik elde edilen KR20 güvenilirlik katsayısı ise .821 olarak belirlenmiştir (Hanbaba, 2011).

Hayat bilgisi dersine yönelik tutum ölçeği. Öğrencilerin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Bektaş (2007) tarafından geliştirilmiş olan Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği (Ek C) kullanılmıştır. Ölçeğin bu araştırma kapsamında kullanılması amacıyla araştırmacının izni (Ek D) alınmıştır.

Ölçeğin geliştirilmesi amacıyla öncelikle ilgili alanyazın taranarak madde havuzu oluşturulmuştur (Bektaş, 2007). Daha sonra, içerik-kapsam ve görünüş geçerliği için 7 alan uzmanına başvurularak; bu uzmanların görüşleri doğrultusunda madde sayısı 13'e indirilmiştir ve ön uygulamaya katılan 113 öğrenciye uygulanmıştır. Böylelikle, ölçeğin geçerlik güvenilirliği sınanmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin ayırt edicilik düzeylerini incelemek amacıyla alt %27 ve üst %27'lik gruplar için t-testi uygulanmıştır. Uygulanan t-testi sonucunda on maddenin alt %27 ve üst %27'lik kısmında istatistiksel olarak anlamlı derecede farklı olduğu görülmüş ve madde ayırt edicilik düzeyleri uygun bulunmuştur. Bunun yanında üç maddede ise alt %27 ve üst %27'lik kısmında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığından bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 10 maddenin yapı geçerliğini incelemek amacıyla verilere açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörden oluştuğu görülmüştür. Birinci faktör Hayat Bilgisi dersinden zevk alma, ikinci faktör Hayat Bilgisi dersi ile ilgilenmek, üçüncü faktör ise Hayat Bilgisi dersinin gerekliliğine inanmak olarak adlandırılmıştır.

Ölçeğin bütününe ait iç tutarlılık katsayısı Cronbach α .63 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin faktörlerine ait iç tutarlılık katsayısı ise birinci faktör için Cronbach α .61, ikinci faktör için Cronbach α .54, üçüncü faktör için Cronbach α .36 olarak hesaplanmıştır.

Üstbilişsel farkındalık ölçeği. Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği, Sperling, Howard, Miller ve Murphy (2002) tarafından 3.-9. sınıf seviyesindeki çocukların üstbilişsel becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek Karakelle ve Saraç (2007) tarafından Türkçe 'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin A formu 3., 4. ve 5. sınıflar için; B formu ise 6., 7., 8. ve 9. sınıflar için geliştirilmiştir. Araştırma kapsamında öğrencilerin üstbilişsel farkındalık düzeylerinin uygulama öncesinde ve sonrasındaki gelişimini incelemek amacıyla yaş grubuna uygun olarak ölçeğin A formu seçilmiştir. Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği 12 maddeden oluşmaktadır. Her madde için “Hiçbir zaman, Bazen, Her zaman” cevap seçeneklerini içeren üçlü likert tipi ölçekte, alınan puan, maddelere verilen cevapların toplamı ile elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 36, en düşük puan ise 12'dir. Alınan toplam puanın yüksekliği üstbilişsel becerinin yüksekliği hakkında bilgi vermektedir.

Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği'nin psikometrik özelliklerini sınamak üzere ilk önce madde analizi yapılarak, madde-toplam puan korelasyonları incelenmiş ve genel olarak korelasyon değerlerinin .41 ($n=565, p<.01$) ile .51 ($n=565, p<.01$) arasında değiştiği: bununla beraber bir maddenin .36'lık ($n = 565, p < .01$) bir değer elde ettiği görülmüştür. Tüm korelasyonlar eşik değerinin (.30) üstünde olduğu için maddelerin ayırt edici özelliğe sahip oldukları kabul edilmiştir.

Ölçeğin faktör yapısı analiz edildiğinde 4 faktör ortaya çıkmıştır. Faktörlerden ikisi üstbilişin bilgi boyutunu, diğer ikisi ise düzenleme boyutunu sorgulayan maddelerin bir araya gelmesi sonucu oluşmaktadır. Bu faktörler aşağıdaki gibi isimlendirilmiştir:

- Biliş düzenlemesini denetleme

- Biliş bilgisinin görevi
- Biliş düzenlemesini izleme
- Biliş bilgisinin farkındalık

Dört faktörlü çözümlemede elde edilen faktör toplam puanlarının ölçek toplam puanları ile korelasyonları .58 ile .75 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla, ilk test için Cronbach alpha değeri hesaplanmış ve .64 olarak bulunmuştur. Ayrıca, verilere üç hafta ara ile test- tekrar test uygulanmıştır. A formu için test tekrar test korelasyon değeri .74 ($n=356$, $p<.01$) olarak bulunmuştur. İlgili ölçek Ek E'de verilmiş ölçeğin bu araştırma kapsamında kullanılması amacıyla araştırmacıların izni alınmıştır (Ek F, Ek G).

Verilerin Analizi

Araştırmada uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS 15.0 programı ile analiz edilmiştir. Her sınıf için sürekli değişkenler ortalama, standart sapma, medyan, minimum ve maksimum değerleriyle verilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk testi ile incelenmiştir. Bu doğrultuda, normal dağılım göstermeyen değişkenlere sahip iki farklı grubun karşılaştırmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bununla beraber, normal dağılım göstermeyen değişkenlerin grup içi karşılaştırmalarında ise verilere Wilcoxon testi uygulanmıştır.

Deneyisel Uygulama İşlem Yolu. Araştırma süreci; deneysel işlem öncesi, deneysel işlem ve deneysel işlem sonrası süreç basamakları şeklinde açıklanmıştır. Araştırmada, ön test son test kontrol gruplu model uygulandığı için; Hayat Bilgisi Akademik Başarı Testi, Hayat Bilgisi Dersi Tutum Ölçeği ve Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerine ön test ve sontest olarak uygulanmıştır. Deney grubunda uygulamaları gerçekleştiren araştırmacı ile kontrol grubundaki uygulamaları gerçekleştiren sınıfı öğretmenin mesleki deneyimlerinin benzer olduğu görülmektedir. Deney grubunda

uygulamaları gerçekleştiren araştırmacı 7 yıllık, kontrol grubundaki uygulamaları gerçekleştiren sınıf öğretmeni ise 8 yıllık bir deneyime sahip olmakla beraber her ikisi de eğitim fakóltesi, sınıf öğretmenliği anabilim dalından mezundur. Bu doğrultuda, araştırmacı ve sınıf öğretmeni uygulamalar öncesinde bir araya gelerek derslerin işlenişine ilişkin görüşmeler gerçekleştirmişlerdir.

Deney ve kontrol gruplarında, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının belirlediği Hayat Bilgisi dersi “Benim Essiz Yuvam” temasında bulunan 11 kazanım işlenmiştir. Ders planları yapılandırıcı yaklaşıma ve mevcut kazanımlara uygun, öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif olacağı bir biçimde oluşturulmuştur. Hazırlanan her ders planında; biçimsel bölüm (tema adı, süre, kazanımlar, beceriler, ara disiplinlerle ilişkilendirme, kişisel niteliklere saygı, öğrenme-öğretmen yöntem ve teknik, araç-gereçler), giriş bölümü (dikkat çekme, güdüleme, gözden geçirme, derse geçiş), gelişme bölümü (etkinlikler), kapanış ve değerlendirme bölümlerine yer verilmiştir. Ders planlarında bu bölümlere ek olarak, etkinlik öncesi, etkinlik sırası, etkinlik sonrası etkili dönütün nasıl verileceğine ilişkin açıklamalar ana hatlarıyla eklenmiştir. Deney grubunda uygulanacak etkili dönütler uygulama öncesinde ders planları hazırlanırken öğrencilere sorulacak muhtemel sorular ve bu sorulara verilecek olası yanıtlar araştırmacının öğretmenlik deneyiminden hareketle belirlenmiştir. Bu doğrultuda, öğrencilerin yanıtlarına verilecek uygun dönütler Nicol’un (2007) etkili dönüt kriterlerinden yararlanılarak taslak olarak hazırlanmiştir. Dersin işlenişi sırasında öğrenciden beklenmedik soruların gelmesine karşı hazırlıklı olma amacı taşıyan bu durumun yanı sıra; Hayat Bilgisi Dersi öğretmen kılavuz kitabında bulunan sorulara ilişkin dönütler de hazırlanarak ders planlarına eklenmiştir (Ek I). Böylece verilecek dönümlere ilişkin planlama yapılmıştır.

Deneyisel uygulamanın gerçekleştirildiği dersler ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiş ve ders sonrasında bu ses kayıtları yazıya dökülerek deşifre edilmiştir. Bu doğrultuda, uygulamada kullanılan etkili dönüt örnekleri aşağıda “Deneyisel Çalışma Kapsamında Gerçekleştirilen

Etkili Dönüt Uygulamasına İlişkin Örnekler” başlığı altında verilmiştir. Kazanımlar doğrultusunda, derste kullanılacak dokümanlar veya materyaller uygulama öncesinden hazırlanıp uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise dersler MEB’in öğretmenlere önermiş olduğu öğretmen kılavuz kitabı dikkate alınarak işlenmiştir. Uygulamalar, haftada 4 ders saati olmak üzere toplam 8 hafta ve 26 ders saati içinde yapılmıştır. Deney ve kontrol grubuna ait uygulama planı ayrıntılı olarak Ek H’de verilmiştir.

Deney Grubunda İşlenen Derslerden Elde Edilen Verilerin Deşifre Edilmesi. Bu çalışmanın uygulama aşamasında deney grubu ile işlenen derslerde araştırmacı tarafından ses kaydı alınmıştır. Ses kayıtlarından elde edilen veriler uygulama sonrasında bilgisayar ortamına aktarılarak deşifre edilmiştir. Bu sayede uygulama sırasında verilen etkili dönütlere ilişkin örnekler ortaya konulmuştur. Ses kayıtları deşifre edilirken sınıfta yer alan öğrencilere kimliklerinin gizli kalması amacıyla numaralar verilmiştir. Öğrenciler bu numaralar doğrultusunda tanımlanmıştır. Bu çalışmada Nicol’e (2007) ait aşağıda belirtilen etkili dönüt kriterlerinden beşi referans alınmıştır. Bu kriterler aşağıda belirtilmiştir:

- Beklenen performansın (iyi bir performansın) ne olduğunu açıklayıcı dönüt
- Öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunan dönüt
- Öğretmen-öğrenci diyalogunu teşvik edici dönüt
- Olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt
- Mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt

Deneysel çalışma kapsamında gerçekleştirilen etkili dönüt uygulamasına ilişkin örnekler. Bu bölümde, bu çalışmada esas alınan Nicol’ün (2007) etkili dönüt kriterlerine yönelik uygulamada kullanılan örnekler verilmiştir.

Beklenen performansın ne olduğunu açıklayıcı dönüt. Daha önce de belirtildiği gibi, Nicol (2007) bu dönüt tipinde, öğrencilerin öğrenme hedefinden haberdar olması gerektiği

vurgulamaktadır. Buna göre öğretmen öğrencilerine öğrenme hedefini açıklamaları için fırsat tanınmalı ve öğrencilerin hedef tanımlamaları ile belirlenen hedef arasındaki uyumsuzluklar ortaya koymalıdır. Bunu yaparken, öğrencilerin hedefle ilgili açıklamaları yargılanmamalı, eksik noktaları ifade edilmeli ve öğrencilerin dersin hedeflerini anlamasını sağlayan sorular yöneltilmelidir.

Hedef kazanımların açıkça tanımlanması etkili dönüt vermenin önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda hazırlanan ders planlarında da belirtildiği gibi derse giriş yapıldıktan sonra öğrencilere dersin kazanımının ne olduğu tahmin ettirilmiştir. Öğrencilerin kazanıma yönelik uygun yanıtlar bulamaması durumunda öğretmen farklı etkinlikler, ipuçları ve yeni örnekler ile öğrencileri kazanımı doğru ifade etmeye yönlendirmiştir. Doğru tahmin yapıldığında kazanımlar öğretmen tarafından kendi cümleleri ile ifade edilmiştir. Bu doğrultuda deney grubunda uygulama sırasında verilen etkili dönüt örnekleri aşağıda belirtilmiştir.

Beklenen performansın ne olduğunu açıklayıcı dönüt örnek 1.

Öğretmen: Peki konumuz ne olabilir?

Öğrenci 9: Duygularımız

Öğretmen: Çok güzel aferin, teşekkürler

Öğrenci 9: Peki, yüz ifadelerinden bahsetmiştik onunla da ilişkisi varsa ne olabilir?

Öğrenci 9: Duygularımızın yüzümüze yansması

Öğretmen: Evet doğru, çok güzel. Bugün işleyeceğimiz konu kendimizin ve arkadaşlarımızın duygularındaki değişimin yüz ifadelerine yansmasını fark etme.

Yukarıdaki diyalogda öğretmen öğrencisine ipuçları vererek ve yeni sorular ile yönlendirerek kazanımı ifade etmesine yardımcı olmaktadır. Örneğin; öğrenci 9 öncelikle kazanımı duygularımız sözcüğü ile açıklamaktadır. Ancak, öğretmen yüz ifadelerinin dersle ilişkisine dikkati çekerek kazanımı eksiksiz bir şekilde açıklamasına yardımcı olmuştur. Benzer olarak aşağıda başka örnekler de yer almaktadır.

Beklenen performansın ne olduğunu açıklayıcı dönüt örnek 2.

Öğretmen: Demek ki herkese göre liderin özellikleri değişebiliyor. Tabii, nerede, liderlik yaptıklarına bağlı. Ama sınıf başkanlığı konusunda hepimizin ortak bir fikri var diye düşünüyorum. Sınıf başkanı buraya çıktığı zaman sınıf karmakarışık oluyorsa o liderlik yapamıyor diyoruz değil mi? Peki, çok güzel. Şimdi ‘Öncü Atatürk’ diye bir parça var. Açtınız 134. Sayfayı. Önce Atatürk parçasını işlemeden önce liderden bahsettik. Şimdi işleyeceğimiz parça Öncü Atatürk. Sizce biz bu derste ne işleyeceğiz? Evet, ne işleyeceğiz?

Öğrenci 11: Atatürk’ün.

Öğretmen: Atatürk’ün. Güzel aferin. Atatürk’le alakalı bir şey, Öncü Atatürk olduğu için ama. Atatürk’ün...

Öğrenci 11: Atatürk’ün şey nasıl lider olduğunu yani liderliği.

Öğretmen: Çok güzel, aferin arkadaşınız diyor ki Atatürk’ün nasıl bir lider olduğu liderliği. Başka, başka fikri olan?

Öğrenci 16: Lider özellikleri olmalı.

Öğretmen: Liderde hangi özellikler olmalı. Çok güzel. Bunu Atatürk’le de karıştırabiliriz.

Öğrenci 21: Atatürk’ün Samsun’a çıkması..

Öğretmen: Olabilir mi Samsun’la alakalı.

Öğrenci 21: Evet burada geçiyor.

Öğretmen: Tabi okuma parçasının içinde o geçiyor ama orda yine bir özelliği vurguda bulunuluyor olabilir.

Öğrenci 17: Liderlik.

Öğretmen: Peki kimin liderliği?

Öğrenci 17: Atatürk'ün liderliği.

Öğretmen: Atatürk'ün liderliği, liderlik özellikleri...

Öğrenci 17: Atatürk'ün liderlik özellikleri...

Öğretmen: Evet çok güzel.

Öğrenci 11: Atatürk'ün liderlik hayatı..

Öğretmen: Liderlik hayatı güzel..

Öğrenci 8: Atatürk'ün yenilikçi olması..

Öğretmen: Yenilikçiliği de tabi liderliğin bir parçası olabilir bunu az sonra.. Atatürk'ün liderliğinin özelliklerinden bahsederken bana hatırlat tamam mı?

Öğrenci 1: Atatürk'ün nasıl bir lider olduğu..

Öğretmen: Çok güzel, aferin.

Öğrenci 3: Bir şey söyleyeceğim. Öncü ne demek?

Öğretmen: Lider demek.

Öğrenci 29: Atatürk'ün cesurluğu.

Öğretmen: Atatürk'ün cesareti tabii liderliğinin özelliği olabilir ama daha böylece genel bir şey söyledik ya hani.

Öğrenci 18: Atatürk'ün liderliğinde insanlara nasıl şeyler, ı nasıl davrandı?

Öğretmen: Çok güzel, evet son olarak...

Öğrenci 27: Atatürk'ün kişilik özellikleri.

Öğretmen: Atatürk'ün kişisel özellikleri , kişilik özellikleri.. Çok güzel bakın neymiş. Atatürk'ün kişilik özellikleri ile ulusal bir lider olması arasında bağlantı kurar. Atatürk'ün ulusal bir lider olarak Türk milletine yaptığı hizmetleri açıklar. Bugün ki dersimizin kazanımı bu. Bunun üzerine dersimizi işleyeceğiz. Arkadaşınız Ece bir soru sordu. Öncü ne demek diye. Öncü de lider demek. Şimdi Lider Atatürk, Öncü Atatürk parçasını okuyarak dersimize başlayacağız.

26.03.2014

Öğretmen ilk örnekte olduğu gibi öğrencileri sorularla yönlendirip yeni örnekler ve ipuçları ile kazanımı ifade etmelerini sağlamıştır. Nicol'e (2007) göre etkili dönüt kriterlerinden biri olan öğrenciye kazanımı ifade ettirme durumu bu diyalogda görünmektedir. Örneğin, öğretmen dersin kazanımını öğrencilere sormuş söz alan öğrenci 11 yanıt vermekte duraksamış ve öğretmenin okuma parçasının adını hatırlatmasından sonra öğrenci Atatürk'ün liderlik özellikleri yanıtını vermiştir. Öğretmen öğrenci diyalogunun devamında öğretmen verdiği dönütlerle öğrencilerin kazanımı eksiksiz ifade etmeleri sağlamış ve öğrenci 27 kazanımı eksiksiz ifade etmiştir. Benzer bir örnek aşağıda sunulmuştur.

Beklenen performansın ne olduğunu açıklayıcı dönüt örnek 3.

Öğretmen : Telefonla neler yapılabilir?

Öğrenci 12: Böyle internete bağlanabilir, fotoğraf çekilebilir, hesap makinasında işlemlere bakabilir, maç izlenebilir.

Öğretmen : Peki sen ne yapardın?

Öğrenci 25: Oyun oynarız

Öğretmen: Evet, oyun oynayabiliriz. Aferin. Mesela benim eşim sürekli candy crash oynuyor onda. Şimdi biz neyden bahsettik, iletişimden bahsettik. İletişim araçlarının hepsinden bahsetmedik ama birkaç tanesinden bahsettik. Bilgisayar örneğini verdiğiniz. Bunların ne amaçla kullandığınızı söylediniz. Şimdi başka iletişim araçlarından da bahsettiniz. O zaman bizim dersimizin konusu ne olabilir? Ne olabilir Öğrenci 19?

Öğrenci 19 : Bilgisayarla, teknoloji aletleri ve ne işe yaradığı.

Öğretmen: Güzel aferin . Ne işe yaradığı olabilir. Başka? Bir kaç soru daha sormuştum size. Teknolojiyle alakalı birkaç tane ısrarla soru sormuştum. İletişim araçlarını...

Öğrenci 21: ııı

Öğretmen: Devam et sıra bende demiştin . Bilgisayarda ne yapıyorsun demiştim. Telefonda ne yapıyorsun demiştim. İletişim araçlarıyla ilgili yaptıklarımız, ne yapıyorduk toparlayalım.

Öğrenci 21: İletişim araçları ne işe yarar ?

Öğretmen: Ne işe yarar çok güzel, birdeeee...

Öğrenci 17: iletişim araçlarıyla nasıl rahat edebiliriz .

Öğretmen: Çok güzel evet. Nasıl sorusu özellikle orda çok önemli. İletişim araçlarını nasıl?

Öğrenci 7: Değiştirebiliriz

Öğretmen: Değiştiririz. Tamam

Öğrenci 11: İletişim araçlarını tanıma.

Öğretmen: Güzel evet olabilir.

Öğrenci 23: Nasıl kullanırız.

Öğretmen: Nasıl kullanırız çok güzel ve hangi amaçla kullanırız. Evet bugün ki konumuz iletişim araçlarını nasıl ve hangi amaçla kullanacağız..

02.04.2014

Öğretmen yukarıdaki örneklerde verildiği gibi bu örnekte de öğrencileri kazanımı ifade ettirmeye Nicol'un (2007) ifadeleriyle örtüşen biçimde soru ve yeni örnekler vererek yönlendirmiştir. Yukarıda belirtilen öğretmen-öğrenci diyalogunda öğretmen dersin kazanımını öğrencilere sormuş ve öğrencilerden yanıtlar almaya çalışmıştır. Öğretmen öğrenci yanıtlarına yönelik sorduğu sorularla öğrencileri kazanımı ifade etmeye yönlendirmiştir. Bu örnekte öğretmen öğrencilere iletişim araçlarından telefonun işlevine yönelik sorular yönelmiş farklı öğrencilere söz hakkı verip diyaloga katmıştır. Öğrencilerin verdikleri yanıtlara yeni sorular yönelterek öğrencileri diyalogda tutmuş ve kazanımı ifade ettirmeyi öğrenci 23'ün verdiği yanıt ile gerçekleştirmiştir. Uygulama süresince öğrencilerin kazanımları algılamalarında genellikle bir sıkıntı yaşanmamış, öğrencilerin çoğunlukla kazanımları doğru ifade ettikleri görülmüştür.

Öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunan dönüt. Nicol'e (2007) göre etkili dönüt, öğrencilerin sadece zayıf yönlerine değil, güçlü yönlerine de hitap etmelidir. Dönütler öğrencilerin güçlü yönlerini pekiştirmeli, zayıf yönlerine yönelik yargılayıcı olmamalıdır. Bu doğrultuda, öğrencilerin zayıf yönleri üzerine sadece mevcut durum hakkında bilgi verilmelidir. Aynı zamanda, öğretmen öğrencilerin doğrularını pekiştirmeli ve onları hedefe güdülemelidir. Bu sebeple, etkili dönüt kapsamında övgü önem kazanır (Nicol,

2007). Ayrıca, etkili bir dönüt öğrencilerin performanslarına yönelik bilgi vermeli ve öğrencilerin niyetleri ile sonuçlar arasındaki çelişkiyi gidermek için bir araç olmalıdır. Dönütler sık ve düzenli bir şekilde verilirse öğrenme hedefini anlamlandırmak daha kolaylaşacaktır. Buna göre etkili bir dönüt;

- Hedefe yönelik olmalı ve dikkatli seçilmelidir.
- Sık sık ve düzenli bir şekilde verilmelidir.
- Düzeltici bir tavsiye niteliğinde değil, mevcut durum üzerine bilgi sağlamalı, öğrencinin güçlü yönlerini öne çıkarmalıdır.
- Öğrencilerin ihtiyaç duyduğu anda aktif hale gelmelidir.
- Eksiklikler konusunda geliştirici alternatif yollar sunmalıdır.
- Planlı bir süreç içinde aktarılmalı

Aşağıda Nicol'un (2007) ifade ettiği bu etkili dönüt kriteri ile ilgili uygulama aşamasından örnekler mevcuttur.

Öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunan dönüt örnek 1.

Öğretmen: Duygu olarak nasıl görünüyorum?

Öğrenci 29: Mutlu

Öğretmen: Neden mutlu görüdüğümü düşündün?

Öğrenci 29: Çünkü bizimle ders yapıyordunuz.

Öğretmen: Evet bu benim mutluluğumun sebebi olabilir. aferin güzel. Peki, benim mutlu olduğumu nasıl anladınız?

Öğrenci 2: Çünkü gülüyorsunuz

Öğretmen: Evet gülümsüyorsunuz ve rahat davranıyorum doğru. Peki, mutluluğumu ne belli ediyor nasıl hemen anlıyorsunuz?

Öğrenci 2: Yüzünüzden

Öğretmen: Yüzümden, aferin çok güzel. Peki, nasıl anlıyorsunuz yüzümden?

Öğrenci 13: Yüz ifadenizden anlıyorum

Öğretmen: Aferin, çok güzel. Yüzüm ifademden anladınız. Aynı şekilde ben de sizin yüz ifadenizden anlıyorum. Mesela birlikte oyun oynadık hepiniz kakhaha atıyordunuz ama ilk geldiğimde tedirgindiniz, korkuyordunuz, merak ediyordunuz kim bu adam neden geldi diyordunuz belki de. Bazılarınız sorular sordu “karnemize geçecek mi” diye endişeyle. Ama oyun oynarken kakhahalar atıyordunuz, kakhahanızdan anladığım gibi yüz ifadenizden de anladım. ben sizin mutlu olduğunuz anlayabiliyordum.

12.03.2014

Öğretmen bu diyalogda görüldüğü gibi öğrencilere öğrenme hedefine yönelik bilgi sağlamakta ve bu bilgilerden öğrencilerin yardım alarak öğrenme hedefine ulaşmalarını sağlamaya çalışmaktadır. Nicol (2007) öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunan dönütü ifade ederken bu dönütün özelliklerinden birini düzeltici bir tavsiye niteliğinde değil, mevcut durum üzerine bilgi sağlamalı, öğrencinin güçlü yönlerini öne çıkarmalıdır diye ifade etmiştir. Yukarıda belirtilen öğretmen-öğrenci diyalogunda öğretmen öğrencileri öğrenme hedeflerine yönlendirmek için sorular sormuş öğrenci 2 ile başlayan diyalog öğrenci 29 ve öğrenci 13 ile devam etmiştir. Öğretmen öğrencilerden uygun yanıtlar almak için yanıtlarını sorularla pekiştirmiş ve uygun yanıtları onaylayarak diyalogun sonunda duyguların yüzümüze yansımaları ile ilgili öğrencilere bilgi aktarımı yapmıştır. Bu örnekte de öğretmen Nicol’un (2007) bu ifadesi ile örtüşen dönütler vermiştir. Benzer bir örnek aşağıda sunulmuştur.

Öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunan dönüt örnek 2.

Öğretmen: Öğrenci 19'un kitabı vardı icatları anlatan burada iletişim alanında yapılan icatlar. Yazının icadı demiş. İlk ondan başlamış. Milattan önce 3500 bundan 5500 yıl önce yine bu topraklarda Mezopotamyalı Sümerler tarafından bulunmuş. Mürekkep Çin'de milattan önce 2500 yani bundan 4000 yıl önce bulunmuş. ilk yazıları taş levhaların üzerine yazıyorlarmış. Çivilerle vura vura. Sonra mürekkebi bulmuşlar. sonra kağıdı bulmuşlar. Evet, önceden hayvan derilerine yazıyorlarmış mürekkeple.

Öğrenciler: Iyyy

Öğretmen : Sonra kâğıdı bulmuşlar.

Öğrenci 12: Öğretmenim kâğıdı Çinliler bulmamış mıydı?

Öğretmen: Çin'de evet sonra matbaa bulunmuş. 15.yüzyılda bulmuşlar. Yani 1400'lü yıllarda. Bundan 600 yıl önce bulmuşlar matbaayı. Matbaa yani bir anda fotokopi gibi basıp böyle çoğaltmak. Gazeteler, kitaplar falan. Bize tabi çok sonra geldi. Daha sonra daktiloyu bulmuşlar. Buda 1714 'de İngiliz su mühendisi bakın adam su mühendisi ama daktiloyu bulmuş. 1808 de bu işin icadı İtalyan Pellegrino projeyi tamamlamış. Fotokopi makinasının icadı şuan size çektirdiğimiz fotokopiler 1938 yılında yani bundan yaklaşık nerdeyse 80 yıl önce.

Öğrenci 7: Atatürk öldüğünde.

Öğretmen: Atatürk öldüğünde evet. Fax makinasının icadı yani belgegeçer dediğimiz şey 1843 yılında yani nerdeyse bundan kaç yıl 80 yıl 90 yıl önce. Evet, televizyonun icadı 1900'lerin başlarında, telgrafın icadı 1830'larda, telefonun icadı 1875 ' de, ilk ses kaydı 1877 ' de, bilgisayarın icadı 1642 yılında Pascal'ın yaptığı hesap makinası olarak ilk bilgisayar. Ama son model bilgisayarlar 1960'larda başladı. İnternetin icadı 1970'lerde hareketli görüntülerin

kaydedilmesi yani videoya çekme 1826 'da, diskler yani CD'ler 1982 de, uydu aracılığıyla şimdi televizyon izliyoruz uydular 1950 de başladı. Bunlar iletişim alanında yapılan icatlar. Yunus kitap için tekrar teşekkür ediyorum. Her zaman yanında bulundur lazım oluyor.

02.04.2014

Bu örnekte öğretmen Nicol'un (2007) etkili dönüt kriterlerinden biri olarak verdiği öğrenciye öğrenme sürecine yönelik yüksek kalitede bilgi sunar kriterinin özelliklerinden hedefe yönelik olma, öğrencilerin ihtiyaç duyduğu anda aktif hale gelme ve eksiklikler konusunda geliştirici alternatif yollar sunma özelliklerini ortaya koymuştur. Bu diyalog örneğinde öğretmenin öğrencileri öğrenme hedeflerine yönlendirmek adına yüksek kalitede bilgi sunduğu görünmektedir. Benzer bir örnek aşağıda sunulmuştur.

Öğrenciye öğrenme üzerine yüksek kalitede bilgi sunan dönüt örnek 3.

Öğretmen: Neden Atatürk dönüm noktalarında başarılı olmuş?

Öğrenci 21: Atatürk hep asker olmak istiyormuş çalışmış, çalışmış harp akademisine gitmiş, orada savaş kurallarını öğrenmiş. Oradan asker olarak çalışmış. Sonra çalış çalış büyük bir komutan olmuş.

Öğretmen: Bravo ve verdiği kararlar doğru çıkmış. Mesela Çanakkale'de buraya çıkarma yapacak düşmanlar, herkes gitmiş demiş ki arı burnundan çıkacak arı burnundan çıkacak. Mustafa kemal o zaman demiş ki bunlar bizi kandırır diğer taraftan çıkarlar. Atatürk biliyor musunuz ne yapmış o zaman? Demiş ki ben askerlerimin bir kısmını burada bırakayım ne olur ne olmaz eğer dedikleri gibi saldırırlarsa gideriz ama buradan çıkmaya çalışırlarsa burada hiç askerimiz yok bizi direk işgal ederler. En azından burada biraz engelleriz diğerleri bize yetişir demiş. Dediği olmuş. Onun dediği gibi buradan çıkacağına askerleri gemiler buradan çıkmaya başlamış. Ve buradan karşılayıp durdurmuşlar diğer kuvvetler de buraya yetişmişler. Çanakkale savaşlarını kazandık biliyorsunuz. Bu bir dönüm noktasıydı verdiği kararlar

öngörülerini doğru çıkmış. E tabii ki sen hem çalışıp hem doğru kararlar verirsen yükselirsin o dönemde de verdiği kararlar doğru çıktığı için yükselmiş.

19.03.2014

Bu örnekte de öğretmen Nicol'ün (2007) etkili dönüt kriterlerinden biri olarak verdiği öğrenciye öğrenme sürecine yönelik yüksek kalitede bilgi sunar kriterinin özelliklerinden öğrencilerin ihtiyaç duyduğu anda aktif hale gelme özelliğini ortaya koymuştur. Bu diyalog örneğinde öğretmen öğrenci 21'in yanıtından hareketle öğrencileri öğrenme hedeflerine yönlendirmek adına yüksek kalitede bilgi sunmuştur.

Uygulama sırasında öğrencilere öğrenme sürecine yönelik yüksek kalitede bilgi sağlayan etkili dönütler verilmiştir.

Öğretmen-öğrenci diyalogunu teşvik edici dönüt. Dönütlerin anlaşılır ve üretken olması öğrencileri öz düzenleme konusunda geliştirebilir. Etkili dönütler sayesinde öz düzenleme içselleştirilebilir. Öğrenciler verilen dönüte rağmen öğrenme hedefini anlayamayabilir. Onlara bu durumu ifade edecek fırsatlar verilmelidir. Öğretmenin görevi bu noktada etkili dönüt mekanizmasını işletip öğrencilere kendilerini ifade etmelerini sağlamaktır. Bunun için öğrenci öğretmenle diyaloga girmeye teşvik edilmelidir. Öğretmen öğrencilerle öğrenme hedefini kriterlerini ve stratejilerini sınıfta tartışmaya açmalıdır. Öğrencinin öğrenme hedefini anlamlandırana kadar diyalogda tutulması gerekmektedir. Aynı şekilde bu tartışma sürecine dâhil olan diğer öğrenciler de anlamlandırmaya katkıda bulunabilir. Öğretmen kendini ifade etmekten sakınan öğrencileri de bu tartışmaya dâhil ederek onlara fırsat yaratmalıdır. Bu doğrultuda onların hedefi tanımlamaları ya da stratejilerini paylaşmaları teşvik edilmelidir. Öğrenme hedefini anlamlandırmada güçlük yaşayanlar öğretmenleri ve akranları tarafından ortaya koyulan tanımlamaları ve stratejileri

yorumlamalıdır. Bunun için öğretmen etkili dönütlerle onları tartışmanın içinde tutmalı ve anlamlandırma sürecine dahil olmalıdır. Buna göre etkili bir dönüt;

- Öğretmen öğrenci diyalogu sözlü ya da öğrencilere gönderilen kısa notlarla aktarılabilir.
- Öğrenciler tarafından dönütün değerlendirilmesine imkân sağlar
- Öğrenme hedefinin tanımlanması ve anlamlandırılması için bir tartışma ortamı yaratır ve diyaloga teşvik eder.
- Öğrenci tarafından bu iletişimde yararlı bulunduğu noktaları ifade etmesini sağlar
- Sınıftaki bütün öğrencileri tartışmada aktif hale getirir.
- Öğrencilere öğrenme hedeflerini hatırlatır ve stratejilerini paylaşmaya teşvik eder

Uygulama aşamasında yer alan bu kriterle ilgili etkili dönüt örnekleri aşağıda verilmiştir.

Öğretmen-öğrenci diyalogunu teşvik edici dönüt örnek 1.

Öğretmen: Evet güzel aferin. Ben de öğrencilerimin ayakkabılarını bağlıyorum ama sizin yaşıңызdayken beceremiyordum. Bu yüzden hep cırt cırtlı ayakkabılardan alırdı annem.

Öğrenci 26: ıııı...

Öğretmen: Evet, ayakkabılarını kendin mi başkası mı bağlıyor onu sormuştum.

Öğrenci 26: ıııı...

Öğretmen: Panik yok öğrenci 26. Ayakkabılarını kim bağlıyor sen mi yoksa başkası mı onu sormuştum sadece.

Öğrenci 26: Öğretmenim ben öğrenmiştim, annem öğretmişti ama annem hep cırt cırtlı ayakkabı alıyor diye unuttum.

Öğretmen: Evet çok güzel peki bir şey daha soracağım. Şöyle bir şey söylüyorsunuz diyorsunuz ki “Ben bağlayamıyorum annem bağlıyor”, “Ben bağlayamıyorum öğretmenim bağlıyor”; öğretmen ve annenin yaşı sizden büyük, öyle değil mi?

11.03.2014

Öğretmen bu diyalog örneğinde görüldüğü gibi Nicol’un etkili dönüt kriterlerinden biri olan öğrenciyi diyaloga teşvik kriterinin öğrenciler tarafından dönütün değerlendirilmesine imkân sağladığı ortaya koyulmuştur. Öğrenci 26 öğretmenin söz vermesi ile birlikte kendini ifade etmekte zorlandığı için öğretmen karşılıklı diyalogu soru ve ipuçları ile sürdürmüştür. Öğrenci 26 öğretmenin verdiği dönütleri ile soruya beklenen uygun yanıtı vermiştir. Böylece öğretmenin öğrenciyi diyaloga teşvik için verdiği dönütler amacına ulaşmıştır.

Öğretmen-öğrenci diyalogunu teşvik edici dönüt örnek 2. Öğretmen: Evet. Şimdi buradaki resimlere bir daha göz atıyorsunuz. Bu ulaşım araçlarından bahsediyoruz ya. Ulaşım araçları bizim hayatımızda neleri değiştirdi, ne işe yaradılar? Yani mesela, at biniyorduk, tamam. Yüzerek geçiyorduk, yürüyorduk, eyvallah. Ama ne değiştirdi tekerleğin icadı ve araçların ulaşım araçlarının edinilmesi? Zaman içinde bunlar değişti, tamam onlara da birazdan değineceğiz. Fakat ne işe yarar?

Öğrenci 14: Uçan balon.

Öğretmen: Ne işe yaradılar?

Öğrenci 14: Bizim daha hızlı gitmemize..

Öğretmen: Daha hızlı gitmemizi sağladılar. Peki uçan balondan daha hızlı giden bişey ürettik mi daha sonra? Ne ürettik?

Öğrenci 7: Şey.. Vap.. Vapur ürettik.

Öğretmen: Mesela denizde bir yere gideceksek vapurla daha hızlı gidebiliyoruz balona göre. Güzel, aferin. Peki, neyi sağladı mesela uçan balonla gideceğimize vapurla gitmemiz, ne kazandırdı bize?

Öğrenci 7: Ulaşacağımız yere daha çabuk gitmemize neden oluyor.

Öğretmen: Zamandan kazandırıyor, değil mi? Peki, çok güzel, aferin. Zamandan kazandırıyor. Zaman bizim hiç bir zaman satın alamayacağımız bir şey. Ben size şimdi 5 milyon dolar versem, 5 dakika önceye beni götürebilir misiniz?

Öğrenciler: Hayırrrrr...

Öğretmen: Götüremezsiniz. Zamanı satın alamazsınız ama zamandan kazanabilirsiniz. Yani tekerleğin icadı olmamış olsaydı, sizler mesela, okula servisle gidip gelen var mı evine? Kimler? Mesela bu arkadaşlarımız kaç dakikada gidiyorsun servisle?

Öğrenci 11: 30 dakika..

Öğretmen: 30 dakika sürüyor. Yürüyerek gitsen kaç dakika?

Öğrenci 11: 1 saat.

Öğretmen: 1 saat. Sana yarım saat kazandırıyor değil mi bu okul servisi? Zamandan kazanabiliyorsun. Şu an insanların geçmişte de 24 saati vardı. Şimdi de 24 saati var. Eskiden bir adamın bir evi olsa önünde bir bahçesi olsa, o bahçeden kendine ait, ne bileyim, tahıl ürünleridir, sebze meyvedir, üretse, yese, içse ama araç yok, yol yok, diğer ürünler ona nasıl ulaşacak? Nasıl ulaşabilir?

Öğrenci 18: Şey ... Sırtlarında çuvala getirebilirler.

Öğretmen: Bu da çok büyük bir zaman alırdı ama değil mi? Mesela düşün şimdi bizim içtiğimiz kahveler, Kolombiya'dan geliyor. Kolombiya dediğiniz arada okyanuslar var, başka kıtalar var, nasıl geliyor bize bu Kolombiya'dan ?

Öğrenci 1: Uçakla.

Öğretmen: Uçakla geliyor. Uçak olmasaydı ne yapacaklardı Ece?

Öğrenci 1: Gemiyle.

Öğretmen: Gemi de yok?

Öğrenci 1: Yüzerek.

Öğretmen: Yüzerek kahveler suda ıslanır.

Öğrenci 1: Şey. Kayıkla

Öğretmen: Kayık da yok. İcat etmedik.

Öğrenci 4: Tahta parçalarıyla.

Öğretmen: Tahta parçasında da battı öldü adam ne yapacağız?

Öğrenci 29: Öğretmenim.

Öğretmen: Evet Öğrenci 29.

Öğrenci 29: Başka bir şey kalmadı ki?

Öğrenci 16: Denizaltı.

Öğretmen: Denizaltı yok, daha kayığı üretemedik.

Öğrenci 8: Hızlı tren.

Öğretmen: Hızlı tren, daha kayak yok. Hızlı tren de yok. Yok.

Öğrenci 12: Öğretmenim hiç bir şey yapamazdık, kahve içemezdik.

Öğretmen: Bravo. Aferin, Aferin. Kahveyi içemezdik. Olay bu. Aynı şekilde şimdi mayıs ayında, nisan ayında herhâlde ben Karadenizli değilim tam olarak bilmiyorum ama çay hasadı yapılır. Çayı böyle toplarlar, kuruturlar. E araç yok sadece kendileri içecek. Ticarete olmayacak aynı zamanda doğru düzgün. Yani olacaktı ama komşular arasında. Mesela burada atıyorum Gelibolu'da domates yetişiyor, biz burada domates yiyecektik ama atıyorum Doğu Anadolu'nun bir bölgesinde domates yetişmiyor, domates yiyemeyeceklerdi. Ya da Konya tahıl ambarı, buğday, buğday her yerde olur ama burada daha başka bitkiler ekeceklerdi. Konyalılar buğday ekecekti, buradakileri yiyemeyeceklerdi, biz de buğdayı yiyemeyecektik. Yesek de geç yiyecektik, kısıtlı yiyecektik, çok daha kıymetli olacaktı.

25.03.2014

Öğretmenin yukarıda belirtilen dönütleri Nicol'un (2007) öğrenciyi diyaloga teşvik eden etkili dönütlerine örnek teşkil etmektedir. Öğretmenin verdiği dönütler öğrenciler tarafından dönütün değerlendirilmesine imkân sağlayan, öğrenme hedefinin tanımlanması ve anlamlandırılması için bir tartışma ortamı yaratan ve sınıftaki bütün öğrencileri tartışmada aktif hale getiren bir yapıdadır. Öğrenci 14 ile başlayan diyalogu öğretmen verdiği etkili dönütlerle sınıf içinde bir tartışma ortamına taşımış ve öğrenci 1-7-8-11-12-16-18 ve 29'u tartışmaya dâhil etmiştir. Benzer bir örnek aşağıda belirtilmiştir.

Öğretmen-öğrenci diyalogunu teşvik edici dönüt örnek 3.

Öğretmen: Öğretmen. Bir öğretmen adayından da bu cümleyi bekliyorduk. Anladım zaten bu cümlenden. Benim için en önemli şey eğitimidir. İnsanların eğitimine katkıda bulunurum. Bu konu da ülkemizi geliştirmeye çalışırım. Zaten eğitilmiş insanlar ülkeyi değiştirir diyorsun.

Öğrenci 22: Bir de birçok hastane yaparım, sağlık için

Öğretmen: Bir de birçok hastane yaparım, sağlığa yatırım yaparım diyor, çok güzel, teşekkür ederim, aferin. Öğrenci 3?

Öğrenci 3: Öğretmenim binlerce ağaç diktirtirim. Bizim için en önemli şey oksijen. Bir de bir sürü okullar falan yaptırırım. Eğitim sağlansın. Hastaneler yaptırırım. Hastalar daha çabuk iyileşebilsin diye ve bilim adamlarının çoğalmasını sağlarım. Çünkü bazı hastalıklar, sorunlar çözülemiyor, onların çözümlerini aramaları için yaptırırım bir kaç tane...

Öğretmen: Sen hem eğitime hem sağlığa hem de bilime önem veririm diyorsun. Çok güzel.

Öğrenci 3: Öğretmenim bir şey daha var. Bir de erkek çocuklarının tutkusu olan futbol, kardeşimde futbola tutkulu olduğu için onlara özel de bir, her ülkeye bir, ay, her şehre bir tane şey yaptırırım, büyük bir tane futbol sahası..

Öğretmen: Böylece hepsi rahat rahat futbol oynayacak.. Evet, evet öğrenci 3 bu hızla devam ederse yakında başbakan olur herhâlde.

Öğrenci 3: Öğretmenim. Öğretmenim Cumhurbaşkanı olsam..

Öğretmen: Evet, tamam.

Öğrenci 2: İlvenur bence de olmak istiyor.

Öğretmen: Evet daha önce olmak istediğini söyledi. Siyaset yapacak akıl var sende, dil de var yani hitabet yeteneği de.

01.04.2014

Öğretmenin yukarıda verdiği dönütler Nicol'un (2007) öğrenciyi diyaloga teşvik eden etkili dönütlerden öğrenme hedefinin tanımlanması ve anlamlandırılması için bir tartışma

ortamı yaratır ve diyaloga teşvik eder, sınıftaki bütün öğrencileri tartışmada aktif hale getirir ifadeleri ile örtüşmektedir. Yukarıdaki örneğe benzer bir örnek de aşağıda verilmiştir.

Öğretmen-öğrenci diyalogunu teşvik edici dönüt örnek 4.

Öğretmen: Çok zevkli oluyordu. Güzel sis. Evet?

Öğrenci 9: Buzlanma

Öğretmen: Evet buzlanma. Çok güzel aferin. Peki, buzlanma nelere sebep oluyor? Ne yapar?

Öğrenci 9: Şey kayarız

Öğretmen: Kayarız. Bizim içinde böyle arabalar içinde böyle değil mi? Gördün mü peki buzda kayan arabayı?

Öğrenci: Hayır

Öğretmen: Peki kazaları görüyor musunuz? Kışın gösteriyorlar televizyonda? Evet, çok güzel

Öğrenci 5?

Öğrenci 5: Yoldaki camlar tekerlek patlatır kaza olur.

Öğretmen: Evet çok güzel. Bundan dolayı da kazalar olur. Peki, hava koşullarıyla ilgili i hava koşullarıyla ilgili fikrin var mı?

Öğrenci 5: Kar

Öğretmen: Kar yağışında da hem kayma olabilir değil mi? yolun üzerinden araçlar giderken bir de kar trafiği olumsuz yönde etkiler şu şekilde etkiler. Karda takılır arabalar ilerleyemez .diğer arabalarda arkasından böyle tek tek konvoy halinde geliyorlar .

Örnekte görüldüğü gibi öğretmen öğrenci 9 ve öğrenci 5'i yeni sorular ile diyalogda tutarak diyaloga teşvik etmektedir. Nicol'un bu etkili dönüt üzerine verdiği özelliklerden öğrenciler tarafından dönütün değerlendirilmesine imkân sağlar, öğrenme hedefinin tanımlanması ve anlamlandırılması için bir tartışma ortamı yaratır ve diyaloga teşvik eder ve öğrenci tarafından bu iletişimde yararlı bulunduğu noktaları ifade etmesini sağlar kriterlerini ortaya koymuştur.

Uygulama aşamasında birçok benzer dönüt öğrencilere verilmiştir.

Olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt. Nicol (2007) olumlu tutum ve öz saygı değişkenlerinin öğrencilerin hedefi anlamlandırma ve hedefe yönelik stratejiler oluşturmaya yönelik önemli etmenler olduğunu ifade etmektedir. Buna göre, öğrencilerin aldıkları düşük notlar ya da zayıf yönlerine yönelik sözlü ifadeler onların öğrenme sürecine yönelik motivasyonlarını ve özgüvenini, olumsuz etkileyebilir. Nicol (2007) bu nedenle, etkili dönütün başarısızlığı vurgulamak yerine mevcut durumu betimlemesi ve öğrenciyi hedeften haberdar etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda, öğrencinin başarılı yönleri pekiştirilmeli ve övülmelidir. Böylelikle, öğrencinin başarıları başarısızlığının önüne çıkarılarak bu durumu aşması sağlanabilir (Nicol, 2007). Buna göre etkili bir dönüt;

- Öğrencilerin motivasyonel durumunu tespit eder.
- Öğrencileri motive etme konusunda zamanı sorun etmemeli ve zayıf yönleri güçlendirmeye teşvik edicidir.
- Öğrencilerin öğrenilmiş çaresizliklerini ortadan kaldırmaya yönelik ifadeler içermeli, başarı duygusunu tattırmaya yönelik olarak öğrenci başarısını vurgulayıcıdır.
- Hedefe yönelik stratejileri ve beklentileri belirtir ve sürece dahil etmeye teşvik edicidir.

Nicol'un (2007) ifade ettiği bu etkili dönüt kriterleri ile örtüşen uygulama sırasında kayıt altına alınan örnekler aşağıda sunulmuştur

Olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt örnek 1. Öğretmen: Çok güzel peki peki sana başka bir soru soracağım Öğrenci 13 kalk bakalım ayağa. Hangi mesleğe sahip olmak istiyorsun ilerde?

Öğrenci 13: Öğretmenlik

Öğretmen: Bir dakika Öğrenci 13 öğretmenlik çok güzel peki daha önce başka bir mesleği olmak istemiş miydin?

Öğrenci 13: Şarkıcı

Öğretmen: Şarkıcı olmak istemiştin peki neden değişti ece bu ?

Öğrenci 13: Evde hep şarkı söylüyordum ama sonra daha çok öğretmenlik geldi içimden hem öğretmenlikte hem ders anlatıyorsun hem de tahtaya yazı yazıyorsun

Öğretmen: Çok güzel peki ne zaman değişti bu fikrin?

Öğrenci 13: 2.sınıfta

Öğretmen: Çok güzel 2. Sınıfta teşekkür ederim Öğrenci 13.

17.03.2014

Öğretmenin verdiği dönütler Nicol'un (2007) ifade ettiği öğrencide olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt kriterlerinden öğrencileri motive etme konusunda zamanı sorun etmeme, hedefe yönelik stratejileri ve beklentileri belirtir ve sürece dâhil etmeye teşvik edici olma ile örtüşmektedir. Öğretmen öğrenci 13 ile yaşadığı diyalogda öğrenciyi motive etme adına gerekli zamanı ayırarak öğrenci adına olumlu tutum ve öz saygıyı pekiştirmiştir. Benzer bir örnek aşağıda verilmiştir.

Olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt örnek 2.

Öğretmen: Yüklerimizi taşıdılar, çok güzel, aferin. Peki, kamyondan daha fazla malım var. Ne yapacağım? Ve bu malımı ben Yunanistan'a göndermek istiyorum.

Öğrenciler: Uffff...

Öğrenci 17: Gemiyle.

Öğretmen: Gemiyle, bravo, aferin. Peki, gemiyle gönderiyorum ama gemi de zaman alıyor git gel. E bide ben deniz olmayan bir yere göndereceğim. Mesela İran'a göndereceğim. Aramızda deniz yok İran'la. Karadan gidecek yani bunlar. Öğrenci 14?

Öğrenci 14: Uçak

Öğretmen: Uçaktan daha fazla yük alacak bana bir şey lazım. Ne yaparım?

Öğrenci 3: Tır.

Öğretmen: Tırdan büyük bir şey lazım bana. Hatta böyle 10-15 tır kadar böyle bir şey lazım..

Öğrenciler: Uuuuufffff

Öğretmen: Malları göndermek için...

Öğrenci 11: 6-7 vagonlu bir tren.

Öğretmen: Bravo, çok güzel aferin. Hey, çok teşekkür ediyorum. Hepinize aferin.

25.03.2014

Öğretmenin uygulama aşamasında verdiği yukarıda belirtilen dönütler Nicol'un (2007) olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt kriterinin hedefe yönelik stratejileri ve

beklentileri belirtir ve sürece dahil etmeye teşvik edicidir özelliği ile örtüşmektedir. Benzer bir örnek aşağıda sunulmuştur.

Olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt örnek 3.

Öğretmen: Peki bu açık bir iki kişilik at arabaları yerine halk arabası dedikleri bu arabaların yapılması neyi değiştirmiş olabilir sence?

Öğrenci 12: Öğretmenim, daha fazla işin taşıma kapasitesi var. Ulaşımın daha fazla olmasını sağlar.

Öğretmen: Çok güzel, çok güzel aferin, çok güzel cevaplar verdin.

25.03.2014

Öğretmenin uygulama aşamasında verdiği yukarıda belirtilen dönütler Nicol'un (2007) olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt kriterinin öğrencilerin başarı duygusunu tattırmaya yönelik olarak öğrenci başarısını vurgulayıcıdır özelliği ile örtüşmektedir.

Uygulamada yukarıda bulunan örneklerle benzer öğrencilerde olumlu tutum ve öz saygıyı teşvik edici dönüt verilmiştir.

Mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt. Etkili bir dönüt öğrencide davranış ve strateji değişikliğine neden olmalıdır. Verilen dönüt sonrasında öğretmen dönütün sonuçlarını takip etmelidir. Öğrencilerin öğrenme sürecinde bulunduğu noktadan hedefe kadar dönütler süreklilik arz etmeli ve öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda hazır tutulmalıdır. Dönüt verildikten hemen sonra yeni bir hedefe yönlendirilmemeli sürecin sonlanması beklenmelidir. Buna göre etkili bir dönüt;

- Süreci anlamlandırmaya yardımcıdır.
- Gelişime katkıda bulunur.

- Eksiklikleri gidericidir.
- Uygulamada etki kazanmalıdır.
- Hedefe yönelik olmalıdır.

Aşağıda uygulama sırasında belirtilen dönüte yönelik örnekler sunulmuştur.

Mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt örnek 1.

Öğretmen: Çok güzel. Şimdi. Atatürk'teki bu farklı farklı yaş dönemlerindeki resimlerini size gösterdik sizinle paylaştık. Daha sonra sizinle bunlarla ilgili bir etkinliğimiz olacak. O etkinliğimizde tabi ki daha detaylı daha fazla resimler getirdim onlardan da yararlanacağız. Fakat bu gördüğünüz Atatürk resimlerinde bazı değişiklikler olduğunu söylediniz aynı bundan önce işlediğimiz konularla alakalı olarak neler gördük değişiklikler olarak bana? Neler gördünüz değişiklik olarak Öğrenci 29?

Öğrenci 29: Öğretmenim ben bir tanesinde bastonla yürüdüğünü gördüm.

Öğretmen: Evet

Öğrenci 29: Öbürkü resimlerde Atatürk bastonla yürümüyordu ama o resimde bastonla yürüyordu.

Öğretmen: Güzel bastonu ne için kullanırlar?

Öğrenci 29: Ya bacağı sakat kişiler ya da yaşlı olan kişiler.

Öğretmen: Yalnız doğru söylüyorsun biz bastonu birinin elinde gördüğümüz zaman yürüme güçlüğü çeken ihtiyarlar olduğu zaman onların kullandığını düşünürüz. Bacağında bir sakatlık ya da engeli olanların onlara dayanarak yürüyeceğini düşünürüz. Ama o dönem için ayrı bir durum vardı. Yani yürüyemediğinden dolayı kullanmamıştı ne olabilir? Evet söyle.

Öğrenci 1: Görme sorunu olabilir

Öğretmen: Görme sorunu olabilir mi? Atatürk'ün görme sorunu olduğunu okuduk mu bir yerde

Öğrenciler: Hayır

Öğretmen: Olamaya da bilir ama güzel bir mantık yürüttün. Görme sorunu olabilir çünkü görme engelliler de baston kullanıyor. Şimdi kaldırımlarda sarı şeritler var onları takip ederek gidiyorlar. Çanakkale'de İstanbul'da inşallah bir gün Gelibolu da olur onlar için ama başka bir şey de olabilir. Ne olabilir? Bakalım arkadaşların ne diyecek sen bu cevabını değiştirecek misin tamam mı? Evet, bastonunda herhangi bir saldırıya karşı gizli silah olabilir. Güzel aferin güzel bir mantık yürüttün ama daha farklı bir sebepte olabilir benim aradığım yanıtta. Beklemediğim yanıtlar verdiniz çok güzel mantık yürüttünüz teşekkür ederim ama başka bir yanıtı var bu sorunun

Öğrenci 6: Savaşta ayağı sakatlanmış olabilir

Öğretmen: Savaşta ayağının sakatlandığıyla ilgili bir bilgi okumadım. Güzel çok güzel bir mantık yürüttün ama başka bir nedeni olabilir. İlla kötü bir şey mi gelmesi lazım başına?

Öğrenci 16: Saygı için.

Öğretmen: Neye saygı için?

Öğrenci 16: Şey böyle şey olur.

Öğretmen: Neye saygı mesela niçin saygı gösterebilirsin. Arkadaşlarına soralım. Bakalım senin cevabın değişecek mi? Değişirse o sırada parmağını kaldır.

Öğrenci 12: Başkan olduğu için ve cumhuriyeti kurup bizi kurtardığı için.

Öğretmen: Güzel ama her başkan olan eline bir baston mu almış

Öğrenci 5: O zamanlar da belki...

Öğretmen: Evet güzel çok yaklaştık

Öğrenci 5: Belki biraz yaşlandığı için

Öğretmen: Yaşlılık olmaya da bilir. Öğrenci 21 şu ana kadar verilmemiş bir cevap söyle bana.

Öğrenci 21: Öğretmenim tek yaşlıların baston kullanabileceğini değil gençlerin de baston kullanabileceğini...

Öğretmen: Niçin kullanır bir genç baston?

Öğrenci 21: Görme sorunu olabilir.

Öğretmen: Peki hiçbir sorunu olmayan birisi baston kullanabilir mi?

Öğrenci 11: Atatürk'e baston hediye edilmiş

Öğretmen: Hediye güzel bir mantık ama kendisi kullanıyor diye düşünelim. Söyleyeyim mi son olarak Öğrenci 29 ve bu arkadaşınıza sorduktan sonra?

Öğrenci 29: O dönemlerde krallar da kullanılırdı asaları falan vardı.

Öğretmen: Güzel yaklaştın yani. Evet?

Öğrenci 8: Savaşlardan yorulduğu için kullanıyor olabilir.

Öğretmen: Daha başka sorularımız da olacak indirelim şimdi parmakları. Evet, çok güzel mantık yürüttünüz benim aklıma gelmeyen cevaplar da vardı. Teşekkür ederim ama o dönemin modasıydı baston.

Öğrenciler: Aaaaaaaaaa!

Öğretmen: Sadece moda diye elinde tutuyordu. Evet, bir dakika bir indir parmakları. Atatürk gerçekten modaya çok uyardı. O döneme göre de çok modern giyinirdi. Gördüğünüz kıyafetlere baktığınız zaman zaten hep çok şık giyinmiştir. Şimdi bile birçok devlet lideri bu kadar şık giyinmiyor olabilir. Bu nedenle çok dikkat ediyordu çünkü Türkiye'yi temsil ediyordu. Türkiye yeni bir devletti. Türkiye'yi giyimiyle bile temsil etmesi gerektiğini düşünüyordu o yüzden modayı da takip ediyordu. O dönemde moda olan şey yani estetik görünen şey bir takı elbise bir baston bir fôtr şapka bunlar o dönemin modasıydı.

19.03.2014

Öğretmenin uygulama aşamasında verdiği ve ses kaydına alınan dönütler Nicol'un (2007) mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt kriterinin süreci anlamlandırmaya yardımcı olma, gelişime katkıda bulunma, eksiklikleri giderici olma, uygulamada etki kazanma, hedefe yönelik olma özellikleri ile örtüşmektedir. Benzer örnekler aşağıda da sunulmuştur.

Mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt örnek 2.

Öğretmen: Arabalar, otomobiller. Elektrikle çalışan ulaşım aracı var mı?

Öğrenci 17: Televizyon.

Öğretmen: Televizyon, ulaşım araçlarını tartışıyoruz ya, evet televizyon elektrikle çalışır ama bizi bir yerden bir yere ulaştıramaz.. Elektrikle çalışan bir ulaşım aracı istiyorum. Akülü araba gibi, az evvel söylediği gibi arkadaşınızın. Çokta yok aslında.. Var mı aklınıza gelen?

25.03.2014

Öğretmenin uygulama aşamasında verdiği ve ses kaydına alınan dönütler Nicol'un (2007) mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt kriterinin hedefe yönelik

olma ve eksiklikleri giderici olma özellikleri ile örtüşmektedir. Benzer bir örnek aşağıda verilmiştir.

Mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt örnek 3.

Öğrenci 10: Mektup

Öğretmen: Mektup evet bir iletişim aracıdır ama teknolojik bir iletişim aracı mıdır ?

Öğrenci 10: Yok

Öğretmen: Günümüz için teknolojik değil, değil mi? Onun yerine mail göndermeyi tercih edebiliriz.

02.04.2014

Öğretmenin uygulama aşamasında verdiği ve ses kaydına alınan dönütler Nicol'un (2007) mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt kriterinin eksiklikleri giderici olma ve hedefe yönelik olma özellikleri ile örtüşmektedir. Benzer bir örnek aşağıda sunulmuştur.

Mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt örnek 4.

Öğretmen: Çok güzel dedeni düşünüp cevap verebilmen. Peki, başka ne olabilir?

Öğrenci 18: İşte çalışır.

Öğretmen: Evet çalışabilir ama 90 yaşında biraz zor olabilir.

Öğrenci 18: Emekli olmuştur işinden.

Öğretmen: Evet çok doğru emekli olmuş olabilir.

01.03.2014

Öğretmenin uygulama aşamasında verdiği ve ses kaydına alınan dönütler Nicol'un (2007) mevcut ve istenen performans arasındaki farkı giderici dönüt kriterinin süreci anlamlandırmaya yardımcıdır, gelişime katkıda bulunur, eksiklikleri gidericidir, uygulamada etki kazanmalıdır, hedefe yönelik olmalıdır özellikleri ile örtüşmektedir.

Uygulamada yukarıdaki örneklere benzer birçok dönüt verilmiş ve ses kaydı altına alınıp deşifre edilmiştir. Ses kayıtlarının deşifre örnekleri Ek J'da mevcuttur.

BÖLÜM III: BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda gerçekleştirilen deneysel çalışma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Buna göre, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul öğrencilerinin akademik başarılarına, derse karşı tutumlarına ve üstbilişsel farkındalıklarına karşı etkileri araştırmanın amaçları göz önünde bulundurularak ortaya koyulmuştur.

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı; “İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi Dün Bugün Yarın ünitesi kapsamında belirlenen kazanımların öğretiminde, öğretmen tarafından gerçekleştirilen etkili dönüt uygulamasının öğrencilerin akademik başarılarına etkilerini incelemek” olarak belirlenmiştir.

Bu alt amacı incelerken; öğrencilerin akademik başarılarına ait ön test ve son testten elde edilen puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Buna ek olarak, aritmetik ortalamalar arasındaki farkın önemli olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk testi ile incelenmiştir. Grupların normal dağılım göstermemesinden dolayı değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında t testi yerine Mann Whitney U testi, grup içi karşılaştırmalarında ise Wilcoxon testi kullanılmıştır.

Tüm istatistiksel analizlerde p değeri 0,05’in altındaki karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test bilgi düzeyleri ile ilgili istatistiklere ilişkin bilgiler Tablo 7 ve Tablo 8’da sunulmuştur.

Tablo 7
Deney ve Kontrol Grupları Akademik Başarı Testi Ön Test Son Test Karşılaştırması

	ÖN TEST				SON TEST			p
	N	$\bar{X}$	Ort	Ss	$\bar{X}$	Ort	ss	
G _D	29	0,68	0,70	±0,13	0,94	0,90	±0,06	<0,001
G _K	29	0,68	0,70	±0,10	0,81	0,80	±0,12	

Tablo 7'e göre deney grubu ön test- son test açısından ele alındığında ön testte 0,68 olan aritmetik ortalama son testte 0,94 olarak hesaplanmıştır. Bu alt amaca ait ön test- son test ilişkisi grupların kendi içinde ele alınırken non-parametric testlerden olan Wilcoxon testi ile belirlenmiştir. Wilcoxon testi verilerine göre p değeri 0,05'ten küçük olduğundan ($p < 0,001$) deney grubunda ön test-son test karşılaştırmasında akademik başarı açısından anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır.

Kontrol grubu ele alındığında ise aritmetik ortalama ön testte 0.68, son testte 0,80 hesaplanmıştır. Grupların kendi içinde anlamlı bir fark olup olmadığına yönelik yapılan Wilcoxon testinde p değeri 0,05'ten küçük olduğu için kontrol grubunda da ön test-son test karşılaştırmasında akademik başarı açısından anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır ($p < 0,001$).

Deney ve Kontrol grubuna yapılan Ön Testler belirlenen kazanımların işlenmesinden önce gerçekleştirildiğinden dolayı iki grubun da başarı ortalamalarının artması öngörülebilir bir durumdur. Ancak, bulgular hem deney hem de kontrol grubunda öğrencilerin akademik başarılarının arttığını göstermekle beraber; deney grubundaki artışın daha fazla olduğuna dikkati çekmektedir. Bu durumdan hareketle, deney ve kontrol gruplarının ön test- son test arasındaki yüzde değişimleri birbiri ile karşılaştırılmıştır. Tablo 8'e göre gibi deney grubunun Akademik Başarı Son Test puanları ön teste göre % 43'lük bir artış gösterirken, kontrol grubunda bu artış %20'dir. Gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak

için yüzde değişimleri ele alınarak Mann Whitney U testi yapılmış ve bulgular Tablo 8’da sunulmuştur.

Tablo 8

Deney ve Kontrol Grupları Akademik Başarı Testi Son Test Yüzde Değişim Karşılaştırması

	N	Ort	Ss	YD	p
G_D	29	0,33	±0,33	%43	0,003
G_K	29	0,14	±0,17	%20	

Deney ve Kontrol gruplarının YD (yüzde değişimlerini) Mann Whitney U testi ile karşılaştırdığımızda $p=0,003$ olarak saptanmıştır. Bu bulgu, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunduğunu göstermektedir ($p<0,005$).

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı; “İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi Dün Bugün Yarın ünitesi kapsamında belirlenen kazanımların öğretiminde, öğretmen tarafından gerçekleştirilen etkili dönüt uygulamasının öğrencilerin derse karşı tutumlarına etkilerini incelemek” olarak belirlenmiştir. Bu alt amaç kapsamında; öğrencilerin akademik başarılarına ait ön test ve son testten elde edilen puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Grupların kendi içinde ön test-son test karşılaştırmasında Wilcoxon testinden yararlanılmıştır. Buna ek olarak gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde p değeri 0,05’in altındaki karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test bilgi düzeyleri ile ilgili istatistiklere ilişkin bilgiler Tablo 9 ve Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 9

Deney ve Kontrol Grupları Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Ön Test Son Test Karşılaştırması

	ÖN TEST				SON TEST			
	N	$\bar{X}$	Ort	Ss	$\bar{X}$	Ort	ss	p
G_D	29	24,14	25	±3,64	28,97	29	±0,82	<0,001
G_K	29	26,38	27	±2,26	26,41	27	±2,21	0,763

Tablo 9’da sunulan veriler aritmetik ortalamalar açısından ele alındığında hem deney hem de kontrol grubunda öğrencilerin hayat bilgisi dersine ilişkin tutumlarının arttığı görülmektedir. Grupların kendi içinde ön test-son test karşılaştırmasını yapmak için kullanılan Wilcoxon testine göre deney grubunda ön test- son test arasındaki fark p değerinin 0,05’ten küçük olması ($p < 0,001$) nedeniyle anlamlı bulunurken kontrol grubunda ön test- son test arasındaki fark p değerinin 0,05’ten büyük olması ($p = 0,763$) nedeniyle anlamlı bulunmamıştır.

İki grubun ön test – son test arasındaki ilişkiyi ayrıntılı olarak ortaya koymak adına ayrıca yüzde olarak değişimleri Mann Whitney U testi ile hesaplanmış ve bulgular aşağıda ve Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10

Deney ve Kontrol Grupları Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Son Test Yüzde Değişim Karşılaştırması

	N	Ort	Ss	YD	p
G_D	29	0,16	±0,23	0,23	<0,001
G_K	29	0	±0,02	0,002	

Tablo 10’da görüldüğü gibi deney grubu Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Tutum son test puanları ön teste göre %23’lük bir artış göstermiştir. Öte yandan kontrol grubunda bu artış %0,2 olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, deney grubunda öğrencilerin Hayat Bilgisi dersine

yönelik tutumlarına ilişkin puan artışının daha fazla olduğu görülmektedir. Gruplar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için uygulanan Mann Whitney U testi sonucunda p değerinin 0,05'ten küçük olması ($p < 0,001$) nedeniyle deney ve kontrol grupları arasında Hayat Bilgisi dersine yönelik tutumları konusunda anlamlı bir fark olduğu görünmektedir.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı ise “İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi Dün Bugün Yarın ünitesi kapsamında belirlenen kazanımların öğretiminde, öğretmen tarafından gerçekleştirilen etkili dönüt uygulamasının öğrencilerin üstbilişsel farkındalıklarına etkilerini incelemek” olarak belirlenmiştir. Bu alt amacı incelerken; öğrencilerin akademik başarılarına ait ön test ve son testten elde edilen puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmıştır. Grupların normal dağılım göstermemesinden dolayı değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi, grup içi karşılaştırmalarında Wilcoxon testi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde p değeri 0,05'in altındaki karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test üstbilişsel düzeyleri ile ilgili istatistikler Tablo 11 ve Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 11

Deney ve Kontrol Grupları Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği Ön Test Son Test Karşılaştırması

	ÖN TEST				SON TEST			
	N	$\bar{X}$	Ort	Ss	$\bar{X}$	Ort	ss	p
G_D	29	29,79	30	±3,71	34,38	34	±1,18	<0,001
G_K	29	29,10	30	±2,83	29,24	30	±2,98	0,339

Tablo 11'e göre hem deney hem de kontrol grubunda öğrencilerin Hayat Bilgisi dersine ilişkin üstbilişsel farkındalık düzeylerinin arttığını görünmektedir. Grupların kendi içinde anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadıklarını sınamak adına Wilcoxon testi uygulandığında deney grubu için p değeri 0,05'ten küçük olması nedeniyle ($p < 0,001$) ön test-

son test arasında anlamlı bir fark bulunduğu anlaşılmaktadır. Kontrol grubu açısından Wilcoxon testiden elde edilen bulgular ele alındığında ise ön test- son test arasında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Her iki grubun birbiri ile ön test-son test ilişkisini ortaya koymak amacıyla gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı yüzde değişimlerine Mann Whitney U testi uygulanarak incelenmiş ve bulgular Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Deney ve Kontrol Grupları Üstbilişsel Farkındalık Son Test Yüzde Değişim Karşılaştırması

	N	Ort	Ss	YD	p
G_D	29	0,13	±0,15	0,17	<0,001
G_K	29	0	±0,03	0,005	

Tablo 12’de görüldüğü gibi deney grubu Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği son test puanları ön teste göre % 17’lik bir artış göstermiştir. Bununla beraber, kontrol grubunda ise bu artış % 0,5 olarak belirlenmiştir. Aradaki bu fark istatistiksel olarak p değerinin 0,05’ten küçük olması nedeniyle anlamlı görünmektedir ($p<0,001$). Bu durum uygulama sonrası deney grubu lehine üstbilişsel farkındalık açısından anlamlı fark oluştuğunu göstermektedir.

Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Daha önce de belirtildiği gibi, bu araştırmanın temel amacı öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul öğrencilerinin akademik başarılarına, üstbilişsel farkındalıklarına ve derse yönelik tutumlarına etkilerini incelemektir. Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin tartışma ve geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Tartışma

Bu araştırma kapsamında verilerin analizinden elde edilen bulgular araştırmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda incelenmiş ve tartışılarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın birinci alt amacı; yukarıda da ifade edildiği gibi, İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi, Dün Bugün Yarın teması kapsamında, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin akademik başarısına etkilerini incelemek olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol grubuna uygulanan Akademik Başarı Testi ön test-son test sonuçlarından elde edilen bulgular deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunduğunu göstermektedir. Bu durum öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin akademik başarısına etkisi olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada elde edilen bulguları destekler şekilde, Hattie ve Timperley (2007) dönütün öğrenme ve başarı üzerinde en güçlü etkenlerden biri olduğunu ifade etmiştir. Bununla beraber, bu etkinin pozitif olabileceği gibi negatif de olabileceğini vurgulayarak; pozitif etkinin yaratılması için verilecek dönütlerin anlaşılabilir ve öğrenme-öğretme sürecinde kullanılabilir olması gerektiğini belirtmiştir. Buna paralel olarak Perrenoud (1998) etkili bir dönütün öğrencileri daha iyi öğrenmeleri ve akademik başarılarını arttırmaları için düşünme süreçlerini etkilemesi gerektiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda, dönütün öğrenme süreci öncesinde planlanarak öğrencinin

ihtiyacı doğrultusunda verilmesi öğrencilerin öğrenme hedefine başarı ile ulaşmasını sağlayacaktır (Nicol, 2007). Bu araştırmada dönütler öğrenme-öğretme süreci öncesinde öğrenme hedefine ve öğrencinin ihtiyaçlarına yönelik olarak önceden planlanmış ve bu durum öğrencilerin akademik başarılarında anlamlı bir fark oluşturmuştur.

Araştırmanın ikinci alt amacı; İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi, Dün Bugün Yarın teması kapsamında, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin derse karşı tutumlarına etkilerini incelemek olarak ifade edilmiştir. Turgut (1992) olumlu tutumların öğrenmeyi kolaylaştırdığını; olumsuz tutumların ise öğrenmeye ket vurduğunu ve bu nedenle, öğrenme faaliyetlerine rehberlik edilecek durumlarda, derslere ilişkin tutumların ölçülüp değerlendirilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi tutumlar duyuşsal alan kapsamında ele alınmaktadır. Duyuşsal alan ilgi, tutum, güdülenme, değer, inanç ve öz-yeterlik gibi birçok faktörden oluşmaktadır (Dede ve Yaman, 2008). Buna paralel olarak, Nicol (2007) etkili verilen dönütün öğrenciyi güdülediğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda, öğrenme-öğretme sürecinde verilen dönütlerin öğrencilerin tutumlarını etkilediği dikkate alındığında duyuşsal özellikler bakımından gelişmelerine olumlu katkıları bulunacağı anlaşılmaktadır. Bu araştırmada araştırmacı tarafından öğrenme-öğretme sürecinde verilen dönütler, süreç öncesinde öğrencinin öğrenme hedefine ulaşmasına ve derse karşı olumlu tutum edinmesine yönelik olarak önceden planlanmıştır. Bu durum, verilen dönütlerin önceden planlanmasının ve Nicol'un (2007) etkili dönüt kriterlerinin dikkate alınmasının öğrencilerde derse yönelik olumlu tutum geliştirdiğini göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü alt amacı; İlkokul 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersi, Dün Bugün Yarın teması kapsamında, öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin üstbilişsel farkındalıklarına etkilerini incelemektir. Bulgular ele alındığında deney ve kontrol grubuna uygulanan Üstbilişsel

Farkındalık Ölçeğinde son test sonuçları deney grubu lehine anlamlı bir farkı ortaya koymuştur. Bu durum üçüncü alt amaca yönelik; öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen tarafından etkili bir biçimde verilen sözlü dönütün ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin üstbilişsel farkındalıklarına etkisi olduğunu göstermektedir.

Üstbilişsel farkındalık üzerine yapılan araştırmalar genellikle psikoloji alanında olmakla beraber (Flavell, 1971; 1978; 1979; Costa, 1984; Hacker, 1998; Hunt, 2004; Efklides, 2006; Karakelle, 2007); bu araştırmalardan elde edilen bulgular eğitim alanında sıklıkla kullanılmaktadır (Memiş ve Arıcan, 2013; Bozkurt ve Memit, 2013; Başaran, 2013; Oktay ve Çakır, 2013; Bilgi ve Özmen, 2014). Memiş ve Arıcan (2013) araştırmalarında beşinci sınıf öğrencilerinin matematiksel üstbilgi düzeylerini cinsiyet ve başarı açısından ele almış; Bozkurt ve Memit (2013) ise aynı sınıf düzeyinin üstbilişsel okuduğunu anlama farkındalığının okuma motivasyonları ve düzeyleri arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Benzer şekilde Başaran (2013) da “okuma” konusuna değinmiş ve 4.sınıf öğrencilerinin üstbilişsel okuma stratejilerini ve bu stratejiler ile okuduğunu anlama arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yukarıdakilere paralel olarak Bilgi ve Özmen (2014) üstbilişsel farkındalığı zihinsel engelli öğrencilerin metin anlama sürecinde incelemiştir. Oktay ve Çakır (2013) teknoloji destekli beyin temelli öğrenmenin üstbilişsel farkındalık düzeyine etkisini incelediği araştırmasında bu araştırmada da kullanılan Karakelle ve Saraç (2007) tarafından geliştirilen “Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Bununla beraber, öğretmen tarafından verilen dönütlerin öğrencilerin üstbilişsel farkındalıklarına olan etkisi yukarıda da belirtildiği gibi daha önce incelenmemiştir. Bu araştırmada öğretmenin öğrenme-öğretme sürecinde verdiği sözlü dönütlerin öğrencilerin üstbilişsel farkındalık gelişimine etkilerinin ele alınarak elde edilen bulgular ve araştırmanın sonucu alanyazına önemli bir katkıda bulunmaktadır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular öğretmenin öğrenme-öğretme süreci öncesinde planlayıp süreç içinde öğrencilere sunduğu sözlü dönütlerin öğrencilerin akademik

başarılarına, derse yönelik tutumlarına ve üstbilişsel farkındalıklarına yönelik deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşturduğunu ve olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Bu nedenle bu araştırma eğitimciler, araştırmacılar ve alanyazın açısından önem arz etmektedir.

Sonuç

Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin akademik başarılarına ilişkin ön test – son testlerinden elde edilen bulgular deney ve kontrol grupları arasında karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu durum öğretmenin verdiği etkili sözlü dönütlerin öğrencilerin akademik başarılarına etki ettiğini göstermektedir. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda akademik başarının artırılması amacıyla öğretmenlerin öğrencilere verecekleri dönütleri daha önceden planlamaları ve etkili dönüt verme kriterlerine göre düzenlemelerinin gerektiği söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin derse yönelik tutumlarına ilişkin ön test – son testlerinden elde edilen bulgular deney ve kontrol grupları arasında karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı olduğunu görülmektedir. Ortaya koyulan bulgular ışığında, etkili dönüt vermenin geleneksel öğretime göre derse yönelik öğrenci tutumu açısından anlamlı bir fark yarattığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen bu sonuca göre derse yönelik öğrenci tutumunun olumlu yönde gelişmesi için etkili dönüt verme oldukça büyük bir önem arz etmektedir. Öğretmenlerin öğrencilere verecekleri dönütleri daha önceden planlaması, etkili dönüt verme kriterlerine göre düzenlemesi ve ders içinde uygulamaya koyması öğrencilerin derse yönelik tutumlarına oldukça önemli katkı sağlayacaktır.

Araştırmada öğrencilerin üstbilişsel farkındalık gelişimine ilişkin ön test – son testlerinden elde edilen bulgular deney ve kontrol grupları arasında karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı olduğunu görünmektedir. Ortaya koyulan bulgular, etkili dönüt vermenin geleneksel öğretime göre öğrencilerin üstbilişsel farkındalık gelişimi üzerinde etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bu sonuca göre derse yönelik üstbilişsel

farkındalık gelişiminin olumlu yönde gelişmesi için etkili dönüt verme oldukça büyük bir önem arz etmektedir. Öğretmenlerin öğrencilere verecekleri dönütleri daha önceden planlaması, etkili dönüt verme kriterlerine göre düzenlemesi ve ders içinde uygulamaya koyması öğrencilerin üstbilişsel farkındalık gelişimine katkı sağlayacaktır.

Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayalı olarak geliştirilen; araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik öneriler yer almaktadır. Buna göre bu araştırma kapsamında geliştirilen öneriler aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- Etkili dönüt verme kriterleri görev yapmakta olan mevcut öğretmenlere hizmet içi eğitimlerde sunulmalıdır.
- Bu araştırmada mevcut bulgular ve sonuçlara göre öğrencilere verilecek dönütler ders öncesinde planlanmalıdır. Öğretmenler bu doğrultuda ders planları hazırlamalı, etkili dönüt kavramı öğretmen kılavuz kitaplarında da yerini almalıdır.
- Bu araştırmada ele alınan etkili dönüt kavramı yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen öğrenci merkezli eğitim sistemimizde kullanılması gereken en önemli unsurlardan biri olmasına rağmen yeterli araştırma bulunmamaktadır. Etkili dönüt verme üzerine farklı derslerde ve yaş gruplarında çokça araştırma yapılması gerekmektedir.
- Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerimizde etkili dönüt kavramının etkileri üzerine projeler geliştirilmeli ve uygulamaya konmalıdır. Ayrıca daha geniş çaplı deneysel araştırmalar yapılmalıdır. Söz konusu proje ve araştırmalar finansal yönden desteklenmelidir.

Kaynaklar

- Altunay B. (2008). Doğrudan öğretim temelli öğretmen adayı değerlendirme programı'nın, özel eğitim öğretmenlerinin değerlendirme ve dönüt verme becerilerine etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Andrade, H. (2010). Students as the definitive source of formative assessment. in handbook of formative assessment. Ed. H. Andrade And G. Cizek, 90–105. New York, NY: Routledge.
- Anderson, L. W. (1991). Tutumların ölçülmesi. Çev. Nükhet Çıkrıkçı), *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 24(1), 241-250.
- Başaran, M. (2013). 4. sınıf öğrencilerinin üstbilişsel okuma stratejilerini kullanma durumları ve bu stratejilerle okuduğunu anlama arasındaki ilişki. *Electronic Turkish Studies*, 8(8).
- Bektaş, M. (2007). Hayat bilgisi dersinde ailelerin çoklu zekâ kuramı hakkında bilgilendirilme biçimlerinin öğrencilerin proje başarıları ve tutumlarına etkisi. *Journal of Values Education, Vol. 5 Issue 14, p9-28*.
- Bilgi, A. D. ve Özmen, E. R. (2014). Uyarlanmış çok ögeli bilişsel strateji öğretiminin zihinsel engelli öğrencilerin metin anlama sürecinde kullanılan üstbilişsel strateji bilgisini kazanmalarında etkisi
- Black, P., & Wiliam D. (1998). Assessment and classroom learning. assessment in education. Principles, Policy & Practice 5, no. 1: 7–74.
- Bloom, B.S. (1979). İnsan nitelikleri ve öğrenme. (Çev. Özçelik, D.A.). Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

- Bozkurt, M. ve Memiş, A. (2013). Beşinci sınıf öğrencilerinin üstbilişsel okuduğunu anlama farkındalığı ve okuma motivasyonları ile okuma düzeyleri arasındaki ilişki. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 14(3).
- Bransford, J. D., Nitsch, K. E., & Franks, J. J. (1977). Schooling and the facilitation of knowing. *Schooling And The Acquisition Of Knowledge*, 31-55.
- Brown, A. (1987). Metacognition, executive control, self-regulation, and other mysterious mechanisms. in F. E. Weinert & R. H. Kluwe (Eds.), *Metacognition, Motivation, and Understanding*, (65-116). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Büyüköztürk, ř. (2002). Faktör analizi: temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 32, 470-483.
- Campbell, D. & Stanley J. (1963). Experimental and quasi-experimental designs for research. *Chicago, IL: Rand McNally College Publishing Company*.
- Carnell, E. (2000). Dialogue, discussion and feedback views af secondary school students an how others help their learning. In *Feedback for Learning*, Ed. S. Askew, 46–61. Florence, KY: Routledge.
- Costa, L.A. (1984). Mediating the metacognitive. *Educational Leadership*, 42(3), Ss. 57-62.
- Çengeloğlu, G.D. (2005). Çoklu zeka kuramına göre düzenlenen hayat bilgisi dersi öğretim etkinliklerinin öğrenci başarı ve tutumuna etkisi. Yayınlanmamış doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çepni, S. (2005). Kuramdan uygulamaya fen ve teknoloji öğretimi. Pegem A.

- Çimer, S.O. (2010). Öğretmenlerin öğrencilerine verdikleri dönütlerin tiplerinin ve niteliklerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 23 (2), 517-538.
- Davies, P. (2003). Closing the Communications Loop on The Computerized Peer-Assessment of Essays. *Association for Learning Technology Journal*, 11 (1), 41-54.
- Dede, Y. Ve Yaman, S. (2008). Fen öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 19-37.
- Demir, F. (2013). Sınıf öğretmenlerinin kullandıkları dönüt türleri: bayburt ili örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Desoete, A., Roeyers, H. & Buysee, A. (2001) Metacognition and mathematical problem solving in grade 3. *Journal of Learning Disabilities*, 34, 435–449.
- Desoete, A. (2008). Multi-method assessment of metacognitive skills in elementary school children: how you test is what you get. *Metacognition And Learning*, 3(3), 189-206.
- Desoete, A. & Ozsoy, G. (2009). Metacognition, more than the lognes monster?. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 2(1), 1–6.
- Eden, P. (1995) *Weatherwise*. Macmillan, London
- Ellis, Henry C. & Hunt, Reed R. (1993). *Fundamentals of cognitive psychology*. Mc Graw Hill.
- Efklides, A. (2006). The new look in metacognition: from individual to social, from cognitive to affective. *metacognition. New Research Developments (Pp. 137–151)*. New York, NY: Nova Science.

- Flavell, J. H., & Wohlwill, J. F. (1969). Formal and functional aspects of cognitive development. *Studies In Cognitive Development: Essays In Honor Of Jean Piaget*, 67-120.
- Flavell, J. H. (1971). First discussant's comments. what is memory development the development of? *Human Development*, 14, 272-278.
- Flavell, J. H. (1978). Metacognitive aspects of problem solving. in I. B. Resnick (Ed.), *The Nature of Intelligence* (Pp. 231-236). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Flavell, J. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: a new era of cognitive developmental inquiry. *American Psychologist*, 34, 906-911.
- Gibbs G. & Claire Simpson. (2004). Conditions under which assessment supports students' learning. *UK Learning and Teaching in Higher Education, Issue 1, 2004-05*. Oxford University, 2 Open University.
- Hacker, D. J. (1998). Definitions and empirical foundations. metacognition in educational theory and practice içinde (1-24). NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Hanbaba, L. (2011). Oyunla öğretim yönteminin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersi başarıları ve tutumuna etkisi. Sakarya Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Harks, B. Rakoczy, K. Jattie, J. Besser M. & Eckhard K. (2013). The effects of feedback achievement, interest and self-evaluation: the role of feedback's perceived usefulness. *Educational Psychology*
- Hattie, J., & H. Timperley. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research* 77, no. 1: 81-111.

- Hattie, J. A. (1999). Influences on student learning. inaugural lecture: professor of education university of Auckland.
- Hennessey, M. G. (1993). Students' ideas about their conceptualization: their elicitation through instruction.
- House, J.D. & Prison S.K. (1998). Student attitudes and academic background as predictors of achievement in college. *English. Journal of Instructional Media*, 25 (1): 29-43.
- Hovardaoğlu, S. (2000). Davranış bilimleri için araştırma teknikleri. VE-GA Yayınları. Anakara.
- Hunt, R. R., & Ellis, H. C. (2004). Fundamentals of cognitive psychology (7th Ed.). NY: McGraw-Hill.
- Jager, B., M. Jansen, & G. Reezigt. 2005. The development of metacognition in primary school learning environments. *School Effectiveness and School Improvement* 16: 179–196.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Family and human development across cultures: a view from the other side. Psychology Press.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2004). Toward a socially relevant and culturally sensitive career in psychology. Working at The Interface of Cultures: *Eighteen Lives in Social Science*, 120.
- Karakelle, S. ve Saraç, S. (2007) Çocuklar için üst bilişsel farkındalık ölçeği (übfö-ç) a ve b formları: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10(20), 87-103.

- Karakelle, S. ve Saraç, S. (2010). Üstbiliş hakkında bir gözden geçirme: üstbiliş çalışmaları mı yoksa üst bilişsel yaklaşım mı? *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 45-60.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemleri. Nobel Yayınları, Ankara.
- Köse, E. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. (Editör: Kıncal, R.Y.). Ankara: Nobel.
- Krathwohl, D. R., & Masia, B. B. (1984). Taxonomy of educational objectives, book 2: affective domain. Addison Wesley Publishing Company.
- Kutluk, E. (2005). The effects of peer review on young learners' writing at İhsan Doğramacı Foundation. Doctoral Dissertation, Middle East Technical University.
- Mason, B. J., & Bruning, R. (2001). Providing feedback in computer-based instruction: what the research tells us. *Retrieved February, 15, 2007*.
- MEB, (2005). İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı. meb, ttk başkanlığı, eğitim öğretim ve program dairesi başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Memiş, A. ve Arıcan, H. (2013). Beşinci sınıf öğrencilerinin matematiksel üstbiliş düzeylerinin cinsiyet ve başarı değişkenleri açısından incelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1).
- Metcalf, J. (2000). Metamemory: theory and data. in E.Tulving & F. I. Craik (eds). *The Oxford Handbook of Memory*. New York: Oxford University Press.
- Nelson L. & Thomas. O. (1996). Consciousness and metacognition. *American Psychologist*, Vol 51(2), 102-116
- Nicol, D. (2007). Formative assessment and self-regulated learning: a model and seven principles of good feedback practice. *Studies In Higher Education*, 31, 199-218.

- Oktay, S. ve akır, R. (2013). Teknoloji destekli beyin temelli öğrenmenin öğrencilerin akademik başarıları, hatırlama düzeyleri ve üstbilişsel farkındalık düzeylerine etkisi.
- Özçelik F.T., Günseren F., Atakan P. ve Mamıkoğlu L. (1998). Hemşirelerin hepatit b infeksiyonu, korunma, aşılanma konusunda bilgi, tutum ve davranışları. V. Ulusal Hemşirelik Kongresi, İzmir.
- Perrenoud, P. (1998). From formative evaluation to a controlled regulation of learning processes: towards a wider conceptual field. *assessment in education: principles, policy & practice* 5, No. 1: 85–102.
- Ronayne, M. (2002). Marking and feedback. *set: research information for teachers* 2, 8-11.
- Thurstone, L. L. (1949). The measurement of attitudes. *readings in general psychology*, (pp. 405-414). New York, NY, US: Prentice-Hall, Inc, Xi, 525 Pp.
- Tunstall, P. & Gipps, C. (1996). Teacher feedback to young children in formative assessment: a typology. *British Educational Research Journal* 22, No. 4: 389–404.
- Sadler, D.R. (1989). Formative assessment and the design of instructional systems. *instructional science*, 18, 119-144.
- Schraw, G., & Moshamm, D. (1995). Metacognitive theories. *educational psychology review*, 7(4), 351–371.
- Son, L. K. (2005). Metacognitive control: children's shortterm versus long-term study strategies. *The Journal Of General Psychology*, 132 (4), 347-363.
- Smyth J. & Henry C. (1985). Case study experience of collaborative and responsible form of preprofessional development for teachers. *The Australian Journal of Education*, Vol.10, No:1.

- Perkins, D. & Swartz, R. (1992). The nine basics of teaching thinking. in: A.L.Costa, J.L.Bellanca & R.Fogarty, *if minds matter: a foreword to the future*. Vol.2. IRI. Skylight. Inc. Palatine IL.
- Tezbaşaran, A. A. (1997). Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu. *Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, 19-51.
- Thurstone, L. L. (1949). The measurement of attitudes. dennis, w. (ed). *Reading In General Psychology*, (pp. 405-414). New York, NY, US: Prentice- Hall.
- Tulving, E., Forward, J. M., & Shimamura, A. P. (1994). Metacognition: knowing about knowing.
- Turgut, M. F. (1992). Eğitimde ölçme ve değerlendirme, Ankara:Saydam Matbaacılık.
- Tüysüz, C. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerisine yönelik üstbilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cil:10 Sayı:21 s.157-166*.
- Walberg, H.J. (1984). Improving the productivity of America's schools. *Educational Leadership*, 41.

Ekler

Ek A- Akademik Başarı Testi

Ek B- Akademik Başarı Testi İzni

Ek C- Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği İzni

Ek D- Hayat bilgisi Tutum Ölçeği

Ek E- Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği

Ek F- Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği 1. Yazar İzni

Ek G- Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği 2. Yazar İzni

Ek H- Deney ve Kontrol Grubuna Ait Uygulama Planı

Ek I- Ders Planı Örnekleri

Ek J- Ses Kaydı Deşifre Örnekleri

Ek K- Deney Grubu Uygulama Etkinlik Örnekleri

Ek A- HAYAT BİLGİSİ BAŞARI TESTİ

Adı Soyadı :

Sınıfı :

Numarası :

Tarih :

1. Ali geçen yıl bisiklet kullanamıyordu.

Ama bu yıl rahatça kullanabiliyor.

Ali için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ali büyümüş.
- B) Ali bisikletini yeni almış.
- C) Ali bisikletine zil takmış.

2. Ahmet ödevini yaparken kardeşi kitabını karalamış.

Bu durumda Ahmet'in yüz ifadesi aşağıdakilerden hangisine benzer?

- A) B) C)

3. Koşu yarışında birinci olduğunda nasıl bir duyguya sahip olursun?

- A) Seviniyorum
- B) Ağlıyorum
- C) Sinirlenirim

4. Cem albümdeki fotoğraflara bakarken anne ve babasının bazı özelliklerinin zaman içinde değiştiğini görmüştür.

Aşağıdakilerden hangisi bu değişikliklerden olamaz?

- A) Göz rengi
- B) Boy
- C) Kilo

5. Okula başlamadan önce aşağıdakilerden hangisini yapamıyordun?

- A) Yürümek
- B) Yemek yemek
- C) Kitap okuma

6. “Ulaşım ..... icadıyla başlamıştır.” İfadesi hangi seçenekle tamamlanabilir?

- A) Tekerleğin
- B) Uçağın
- C) Trenin

7. Aşağıda verilen iletişim araçlarından hangisi diğerlerinden önce kullanılmıştır?

- A) Telgraf
- B) Cep telefonu
- C) İnternet

8. İlk insanlar haberleşmek için aşağıdaki iletişim araçlarından hangisini kullanmamışlardır?

- A) Duman
- B) Ses
- C) Cep telefonu

9. İletişim araçlarındaki gelişmeler sayesinde aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmez?

- A) Telgrafın önemi artar.
- B) Daha hızlı iletişim sağlanır.
- C) Görüntülü haber alınabilir.

10. Haberleşme araçlarının değişim sırası aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Telgraf- telefon- internet
- B) Telefon- internet- telgraf
- C) İnternet- telgraf- telefon

Ek B- Akademik Başarı Testi İzni**mustafa feyyaz çetin**

21:01 (13 saat önce) ☆

İyi günler dilerim Yüksek lisans tezimle ilgili araştırma yaptığımda 2011 yıl...

leyla hanbaba

21:05 (13 saat önce) ☆

Kime: bana ▾

İyi günler

Tezimde kullanmış olduğum akademik Başarı testi ve Tutum ölçeğini yüksek lisans tezinizde kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar.

Ek C- Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği

Öğrencinin; Adı Soyadı:..... Cinsiyeti: Kız ( ) Erkek ( )		Sınıf: Tarih: ...../...../.....		
HAYAT BİLGİSİ DERSİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELER		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
		☐	☐	☐
1.	Hayat bilgisi dersini severim.			
2.	Boş zamanlarımda hayat bilgisi dersine çalışmaktan zevk alırım.			
3.	Hayat bilgisi ders saatinin süresi daha uzun olmalı.			
4.	Hayat bilgisi dersinde öğrendiğim bilgiler yaşadığım bazı problemleri çözmeye işime yarar.			
5.	Hayat bilgisi dersine sadece sınıfı geçmek için çalışırım.			
6.	Hayat bilgisi dersi için ödev ve projeleri büyük bir zevkle hazırlarım.			
7.	Hayat bilgisi dersinde öğrendiğim bilgileri büyüklerimin sevgisini kazanmak için uygularım.			
8.	Hayat bilgisi dersi kolaylıkla başarabileceğim bir derstir.			
9.	Hayat bilgisi dersi başlayacağı zaman kendimi mutlu hissederim.			
10.	Hayat bilgisi dersi işlemek zevkli olduğu için derste zamanın nasıl geçtiğini anlamam.			

Ek D- Hayat Bilgisi Tutum Ölçeği İzni

mustafa feyyaz çetin

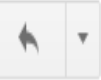
13:51 (21 saat önce) ☆

Hocam işlerinizde kolaylıklar dilerim. Ben Sakarya Üniversitesi Sınıf Öğretme...

Mustafa Bektaş

14:03 (20 saat önce) ☆

Kime: bana ▾

Merhaba,

Tutum ölçeğini doktora tezimde geliştirmiştim. Ölçeğe geliştirme istatistiklerine oradan erişebilirsiniz.

Ölçeği çalışmanızda kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar dilerim.

Ek E- Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği

ADI :				
SOYADI:				
Sevgili öğrenciler, Öğrenirken neler yaptığınızı merak ediyoruz. Lütfen aşağıdaki cümleleri dikkatle okuyunuz ve yandaki seçeneklerden size en uygun olanı işaretleyiniz				
1	Bir şeyi anlayıp anlamadığımı bilirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
2	İhtiyacım olduğunda kendi kendime öğrenebilirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
3	Daha önce işime yaramış olan çalışma yollarını kullanmaya gayret ederim.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
4	Öğretmenin neyi öğrenmemi istediğini bilirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
5	Konu hakkında daha önceden bir şeyler biliyorsam daha iyi öğrenirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
6	Şekil ve şema çizmek bir konuyu daha iyi anlamamı sağlar.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
7	Çalışmam sona erdiğinde kendime öğrenmek istediğim konuyu öğrenip öğrenemediğimi sorarım.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
8	Bir sorunu çözmek için birçok yol düşünür, aralarından en iyi olanını seçerim.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
9	Çalışmaya başlamadan önce ne öğrenmem gerektiğini düşünürüm.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
10	Yeni bir şey öğrenirken kendi kendime ne kadar öğrenebildiğimi sorarım.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
11	Önemli bilgileri çok dikkatli dinlerim.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman
12	İlgimi çeken konuları daha iyi öğrenirim.	Hiçbir zaman	Bazen	Her zaman

Ek F- Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği 1. Yazar İzni

mustafa feyyaz çetin

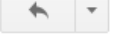
3 12 2013 ☆

Saygıdeğer Sema hocam Vaktinizin kıymetinin farkında olduğumdan kısaca kendim...

Sema Karakelle <semakarakelle@gmail.com>

3 12 2013 ☆

Kime: bana ▾

Sayın Çetin

Türkçeye uyarlama ve geçerlik -güvenirlilik çalışmalarını yürütmüş bulunduğum Çocuklar İçin Üst Bilişsel Farkındalık Ölçeğinin A ve B formlarını yüksek lisans tez çalışmanızda kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar dileğiyle

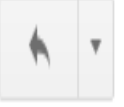
Sema Karakelle

3 Aralık 2013 08:50 tarihinde mustafa feyyaz çetin <feyyazevrakdeposu@gmail.com> yazdı:

Ek G- Üstbilişsel Farkındalık Ölçeği 2. Yazar İzni

Farklı Çocuklar <farklicocuklar@hotmail.com>

4 12 2013 ☆

Kime: bana ▾

Merhaba,

Ölçeklerimizle ilgilendiğin için teşekkür ederiz. Elbette çalışmada kullanabilirsin. Ölçekleri ekli dosya olarak gönderiyorum.

Çalışmada başarılar dilerim.

Seda SARAÇ

Ek H- Deney ve Kontrol Grubuna Ait Uygulama Planı

Süre (26 Saat)	Kazanımlar	Konular
1.Hafta (4 Saat)	<ul style="list-style-type: none"> • Önceki yıllarda tek başına yapamadığı halde şimdi yapabildiği davranışları ayırt eder ve zaman içinde ortaya çıkan bu değişimin nedenlerini açıklar • Kendisinin ve arkadaşlarının duygularındaki değişimin yüzlerine ve bedenlerine nasıl yansıdığını fark eder. 	<p>Deney Grubunda İşlenen Konular</p> <ul style="list-style-type: none"> • Büyüyorum Değişiyorum • Duygularım Bedenimi Etkiler Mi? • Etkili Dönüt Uygulaması <p>Kontrol Grubunda İşlenen Konular</p> <ul style="list-style-type: none"> • Büyüyorum Değişiyorum • Duygularım Bedenimi Etkiler mi?
2.Hafta (4 Saat)	<ul style="list-style-type: none"> • Kendisinin veya anne babasının hayatında zaman içinde oluşan değişiklikleri fark eder ve bunları sözlü ya da yazılı olarak sunar. • Atatürk'ün hayatıyla ilgili olgu ve olayları sanat yoluyla ifade eder. 	<p>Deney Grubunda İşlenen Konular</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ailemin Yaşantısında Neler Değişti? • Sanatçı Gözüyle Atatürk • Etkili Dönüt Uygulaması <p>Kontrol Grubunda İşlenen Konular</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ailemin Yaşantısında Neler Değişti? • Sanatçı Gözüyle Atatürk
3.Hafta (4 Saat)	<ul style="list-style-type: none"> • Atatürk'ün kişisel özellikleri ile ulusal bir lider olması arasında bağlantı kurar. • Cumhuriyetimizi korumak, güçlendirmek ve geliştirmek için yapılması gerekenler hakkında fikirler üretir. 	<p>Deney Grubunda İşlenen Konular</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öncü Atatürk • Cumhuriyetle Daha İleriye • Etkili Dönüt Uygulaması <p>Kontrol Grubunda İşlenen Konular</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öncü Atatürk • Cumhuriyetle Daha İleriye
4.Hafta (4 Saat)	<ul style="list-style-type: none"> • Farklı hava koşullarının trafikteki etkilerini açıklar. • Ulaşım araçlarının geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiğini araştırarak bulgularını sınıfta sunar. 	<p>Deney Grubunda İşlenen Konular</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trafiği Zorlaştıran Hava Koşulları • Zamanla Ulaşım Araçları Da Değişti • Etkili Dönüt Uygulaması <p>Kontrol Grubunda İşlenen Konular</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trafiği Zorlaştıran Hava Koşulları

		<ul style="list-style-type: none"> Zamanla Ulaşım Araçları Da Değişti
5.Hafta (4 Saat)	<ul style="list-style-type: none"> Geleceğin teknolojik bir ürününü tasarlar bunu akıcı ve özgün bir dille ifade eder. 	Deney Grubunda İşlenen Konular <ul style="list-style-type: none"> Hayal Kur Ve Tasarla Etkili Dönüt Uygulaması
		Kontrol Grubunda İşlenen Konular <ul style="list-style-type: none"> Hayal Kur Ve Tasarla
6.Hafta (4 Saat)	<ul style="list-style-type: none"> Bilgi ve iletişim teknolojilerinin günlük yaşamımızda hangi amaçlarla kullanıldığı hakkında bilgi toplar ve sınıfta sunar. 	Deney Grubunda İşlenen Konular <ul style="list-style-type: none"> Bilgisayar Ne İşe Yarar? Güvercinin Kanadından Farenin Kuyruğuna Etkili Dönüt Uygulaması
		Kontrol Grubunda İşlenen Konular <ul style="list-style-type: none"> Bilgisayar Ne İşe Yarar? Güvercinin Kanadından Farenin Kuyruğuna

Ek-I Ders Planı Örnekleri	
Dersin Adı	Hayat Bilgisi
Sınıf	3
Tema Adı- No	Dün, Bugün ve Yarın/III
Önerilen Süre	40'+ 40'
Öğrenci Kazanımları	Önceki yıllarda tek başına yapamadığı halde şimdi yapabildiği davranışları ayırt eder ve zaman içinde ortaya çıkan bu değişimin nedenlerini açıklar.
Beceriler	Eleştirel Düşünme Öz Yönetim Kendini Tanıma ve Kişisel Gelişimini İzleme Fiziksel değişimini fark etme ve izleme
Ara Disiplinlerle İlişkilendirme	Kariyer Bilinci Geliştirme: Zaman içinde gelişen becerileri fark eder. Rehberlik ve Psikolojik Danışma: İnsanların yaşları ilerledikçe büyüyüp geliştiklerini fark eder.
Kişisel Nitelikler	Öz saygı Büyüdükçe değiştiğini fark etme.
Kavramlar	Değişim, davranış, gelişme, büyüme
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Okulda Öğrenme Etkili Öğretim Akıl Yürütme Yoluyla Öğretim 7 E Modeli Oyunla Öğretim Yöntemi Rol Oynama
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereç ve Kaynakça	Etkinlik sayfası 4 adet renkli zarf Ders Kitabı
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	Dikkati Çekme Öğretmenin dersten önce görevlendirdiği bir öğrenci dersin başında öğretmenden ayakkabısının bağcığını bağlamasını ister. Öğrencisinin ayakkabı bağcığını bağlayan öğretmen öğrencilerin dikkat etmesini ister. Güdüleme Öğretmen, öğrencisinin bu davranışını neden kendisinin yapamadığını sorarak öğrencileri güdüler. Gözden Geçirme Siz de ayakkabı bağcığınızı bağlamak için başkasından yardım alıyor musunuz? Daha önce yardım aldınız mı? Daha önce yardım aldığınız ama şimdi kendinizin yaptığı davranışlar var mı? ..gibi sorular sorarak kısa bir gözden geçirme yapılır. Derse Geçiş Öğrencilere farklı yaşlardaki insanlar dramatize ettirilir ve yorumlatılır. Öğrencilere etkinlik kağıtları dağıtılır. Bu etkinlik sayfasında bazı soruların yanı sıra bazı örnek olaylar vardır. Öğrencilerin bu soruları yanıtlaması ve açıklık getirmesi istenir. Etkinlik esnasında öğrencilerle birebir etkileşime geçilerek etkinlikte ne yaptıkları sorulur ve amaçtan uzak olanlar dönütlerle amaca yönlendirilir.

	Etkinlik tamamlandıktan sonra her öğrenciden kendi etkinliğini ifade etmeleri istenir.
Değerlendirme	Etkinlik birlikte değerlendirildikten sonra öğrencilere etkinlik öncesi sorulan sorular yeniden yöneltilecek ders öncesi ve sonrası kazanımların edinilmesi birlikte değerlendirilir.
ETKİLİ DÖNÜT	
<p>Etkinlik Öncesinde</p> <p>Gözden geçirme etkinlikleri yapıldıktan sonra öğretmen tarafından aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilir.</p> <p>Siz de ayakkabı bağcığımızı bağlamak için başkasından yardım alıyor musunuz? Daha önce yardım aldınız mı?</p> <p>Daha önce yardım aldığınız ama şimdi kendinizin yaptığı davranışlar var mı?</p> <p>Bu sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda dersin kazanımı öğrencilere açıklanır ve öğrencilerden kazanımları kendi sözcükleri ile ifade etmeleri istenir.</p> <p>Öğrencilerden daha önce yapamadıkları fakat şimdi yapabildikleri davranışların neler olduğunu ifade etmeleri istenir. Bu doğrultuda öğrencilerin yürüme, yemek yeme, saç tarama, kıyafet değiştirme, bisiklete binme gibi becerileri daha önce yapamadıkları halde şimdi yapabildikleri vurgulanır. Öğrenciler tarafından konuya uygun olmayan örnekler öğretmenin yönlendirmesi ile düzeltilir. Öğrenci konuya uygun olmayan bir örnek verdiğinde öğretmen öğrenciyi rencide etmeden, cevabını düzeltmesine yardımcı olur. Örneğin “Küçük kardeşi olan var mı? Etrafınızda bebeği olan kimse var mı? Bahsettiğin bebekler kendi kendine yemek yiyebiliyor mu?” gibi sorularla diyaloga teşvik ederek öğrenciyi doğru cevaba yönlendirir. Öte yandan doğru yanıt veren öğrenciler öğretmen tarafında onaylanır ve konuya uygunluğu vurgulanır. Sınıf içinde bir öğrenci sorulan sorulara doğru yanıt vermiş olsa da diğer öğrencilerde soruyu yanıtlamaya ve diyaloga katılmaya teşvik edilir.</p>	
<p>Etkinlik Sırasında</p> <p>Ders kitabı 122.sayfasında yer alan “Büyüyorum Değişiyorum” parçası birlikte okunur. Okuma parçasından sonra ders kitaplarında yer alan sorular öğrencilere yöneltilir.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu sene hangi becerilerinizde değişiklik oldu? • Vücudunuzda ne tür değişiklikler oldu? • Bu değişimlerin nedeni ne olabilir? • Kendi başınıza yapabildiğiniz işlere örnekler verebilir misiniz? <p>Konu ile ilgili ve doğru yanıt veren öğrenciler övgüye tabi tutulur. Yanlış yanıt veren öğrenciler rencide edilmez. Öğretmen yönlendirici soruları ile öğrencileri diyaloga teşvik eder, yeni örneklerle öğrenci doğru yanıtı yönlendirilir. Öğrenci doğru yanıtı ulaşıncaya kadar sorular ve örnekler çoğaltılır, diğer öğrencilerde bu tartışmaya davet edilerek katılımları teşvik edilir.</p> <p>Beklenen yanıtlar alındıktan sonra rol oynama etkinliği için tahtaya 4 öğrenci çağrılır. Tahtaya çağrılan 4 öğrenciye 4 zarf uzatılır, her biri bir zarfı seçer. Bu zarfın içinde 6 aylık bebeğim, 9 yaşındayım, 35 yaşındayım, 90 yaşındayım yazmaktadır. Öğrencilerden çektikleri zarfta yazan yaşa göre davranışları istenir. Öğrenciler verilen rolü oynarken arkadaşları onların yaşlarını tahmin etmeye çalışır ve her söz alan öğrenci tahmini ile birlikte öğretmenin yönlendirici sorularından hareketle ifade ettiği yaşın özelliklerini de ifade ederler. Rol oynayan öğrenciler alınan tahminlerden sonra canlandırdığı yaşları açıklar ve özelliklerini ifade eder.</p> <p>Arkadaşlarının dramatize ettiği yaşları doğru tahmin etmeyen öğrenciler öğretmen tarafından soru ve uygun örnekler verilerek doğru cevaba yönlendirilir. Örneğin 90 yaşın gerektirdiği davranışları açıklayamayan öğrenciye yakın çevresinde yaşlı insanlar olup olmadığı sorulur</p>	

ve bu insanların davranışlarından örnek vermesi istenir. Öğrenci öğretmenin yönlendirmesine beklenen karşılığı veremezse örnekler çoğaltılarak devam edilir; öğrencinin ifade edilen yaşın davranışlarını ifade etmesi istenir. Doğru yanıt veren öğrenciler öğretmen tarafından onaylanır ve konuya uygunluğu vurgulanır. Sınıf içinde bir öğrenci sorulan sorulara doğru yanıt vermiş olsa da diğer öğrencilerin yanıt vermeleri sağlanır

Daha sonra öğrencilere çalışma kitaplarının 120.sayfaları açtırılır. Bu sayfada bulunan etkinlikler öğrencilerden kendilerine dair farklı örnek olayları belirten açıklamalar istemektedir. Öğrenciler yönergeleri takip eder ve söz alarak kendilerini ifade ederler. Öğretmen öğrencileri sorular ve vurgular ile diyaloga teşvik eder ve soruların birlikte tartışarak yanıtlanması istenir. Etkinlik esnasında öğrencilerle birebir etkileşime geçilerek uygun yanıtlar beklenir. Öğrenciler tarafından konuya uygun olmayan örnekler öğretmenin yönlendirmesi ile düzeltilir. Öğrenci konuya uygun olmayan bir örnek verdiğinde öğretmen öğrenciyi rencide etmeden, cevabını düzeltmesine yardımcı olur. Doğru yanıt veren öğrenciler öğretmen tarafında onaylanır ve konuya uygunluğu vurgulanır. Sınıf içinde bir öğrenci sorulan sorulara doğru yanıt vermiş olsa da diğer öğrencilerin yanıt vermeleri sağlanır.

Etkinlik Sonrasında

Etkinlik birlikte değerlendirildikten sonra öğrencilere etkinlik öncesi sorulan sorular yeniden yöneltılarak kazanımların ne ölçüde edinildiği birlikte değerlendirilir. Öğrencilere işlenen dersin kazanımı hatırlatılır ve bu kazanımı edinmenin yaşamımızdaki yansımaları sorulur. Öğrencilerden alınan yanıtlar ile birlikte her yaşın kendine has güzellikleri ve zorlukları olabileceği vurgulanır. Dersin amaçlarına -kendimizdeki değişimin farkında olmak ve farklı yaşlardaki insanların davranışlarını anlamak- dair öğrenci ifadeleri soru ve örneklerle yönlendirilir. Değerlendirmeye yönelik öğrenci ifadeleri yanlış yargılanmayarak örnekler çoğaltılır ve sorularla öğrenci uygun yanıtlar vermeye yönlendirilir. Doğru ifadeler öğretmen tarafından sözlü olarak onaylanır ve övgüye tabi tutulur.

Dersin Adı	Hayat Bilgisi
Sınıf	3
Tema Adı- No	Dün, Bugün ve Yarın/III
Önerilen Süre	40'+ 40'
Öğrenci Kazanımları	Kendisinin ve arkadaşlarının duygularındaki değişimin yüzlerine ve bedenlerine nasıl yansıdığını fark eder.
Beceriler	İletişim: Duygularını ve düşüncelerini yazılı, sözlü veya beden diliyle ifade etme. Duygu Yönetimi: Duygularını tanıma. Başkalarının duygularını tanıma (görerek, duyarak ve sorarak). Duygularının, vücudunu nasıl etkilediğini fark etme.
Ara Disiplinlerle İlişkilendirme	Sağlık kültürü kazanımları: Başkalarının duygularına duyarlı olur.
Kişisel Nitelikler Öz saygı:	Hoşgörü: Duygularını uygun bir dille ifade etme.
Kavramlar	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Yaratıcı Drama Doğaçlama, Rol oynama
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereç ve Kaynakça	Duyguları tasvir eden 7 karton maske Ders kitabı
Öğretme- Öğrenme Etkinlikleri	<p>Dikkati Çekme Öğretmen öğrencilere Öğretmen mutlu bir yüz ifadesiyle sınıfa girer ve öğrencilerin dikkatini çeker.</p> <p>Güdüleme Öğrencilere üzgün, kızgın veya çok sevinçli oldukları durumlarda nasıl bir yüz ifadesine sahip oldukları hakkında konuşmalarını sağlar. Bu durumlarda karşısındaki insanların neler hissedebileceği hakkında bir beyin fırtınası yapılır.</p> <p>Gözden Geçirme İnsanlar duygularını nasıl ifade eder? Bir insanın kızgın, üzgün, mutlu olduğunu nasıl anlarız? Üzgün bir insanın karşısında nasıl davranırız?.. gibi sorularla kazanımla ilgili bir gözden geçirme yapılır.</p> <p>Derse Geçiş Ders kitabında yer alan Duygularım Bedenimi Etkiler Mi? Örnek hikaye birlikte okunur, soruları yanıtlanır. Daha sonra aşağıdaki rol oynama etkinliği yapılır.</p>

	<p>BİZ ORMANDA YÜRÜYEN 7 CÜCEYİZ!</p> <p>Öğrencilerle yapılacak etkinlik için 7 öğrenci seçilir. Öğrencilere etkinlik ifade edilir.</p> <p>“Hepiniz yedi cücelerden bir tanesi olacaksınız. Bu yedi cücelerden bir tanesi mutlu, bir tanesi üzgün, bir tanesi kızgın, bir tanesi heyecanlı, bir tanesi korkak, bir tanesi şaşkın, bir tanesi ise kıskanç.”</p> <p>Tahtaya çağrılan 7 öğrenciye maskenin ön yüzünü onlar görmeden yüzlerine yukarıdaki duyguları anlatan maskeler takılır. Sırayla arkadaşlarının arasında gezerler arkadaşları o duyguya göre davranış ve ifadelerde bulunur. Maskeyi takan öğrenci de hangi cüce olduğunu tahmin eder.</p>
<p>Değerlendirme</p>	<p>Öğrencilere şimdiye kadar herkesin bu duyguları sergilediği hatırlatılıp hazırlanan 7 duyguya ait resimler gösterilir. Öğrenciler her resimdeki duyguyu ifade ederler ve her kartondakinin neden bu duyguyu yaşadıklarına dair tahminde bulunurlar.</p> <p>Dersin sonunda öğrencilerden çember içinde rahat edebilecekleri bir konumda durmaları istenir. Çember oluşturulduktan sonra gün içinde yapılan etkinlikler hakkındaki düşünceleri, bu etkinliklerden neler öğrendikleri, çıkarımları, ders içeriği hakkında duygularını belirtmeleri istenir ve ders sonlandırılır.</p>
<p>ETKİLİ DÖNÜT</p>	
<p>Etkinlik Öncesinde;</p> <p>Öğretmen öğrencilere Öğretmen mutlu bir yüz ifadesiyle sınıfa girer ve öğrencilere “Şu an sınıfa bakıyorum ve çok mutlu görünüyorsunuz, gülümsemenizden bunu anlayabiliyorum. Bu durum beni de mutlu ettiği için gülümsüyorum. Her zaman mutlu musunuzdur?” diye sorar ve onları diyaloga teşvik eder.</p> <p>Öğrencilerden mutlu ya da mutsuz oldukları zamanlara ve durumlara ilişkin örnekler vermesi istenir. Öğrencilerin kendilerini ifade etmeleri için öğretmen onları diyaloga teşvik eder.</p>	

Örneğin “Mutluluğumuzu gülümseyerek ifade ederiz; peki diğer duygularımızı nasıl ifade ediyoruz” öğrencileri kendilerini daha kolay ifade etmeleri için yönlendirir. Uygun yanıtlar veremeyen öğrencilere günlük hayattan örnekler verilerek doğru yanıt bulmaları sağlanır. Örneğin “Kimlerin küçük kardeşi var? Kardeşiniz sizin istemediğiniz davranışlarda bulunuyor mu? Size istemediğiniz davranışlarda bulunulduğunda nasıl hissediyor ve nasıl davranıyorsunuz? Bu duygu yüz ifadenize yansıyor mu?” gibi sorular sorulur. Uygun yanıtlar öğretmen tarafından sözlü olarak onaylanır ve övgüye tabi tutulur. Bu doğrultuda dersin kazanımları öğrencilere öğretmen tarafından açıklanır ve öğrencilerin kazanımı kendi cümleleri ile ifade etmeleri istenir.

Etkinlik Sırasında;

Ders kitabında yer alan Duygularım Bedenimi Etkiler Mi? Örnek hikaye birlikte okunur. Öğrencilerden görsellerden de yararlanarak parçada geçenlerin birlikte tartışılması istenir. Öğretmen “Arkadaşlarınızın duygularındaki değişimi nasıl anlarsınız? Sevinç, üzüntü, öfke ve heyecan duyduğunuzda yüzünüzde ve vücudunuzda ne tür değişimler olur?” gibi sorular ile öğrencileri diyaloga teşvik eder ve kendilerini ifade etmeleri için fırsat tanır. Doğru yanıtlar ise öğretmen tarafından sözlü olarak onaylanır ve övgüye tabi tutulur. Uygun yanıtlar veremeyen öğrencilere öğretmen, yeni örnekler vererek ya da yeni sorular sorarak doğru yanıtla yönlendirmede bulunur ardından “Biz Ormanda Yürüyen 7 Cüceyiz” etkinliğe geçilir.

Öğrencilerle yapılacak etkinlik için 7 öğrenci seçilir. Öğrencilere etkinlik ifade edilir.

“Hepiniz yedi cücelerden bir tanesi olacaksınız. Bu yedi cücelerden bir tanesi mutlu, bir tanesi üzgün, bir tanesi kızgın, bir tanesi heyecanlı, bir tanesi korkak, bir tanesi şaşkın, bir tanesi ise kıskanç.”

Tahtaya çağrılan 7 öğrenciye maskenin ön yüzünü onlar görmeden yüzlerine yukarıdaki duyguları anlatan maskeler takılır. Sırayla arkadaşlarının arasında gezerler arkadaşları o duyguya göre davranır ve ifadelerde bulunur. Örneğin “öfkeli cüce” olan öğrenciye arkadaşları öfkeyle bakacaktır. Maskeyi takan öğrenci arkadaşlarının bu ifadelerinden ve davranışlarından hareketle hangi cüce olduğunu tahmin eder. Yanlış yanıt veren öğrenciye öğretmen ve arkadaşları tarafından yönlendirici ifadeler ya da sorular yöneltilecektir. Öğrencinin yaptığı hata üzerinden gidilmeyecek, olması gereken öğrenciye hatırlatılarak sorularla ve örneklerle doğruya yönlendirilecek öğrenci diyaloga teşvik edilecektir. Doğru yanıt verenler ise övgüye tabi tutulacaktır.

Etkinlik sonrasında;

Çalışma Kitabında yer alan etkinlikler öğretmenin yönelttiği sorularla diyaloga teşvik edilen öğrenciler tarafından ifade edilir. Yanlış yanıtlar olduğu takdirde öğrenciler yargılanmadan doğru olan yanıt öğretmen tarafından yönlendirilen öğrenciye ifade ettirilir. Doğru yanıt alınan öğrenciler de övgüye tabi tutulur. Sınıfta doğru yanıt veren olmadığı takdirde öğretmen sorularını ve örneklerini çoğaltır, öğrencileri doğru yanıtla yönlendirir.

Daha sonra öğrencilerden birlikte bir çember oluşturmaları istenir. Çember oluşturulduktan sonra gün içinde yapılan etkinlikler hakkındaki düşünceleri, bu etkinliklerden neler öğrendikleri, çıkarımları, ders içeriği hakkında duygularını belirtmeleri istenir. Öğrencilere “Bu ders benim için çok faydalı geçti çünkü duygularınızı nasıl ifade ettiğinizi gördüm. Bir öğretmen olarak bu benim için çok önemli. Ayrıca duygularınızı anlatmanız da beni çok mutlu etti. Dersimizin amacı duygu değişimleri ile yüz ifademizin ya da davranışlarımızın

nasıl değiştiğini kavramaktı. Peki bu yaşamda bizim ne işimize yarayacak?" diyerek öğrencileri diyaloga teşvik eder ve değerlendirmeye ortak eder. Değerlendirmeye yönelik ğrenci ifadeleri yanlış yargılanmayarak örnekler çoğaltılır ve sorularla ğrenci doğruya yönlendirilir. Doğru ifadeler ğretmen tarafından szly olarak onaylanır ve vgyeye tabi tutulur.

Dersin Adı	Hayat Bilgisi
Sınıf	3
Tema Adı- No	Dün, Bugün ve Yarın/III
Önerilen Süre	40'+ 40'
Öğrenci Kazanımları	Kendisinin veya anne-babasının hayatında zaman içinde oluşan değişiklikleri fark eder ve bunları sözlü ya da yazılı olarak sunar.
Beceriler	Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Türkçeyi doğru kullanma Anlaşılabilir bir biçimde konuşma ve yazma Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma Değişim Çevresindeki her varlığın sürekli bir değişim içinde olduğunu ve bunun doğal olduğunu fark etme (Bireyin fiziksel özellikleri, giysileri, duyguları, izin verilen ve verilmeyen davranışlar vb. değişiyor.)
Ara Disiplinlerle İlişkilendirme	
Kişisel Nitelikler Öz saygı:	
Kavramlar	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Oyunla Öğretim Yöntemi, Rol Oynama
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereç ve Kaynakça	Boya Kalemi Veli Tanıma Anketi Kendini Tanıma Anketi Aile Albümü Ders Kitabı
Öğretme- Öğrenme Etkinlikleri	Dikkati Çekme Öğretmen öğrencilerin dikkatini çekmek için “Yaşasın Okulumuz” şarkısını söyler ve sınıfa söyler. Daha dün annemizin kollarında yaşarken Çiçekli bahçemizin yollarında koşarken... Güdüleme Öğretmen şarkıda anlatılmak istenen olayın ne olduğu hakkında öğrencilerin düşünmesini ister. Gözden Geçirme Öğrencilere bir gün önce onlara söylenildiği üzere aile albümlerine göz atıp atmadıkları ve nelerin dikkatlerini çektiği sorulur. Yanlarında ailelerine ait resimler getirenler ailelerinin ve kendilerinin eskiye dair fotoğraflarını gösterir ve zaman içindeki değişimler yorumlatılır. Derse Geçiş Dersin giriş kısmında aşağıdaki sorular sorularak öğrencilerin değişim konusundaki fikirleri ortaya çıkarılır. Hayatında seni sevindiren en önemli değişiklik nedir?

	<p>Yeni bir arkadaş edindiğinde hayatında bir değişiklik oluyor mu? Saçlarınızda bir değişiklik meydana geliyor mu? Evinizde yaşadığınız değişiklikler nelerdir? gibi sorular sorulur. Öğrencilerden alınan cevaplar doğrultusunda zamanla insanların çevresinde, arkadaşlarında, evinde, duygularında ve fiziksel özelliklerinde değişikliklerin olduğu sonucuna varılır. Ardından öğrencilere bir gün öncesinden verilen anketleri çıkartmaları istenir. Bu anketlere yönelik verilen cevaplar gönüllü öğrenciler tarafından aktarılır. Her öğrenciye kendisi ve ailesi ile ilgili zaman içinde oluşan değişiklikleri anlatması için söz verilir. Anketi ile bilgi verecek öğrenci bu bilgileri dramatize edecek bir öğrenci seçer. Ankette bulunan soruların cevabına göre durumu seçtiği öğrenci dramatize eder. Ardından öğrencilere birer etkinlik kağıdı dağıtılır. Kağıtta bulunan yaşlara göre resimler yapmaları istenir ve bunlar etkinlik sonunda sınıf panosuna asılır ve en ilginç olanı öğrenciler tarafından seçilir.</p>
Değerlendirme	<p>Öğrenciler etkinlik panoda asılı resimlere sırayla renkli tebeşir fırlatır. Tebeşirin iz bıraktığı resmi yorumlar. En sonunda zaman içinde olabilecek değişiklikler öğrenciler ve öğretmen tarafından yinelenir ve ders tamamlanır.</p>
ETKİLİ DÖNÜT	
<p>Etkinlik Öncesinde</p> <p>Öğretmen sınıfa girip öğrencilerle birlikte “yaşasın okulumuz” şarkısını söyler. Bu şarkı doğrultusunda öğrencilere sorular yöneltilerek diyaloga teşvik edilir. “Okula gitmeden önce neler yapıyordunuz, vaktiniz nasıl geçiyordu?” gibi sorulara öğrencilerin verdiği yanıtlardan hareketle şarkının içeriği üzerine konuşulur. Öğrencilerin aile albümlerindeki resimler üzerine kendi ifadelerini sunma fırsatı yaratılır. Öğrencilerin kendilerinde ve velilerinde zamanla ne gibi değişiklikler olduğunu fark etmeleri sağlanır. Bu doğrultuda kazanım öğrencilere açıklanır ve öğrencilerin kazanımı kendi ifadeleriyle sunmasına fırsat verilir. Öğrenci öğretmen tarafından sorular ve örneklerle diyaloga teşvik edilir. Konuya uygun yanıt vermeyenler öğretmen tarafından yargılanmaz, yeni soru ve örneklerle doğru yanıt yönlendirilir. Doğru yanıt verenler ise öğretmen tarafından övgüye tabi tutulur.</p>	

Etkinlik Sırasında

Ders kitabında yer alan etkinlikler görsellerden yararlanılarak okunur. Hikâyenin kahramanı Ergin ifadeleri sınıfta tartışmaya açılır. Tartışma esnasında öğretmen herkesin fikrini önemser ve yargılamaz. Öğretmen öğrencileri diyaloga teşvik etmek için “Okula başladığınız günden bugüne kadar yaşamınızda ne tür değişiklikler oldu?” gibi sorular sorar. Doğru ifadeye bulunan öğrenciler öğretmen tarafından övgüye tabi tutulur. Konuya uygun örnek vermeyen öğrenciler öğretmen tarafından rencide edilmez yeni soru ve örneklerle doğru yanıtı yönlendirir.

Daha önceden öğrencilere kendileri ve velileri tarafından yanıtlanmak üzere verilen anketler üzerinde tartışmak için öğretmen öğrencileri diyaloga teşvik edici sorular sorar. Örneğin “Aile albümünde en çok ne dikkatinizi çekti? Ailenizde kim nasıl değişmiş? Zamanla aileniz için neler değişmiş?” gibi sorular öğrencileri diyaloga teşvik için kullanılır. Anket verilerinin öğrenciler tarafından aktarılması istenir. Bu bağlamda öğretmen tarafından velilerin küçükken ne olmak istedikleri ve şu anda hangi işte çalıştıkları sorulur. Olmak istediğinden farklı bir mesleği olan velilerin fikir değişikliği üzerine konuşulur. Öğretmen öğrencilere aralarında okul öncesi eğitim alanların olup olmadığını sorar. Okul öncesi eğitim alan öğrencilere eski sınıf arkadaşlarıyla görüşüp görüşmediği, onlarda da bir değişim gözlemleyip gözlemediği soruları yönelttilerek öğrenciler diyaloga teşvik edilir. Doğru ifadeye bulunan öğrenciler öğretmen tarafından övgüye tabi tutulur. Konuya uygun örnek vermeyen öğrenciler öğretmen tarafından rencide edilmez yeni soru ve örneklerle doğru yanıtı yönlendirir.

Etkinlik Sonrasında

Öğrencilere birer etkinlik kağıdı dağıtılır. Kağıtta bulunan yaşlara göre resimler yapmaları istenir. Öğretmen öğrencilere önce bu yaşlarda neler olabileceğini nasıl görünebileceklerini sorar. Öğrencilerin her yaştan için örnekler vermesi beklenir. Konuya uygun örnek vermeyen öğrenciler öğretmen tarafından rencide edilmez yeni soru ve örneklerle doğru yanıtı yönlendirir. Öğrenci doğru yanıtı ulaşamamışsa örnekler ve sorular arttırılırken akranları da tartışmaya dahil edilir. Doğru ifadeye bulunan öğrenciler öğretmen tarafından övgüye tabi tutulur.

Dersin Adı	Hayat Bilgisi
Sınıf	3
Tema Adı- No	Dün, Bugün ve Yarın/III
Önerilen Süre	40'+ 40'
Öğrenci Kazanımları	Farklı hava koşullarının trafikteki etkilerini açıklar.
Beceriler	Neden-Sonuç İlişkisi becerisini
Ara Disiplinlerle İlişkilendirme	Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma.
Kişisel Nitelikler Öz saygı:	
Kavramlar	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Oyunla Öğretim Yöntemi, Rol Oynama
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereç ve Kaynakça	Kağıt, boya kalem, yapıştırıcı, makas, karton
Öğretme- Öğrenme Etkinlikleri	<p>Dikkati Çekme Öğretmen sınıfa girdiğinde hızla yanında getirdiği suyu içer ve sandalyesine oturur. Öğrencilerin meraklı bakışları arasında bugün okula gelirken Güneş'in gözünü aldığı ve gelen çöp kamyonunu son anda gördüğü az kalsın kaza yapacağını söyler.</p> <p>Güdüleme Trafik nelerden etkilenir? Sorusu öğrencilere yöneltilir ve yanıtlar alınır.</p> <p>Gözden Geçirme Sizce farklı hava koşullarının trafiğe etkileri nelerdir? Sorusu öğrencilere yöneltilir. Öğrencilerin verdiği cevaplar tek tek tahtaya yazılır.</p> <p>Derse Geçiş Öğrencilere kar yağışı sonrasında trafikte yaşananlar konulu bir video izlettirilir. Video izlettirildikten sonra öğrencilere ne gibi sorunlar olduğu sorulur. Daha sonra öğrencilerden aşırı güneş, dolu, yağmur, sis gibi hava olaylarının trafikteki olumsuz sonuçlarının neler olacağı ve önemlerinin neler olabileceği sorulur.</p> <p>Ardından internetten alıntı elverişsiz hava koşulları nedeniyle oluşan kazalar paylaşılır.</p> <p>Daha sonra öğrenciler 5'erli gruplara ayrılır. Öğrencilerden elverişsiz hava koşullarında araç kullanımı ile ilgili uyarı içerikli bir levha hazırlamaları istenir.</p>
Değerlendirme	Öğrencilerin hazırladıkları uyarı levhaları sergilenir.
Etkili Dönüt	

Etkinlik Öncesinde

Öğretmen telaşla sınıfa girer ve hızla yanında getirdiği suyu içer. Öğrencilerin meraklı bakışları arasında bugün okula gelirken Güneş'in gözünü aldığı ve gelen çöp kamyonunu son anda gördüğü az kalsın kaza yapacağını ve çok korktuğunu söyler. Öğrencileri bu gerçekleşmemiş kaza üzerinden tanık olduğu olayları anlatmaya teşvik eder. Öğrencilerden aldığı yanıtlardan sonra "Trafik nelerden etkilenir?" sorusu öğrencilere yöneltilir ve yanıtlar alınır. Öğrencilerin verdiği uygun yanıtlar onaylanır ve övgüye tabi tutulur. Uygun olmayan yanıtlar öğrenciyi rencide etmeden öğretmen tarafından yeni örnekler verilerek öğrencinin yanıtını düzeltmesi beklenir. Öğrenci doğru yanıt ulaşamazsa farklı öğrencilerden yanıtlar alınarak öğrencinin uygun yanıt vermesi sağlanır ya da öğretmen tarafından düzeltilir ve farklı sorularla devam edilir.

Sizce farklı hava koşullarının trafiğe etkileri nelerdir? Sorusu öğrencilere yöneltilir. Öğrencilerin verdiği cevaplar tek tek tahtaya yazılır.

Tahtaya yazılanlardan ve konuşulanlardan hareketle dersin kazanımının ne olduğu öğrencilere ifade ettirilir. Öğrencilerin kazanımı ifade etmelerinin ardından öğretmen kazanımı sınıfa tekrar aktarır.

Etkinlik Sırasında

Ders kitabında mevcut olan etkinliklere geçmeden önce öğrencilere "Hava durumuyla ilgili haberleri hangi amaçla izlersiniz?" sorusu yöneltilir. Öğrencilerin ders kitaplarında bulunan "Trafiği Zorlaştıran Hava Koşulları" adlı metnin görselleri üzerine öğrencilerin yorum yapması beklenir. Öğretmen "Yağmurlu havalarda araçlar hızlı giderse neler olabilir?" gibi sorularla öğrencileri görseller üzerinde diyalog teşvik eder. Öğrencilerden gelen uygun yanıtlar onaylanır, uygun olmayan yanıtlar, yeni örnekler ve ipuçları ile öğrencinin düzeltmesi için öğretmen tarafından sunulur. Öğrencilere ardından metin birlikte okunur. Okuma parçası sona erdiğinde hikayede olan olaylar sınıfta tartışılır. Öğretmen "Yağmurlu havaların trafiğe etkileri nelerdir?" , "Yağmurlu havalarda yayalar ve sürücüler neler dikkat etmelidir?" , "Karlı ve sisli havaların trafiğe etkileri nelerdir?" gibi sorularla öğrencileri diyaloga teşvik eder. Öğrencilerin uygun yanıtları övgüyle onaylanırken uygun olmayan yanıtlar rencide edilmeden düzeltme yoluna gidilir.

Etkinlik sona erdikten sonra öğrencilere kar yağışı sonrasında trafikte yaşananlar konulu bir video izlettirilir.

Video izlettirildikten sonra öğrencilere ne gibi sorunlar olduğu sorulur uygun yanıtlar onaylanır uygun yanıt vermeyen öğrenciler diyalogda tutularak yanıtlarını düzeltmeleri yeni örnek ve ipuçları ile sağlanır. Daha sonra öğrencilerden aşırı güneş, dolu, yağmur, sis gibi hava olaylarının trafikteki olumsuz sonuçlarının neler olacağı ve önemlerinin neler olabileceği sorulur. Uygun yanıtlar onaylanır uygun olmayan yanıtlar öğrenci rencide edilmeden düzeltilir ya da yeni örnek ve ipuçları ile öğrenci uygun yanıtı yönlendirilir.

Etkinlik Sonrasında

Öğrenciler 5'erli gruplara ayrılır. Öğrencilerden elverişsiz hava koşullarında araç kullanımı ile ilgili uyarı içerikli bir levha hazırlamaları istenir. Grup çalışması şeklinde yapılan bu çalışma ders sonunda öğrenciler tarafından sergilenir.

Dersin Adı	Hayat Bilgisi
Sınıf	3
Tema Adı- No	Dün, Bugün ve Yarın/III
Önerilen Süre	40'+ 40'
Öğrenci Kazanımları	Ulaşım araçlarının geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiğini araştırarak bulgularını sınıfta sunar.
Beceriler	<p>3. Araştırma Veri toplama, Verileri kaydetme, Verileri düzenleme, Araştırma sonuçlarını sunma</p> <p>8. Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Türkçeyi doğru kullanma Türkçeyi, duruma uygun olarak kullanma</p> <p>13. Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma 13.1. Değişim Zamanın değiştiğini fark etme ve zamana bağlı diğer değişimleri kavrama</p>
Ara Disiplinlerle İlişkilendirme	
Kişisel Nitelikler Öz saygı:	
Kavramlar	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Soru – Cevap, Yaratıcı Drama, Eğitici oyunlar
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereç ve Kaynakça	Kağıt, boya kalem, veli tanıma anketi, kendini tanıma anketi, aile albümü
Öğretme- Öğrenme Etkinlikleri	<p>Dikkati Çekme Dersin ön hazırlığında öğrenciler sınıfa gelmeden bir gün önce ulaşım araçlarının geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiğini araştırmaları istenir. Öğretmen sınıfa girdiğinde bugün otobüs durağında arabayı kaçırdığımı ve yürüyerek geldiğini söyler. Bu nedenle biraz yorulduğunu söyleyerek öğrencilerin dikkatini çeker.</p> <p>Güdüleme Hayatımızda ulaşım araçlarının bize birçok kolaylık sağladığı üzerinde durularak öğrenciler güdülenir.</p> <p>Gözden Geçirme Sizde yürüyerek okula geldiğinizde yoruluyor musunuz? Okula başka nasıl gelebiliriz? gibi sorular sorarak kısa bir gözden geçirme yapılır.</p> <p>Derse Geçiş Dersin giriş kısmı yapıldıktan sonra öğrencilerin derse hazırlık için yapmış oldukları araştırmalardan yararlanarak ulaşım araçlarında meydana gelen değişim ve gelişimi fark etmeleri sağlanır. Bu değişimler üzerinde konuşulur. “Çevrenizde hangi ulaşım araçlarını</p>

	<p>görüyorsunuz?”, “Eskiden hangi taşıma araçları kullanılıyordu?”, “Sence ulaşım araçları olmadığında ulaşım nasıl sağlanırdı?” gibi sorular sorularak cevapları tahtaya yazılır. Tekerleğin icat edilmesinin ulaşım araçları için çok önemli bir başlangıç olduğu vurgulanır. Ulaşım araçlarında meydana gelen bu değişimin hayatımızı nasıl etkilediğine örnek vermeleri istenir.</p> <p>“Geçmişten günümüze ulaşım” konulu video izlettirilecek ve yorumlatılacaktır.</p>
<p>Değerlendirme</p>	<p>Öğrencilerle okul bahçesine çıkılacaktır. Okul bahçesinde öğrencilerle bir çember kurulacak ve öğretmen bir öğrenciye 30 a kadar bir sayı söylemesini isteyecek ve öğrenciden başlayarak o sayı sayılacak çıkan kişi sınıfta neler öğrendiğini ifade edecek ardından o da söylenmemiş bir sayı söyleyerek herkesin öz değerlendirme yapması sağlanacak son olarak öğretmen etkinlik öncesi ve sonrası hakkında dönüt verecektir.</p>
<p>Etkili Dönüt</p>	
<p>Etkinlik Öncesinde</p> <p>Dersin ön hazırlığında öğrenciler sınıfa gelmeden bir gün önce ulaşım araçlarının geçmişten günümüze nasıl bir değişim geçirdiğini araştırmaları istenir.</p> <p>Öğretmen sınıfa girdiğinde bugün otobüs durağında arabayı kaçırdığını ve yürüyerek geldiğini söyler. Bu nedenle biraz yorulduğunu söyleyerek öğrencilerin dikkatini çeker. Otobüsün onun için hem zamandan tasarruf sağladığını hem de yorulmadığını ifade eder. “Ulaşım araçlarının bizlere ne gibi yararları olmaktadır?” , “Sizde yürüyerek okula geldiğinizde yoruluyor musunuz?” , “Okula başka nasıl gelebiliriz?” gibi sorular sorarak kısa bir gözden geçirme yapılır. Öğrencilerden uygun yanıtlar beklenir. Öğrencilerden alınan yanıtlar sonrasında kazanımın ne olduğunu ifade etmeleri istenir. Öğrenciler kazanımı ifade ettikten sonra öğretmen tarafından kazanım tekrar ifade edilir.</p>	
<p>Etkinlik Sırasında</p> <p>Dersin giriş kısmı yapıldıktan sonra öğrencilerin derse hazırlık için yapmış oldukları araştırmalardan yararlanarak ulaşım araçlarında meydana gelen değişim ve gelişimi fark etmeleri sağlanır. Bu değişimler üzerinde sınıf içi tartışma oluşturulup öğrenciler diyaloga teşvik edilir. Öğretmen, “Çevrenizde hangi ulaşım araçlarını görüyorsunuz?”, “Eskiden hangi taşıma araçları kullanılıyordu?”, “Sence ulaşım araçları olmadığında ulaşım nasıl sağlanırdı?” gibi sorular yöneltir. Öğrencilerden uygun yanıt vermeleri beklenir. Uygun yanıt verenler övgüye tabi tutulur uygun yanıt veremeyen öğrencilere ise öğretmen tarafından ip uçları verilerek yanıtlarını düzeltmeleri beklenir. Öğrenci uygun yanıtı ulaşmıyorsa akranlarından da sorulara yanıtlar alınarak tekrar öğrenciye yanıtı düzeltme fırsatı verilir. Öğrenci uygun yanıtı ulaşamazsa öğretmen öğrenciyi yargılamadan yanıtı düzeltir. Öğretmen tarafından tekerleğin icat edilmesinin ulaşım araçları için çok önemli bir başlangıç olduğu tekrar vurgulanır.</p> <p>Öğretmen öğrencilerden ulaşım araçlarında meydana gelen bu değişimin hayatımızı nasıl</p>	

etkilediğine örnek vermeleri istenir ve uygun yanıtlar övgüye tabi tutulur.

Öğrenci ders kitaplarında bulunan “Geçmişten Günümüze Ulaşım Araçlarındaki Değişim” konulu okuma parçası görsellerden yararlanılarak okutulur. Öğrenciler tek tek önce görseli yorumlar daha sonra görseldeki ulaşım aracı ile ilgili bilgi metnini okur. Her görselden sonra sınıfa bahsi geçen ulaşım araçları ile ilgili sorular yöneltilir ve uygun yanıtlar beklenir. Metin tamamlandıktan sonra öğrencilere “Geçmişten günümüze ulaşım” konulu video izlettirilir ve sorular yöneltilir..

Öğrencilerin uygun yanıtları övgüye tabi tutularak onaylanır uygun olmayan yanıtlar ise akran yardımı ve öğretmenin ipuçları ile düzeltilmeye yönlendirilir. Öğrenci uygun yanıtlara ulaşamazsa rencide edilmeden öğretmen tarafından bu yanıtlar düzeltilir.

Etkinlik Sonrasında

Öğrenci çalışma kitabında bulunan “Teknolojik Bir Ulaşım Aracı Tasarla” etkinliği yaptırılır. Etkinlik tamamlandıktan sonra öğrenciler tasarladıkları ulaşım araçlarını sergiler ve özelliklerini anlatır.

Öğrencilerden öğrenme etkinliği ile öz değerlendirme yapmaları istenir. “Bugün işlenen konu size yeni bilgiler sundu mu?” “Neler öğrendiniz?” “Bu bilgileri nerelerde kullanabilirsiniz” gibi sorular yöneltilerek değerlendirme yapılır.

Ek J- Ses Kaydı Deşifre Örnekleri**02.04.2014 (15-16.Ders).**

Öğretmen: Evet, bugün bilgisayarımı getirdim sınıfa. Bir yandan bilgisayarımı da hazırlayayım. Şimdi ben bilgisayarımda bir takım işlemler yapıyorum zaten sizlerde herhalde evlerinizde yapıyorsunuzdur. Bilgisayar günlük yaşantımızda ne işe yarıyor? Öğrenci 5?

Öğrenci 5: Bir şeyleri araştırmaya, bilgi edinmeye yarar.

Öğretmen: Araştırmam, bilgi edinirim diyorsun. Aferin. Çok güzel. Başka? Öğrenci 29?

Öğrenci 29: Oyun oynamaya yarıyor. Eğlendiriyor.

Öğretmen: Oyun oynamaya yarıyor diyor. Güzel aferin. Başka?

Öğrenci 22: Bilgisayardan oyun oynarken kendimi geliştiriyorum.

Öğretmen: Benzer bir örnek oldu oyun oynamak dedik. Başka bir örneği olan var mı?

Öğrenci 21?

Öğrenci 21: Ben bir kere ecelin anlamını bilmiyorum. Bilgisayardan araştırdım, ecelin anlamını öğrendim.

Öğretmen: Ne imiş?

Öğrenci 21: Ölüm anı.

Öğretmen: Güzel. Teşekkürler. Evet, anlamını bilmediğin kelimeleri sözcükten bakabileceğin gibi aynı zamanda bilgisayardan da yazıp hemen daha hızlı bir şekilde öğrenme şansından yararlandık arkadaşımız. Çok güzel. Aferin.

Öğrenci 1: Test çözerim.

Öğretmen: Test çözebilirim. Evet, güzel. Online testler var. Siz oradan giriyorsunuz, direk şıkları işaretliyorsunuz, hemen size sonucunu söylüyor. İnternet üzerinde kampüs gibi programlarda var ulaşabileceğiniz. Evet. Öğrenci 9?

Öğrenci 9: Öğretmenim benim için önemli öğretmenlerimiz 5. ve 6. sınıflarda diyorlardı ki kendini kafanızdan bir hikâye uydurun, bilgisayardan yazdırın hızlıca. Sonra bir tane kağıda oradan da bilgisayara.

Öğretmen: Çok güzel teşekkür ederim. Ama orada bence, orada ufak bir sorun var. Ödevi öğretmen hikaye yazalım derken, kendi ağzınızdan yazmanızı istemiş olabilir. Öyle olmaya da bilir ödevin çeşidine bağlı. Eğer senin yazmanı istiyorsa, sen internetten hazır ödev buluyorsan, o ödev amacına ulaşmamış olur.

Öğrenci 17: Bunu söyleyen hocanın abisi bize hep geliyordu ve geldiğinde hep böyle şeyler söylüyordu, oradan aklıma geldi.

Öğretmen: Tamam. Yok, örneğin doğru bir örnek. Böyle bir şeye ulaşabiliriz. Bilgisayarlar bu işe yarar. Evet, doğru. Word programı var, bilgisayara yazarken yazının boyutunu da ayarlayabilirsin. Bilgisayar üzerinden o programı kullanarak, belki eğik eğik yazabilirsin, bitişik el yazısıyla yazabilirsin. Doğru, güzel. Öğrenci 8?

Öğrenci 8: Müzik dinleriz

Öğretmen: Evet müzik dinlemek için, hem de istediğimiz müziği dinlemek için kullanabiliriz. Güzel.

Öğrenci 11: Arkadaşlarımızla mesajlaşabiliriz

Öğretmen: Güzel. Aferin.

Öğrenci 11: Youtube'dan video çekip atabiliriz

Öğretmen: Olabilir, evet güzel.

Öğrenci 3: Ödevlerimize yardımcı olur.

Öğretmen: Ödevlerine yardımcı olur. Araştırma yaparsın. Güzel

Öğrenci 13: Öğretmenim bir tane daha var.

Öğretmen: Bunlara benzer sorularım daha var.

Öğrenci 13: Öğretmenim son bir tane.

Öğretmen: Peki bunları yapabilirsiniz ama siz bilgisayarı hangi amaçla kullanıyorsunuz?

Sadece oyun oynamak için mi? Sadece müzik dinlemek için mi?

Öğrenci 5: Sadece oyun oynamak için.

Öğretmen: Evet. Öğrenci 25?

Öğrenci 25: Hepsini yapıyorum.

Öğretmen: Ödev yapıyorum, müzik dinliyorum, oyun oynuyorum, mesajlaşıyorum. Güzel,

Öğrenci 23?

Öğrenci 23: Bilgi yarışmalarına katılıyorum.

Öğretmen: Bilgi yarışmalarına katılıyormuş bak. Aferin. Tamam, teşekkür ederim. Evet,

Öğrenci 18?

Öğrenci 18: Öğretmenim film izlemek için, mesaj göndermek için.

Öğretmen: Film izlemek içinde kullanabilirsiniz. Güzel, evet.

Öğrenci 18: Facebook' a girip resimleri atmak için. İki kişi beğendi daha.

Öğretmen: İki kişi beğendi daha diyor. Güzel, aferin. Facebook'u kullanıyorum, Facebook

gibi programlara sosyal ağlar diyoruz. Neden sosyal ağ diyoruz? Siz orada bir araya gelip konuşuyorsunuz diye. Sen?

Öğrenci 7: Görüntülü konuşabiliyorum.

Öğretmen: Evet görüntülü konuşabiliyorum diyor. Yalnız, anasınıfı çocuklarında da bir oyun söylersin birlikte oynayalım diye. Hepsi kendi başına bir oyunu oynar, buna paralel oyun oynama denir. Tamam mı? Yani çocuk burada o oyunda oynamaz da başka bir oyunda oynar. Öbürü de güya hepsi birlikte oynuyor ama hepsi farklı oyun oynuyor. Şimdi ben soru sorarken de sizin cevaplarınız paralel cevaplar olmaya başladı. Ben bir arkadaşınıza soruyorum cevabı bekliyorum ama aynı anda 10 gibi farklı farklı cevaplar veriyor. Söz hakkı verdiğimiz kişi konuşursa zaten herkese söz hakkı vermeye çalışıyorum. Evet, peki tamam bilgisayar bu amaçla kullanıyorsunuz hayatınızda iletişim kurmaya yarayan başka araçlar nelerdir? İletişim deyince aklınıza neler geliyor? Öğrenci 12?

Öğrenci 12: Telefon.

Öğretmen: Telefonu hangi amaçlarla kullanıyorsun Öğrenci 12?

Öğrenci 12: Alo, Hakkı abi ne yapıyor? Ben de iyiyim.

Öğretmen: Evet. Çok güzel, aferin öğrenci 12.

Öğrenci: Öğretmenim bir şey göstereceğim.

Öğretmen: Peki, bir şey daha söyleyeceğim. Vereceğimiz örnekleri söylerken önce bir düşünüyorsunuz değil mi?

Öğrenci 12: Evet.

Öğrenci 18: Ben düşünmeden söyledim.

Öğrenci 7: Ben düşündüm.

Öğretmen: Evet öğrenci 12 telefonda bahsetmişti. Telefonda sadece karşımızdakiyle konuşuyor muyuz? Başka bir işlem yapamaz mıyız?

Öğrenci 6: Mesajlaşabiliriz.

Öğretmen: Mesajlaşabiliriz, evet çok güzel. Aferin, başka ne yaparsınız? Babanın telefonu akıllı telefon mu?

Öğrenci 6: Hı hı.

Öğretmen: Peki neler yapabiliriz o telefonla?

Öğrenci 6: Böyle internete bağlanabilir. Fotoğraf çekebilir. Hesap makinasında işlemlere bakabilir. Maç izleyebilir.

Öğretmen: Evet sen ne yapardın?

Öğrenci 19: Oyun oynarsınız

Öğretmen: Evet oyun oynayabiliriz. Aferin. Mesela benim eşim sürekli candy crush oynuyor onda. Güzel güzel. Şimdi biz nerden bahsettik iletişimden bahsettik. İletişim araçlarından. Daha hepsinden bahsetmedik ama birkaç tanesinden bahsettik. Bilgisayar örneğini verdiğiniz. Bunların ne amaçla kullandığınızı söylediniz. Şimdi başka iletişim araçlarından da bahsettiniz o zaman bizim dersimizin konusu ne olabilir? Ne olabilir Öğrenci 15?

Öğrenci 15: Bilgisayarla, teknoloji aletle ve ne işe yaradığı.

Öğretmen: Güzel aferin. Ne işe yaradığı olabilir. Başka? Bir kaç soru daha sormuştum size. Teknolojiyle alakalı birey doğrudur güzel. Ama birkaç tane ısrarla soru sormuştum.

İletişim araçlarımızı.

Öğrenci 3: İııııı.

Öğretmen: Devam et sıra bende demiştin. Bilgisayarda ne yapıyorsun demiştim. Telefonda ne yapıyorsun demiştim. İletişim araçlarıyla ilgili yaptıklarımız. Ne yapıyorduk? Toparlayalım.

Öğrenci 3: İletişim araçları. Ne işe yarar?

Öğretmen: Ne işe yarar. Çok güzel. Bir de?

Öğrenci 3: İletişim araçlarıyla nasıl rahat edebiliriz?

Öğretmen: Çok güzel, evet nasıl sorusu özellikle orada çok önemli. İletişim araçlarını nasıl?

Öğrenci 9: Değiştirebiliriz

Öğretmen: Değiştiririz. Tamam.

Öğrenci 9: İletişim araçlarını tanıma.

Öğretmen: Güzel, evet olabilir.

Öğrenci 11: Nasıl kullanırız?

Öğretmen: Nasıl kullanırız, çok güzel ve hangi amaçla kullanırız. Evet, bugünkü konumuz iletişim araçlarını nasıl ve hangi amaçla kullandığımızı işleyeceğiz bugün. Bununla ilgili etkinlik sayfamızda olacak ama tabi öncelikle kitaptan yararlanacağız. Kitabınızda bir parça var. “Bilgisayar ne işe yarar?” Öğrenci 10 bana bir sayı söyle.

Öğretmen: Siz söylemeyin. Öğrenci 10 sana şu olsun diyeni söyleme.

Öğrenci 10: 14

Öğretmen: Sınıf defterine bakalım. 14 numara kimmiş? Tamam öğrenci 14 önce bize sarı kutudaki soruyu bir oku bakayım.

Öğrenci 14: Bilgiye ulaşmak için hangi kaynaklardan yararlanırsınız?

Öğretmen: Evet bilgiye ulaşmak için bilgisayardan bahsettiniz, telefondan bahsettiniz, başka hangi kaynaklardan bilgiye ulaşabiliriz öğrenci 16?

Öğrenci 16: Sözlük

Öğretmen: Sözlük güzel. Başka?

Öğrenci 16: Ben mi?

Öğretmen: Evet, başka?

Öğrenci 16: Televizyon

Öğretmen: Televizyon çok güzel. Hem de aynı anda birçok kişiye ulaşabilirsin televizyonda. Zaten televizyonun ilk kurulma amacı eğitim vermekmiş şimdi bakma farklılaştı. Öğrenci 18?

Öğrenci 18: Televizyon diyecektim.

Öğretmen: Televizyon diyecektin. Güzel aferin.

Öğrenci 20: Radyo

Öğretmen: Çok güzel. Ben mesela arabayla okula gittiğim zaman sürekli radyo açık. Lig TV radyo bu hafta kim kimle maç yapacak, hangi hakem atanmış onları öğreniyorum.

Öğrenci 22: Mektup.

Öğretmen: Mektup bir iletişim aracıdır. Bilgi ölçmek için kullandığımız iletişim araçlarından bahsedelim. Evet?

Öğrenci 24: Ben bilgi için olduğunu duyunca vazgeçtim

Öğretmen: İletişim nedir peki?

Öğrenci 24: Telgraf.

Öğretmen: Evet telgraf kullanılır. Mesela özellikle 2.dünya savaşında veya 1. dünya savaşında neyin nerede olduğunu falan bilgisini veriyorlardı.

Öğrenci 15: E-posta

Öğretmen: Ne?

Öğrenci 15: E-posta

Öğretmen: E-posta çok güzel mailleri kullanabiliriz. Yine bilgisayar. Evet, tablet bilgisayar.

Öğrenci 27: Sözlü iletişim

Öğretmen: Sözlü iletişimi hangi araçlarda kullanırsınız?

Öğrenciler: Televizyon, telefon

Öğretmen: Çok güzel, evet.

Öğrenci 29: Ben okuyacak mıyım?

Öğretmen: Dur sen okuyacaksın. Evet, şimdi öğrenci 27?

Öğrenci 27: Gazete

Öğretmen: Tabi ki gazete. Çok güzel. Şişşt! Gazeteler dergiler var çok güzel ben de

bekliyorum bu cevap gelecek diye son anda geldi. Teşekkürler. Evet, tamam teşekkür ederiz öğrenci 27. Tamam, bir sessizlik sağlansın. Öğrenci 29 başla okumaya. Evet, oku önce maviyi.

(Öğrenci 29 parçayı okumaya başlar.)

Öğretmen: Bir dakika öğrenci 29 belgegeçerin diğer adı ne?

Öğrenci 29: Fa.

Öğrenciler: Hadi be

Öğretmen: Yabancı bir isim. Türk dil kurumu onu belgegeçer diye kabul etmiş. Tamam devam edelim öğrenci 29.

(Öğrenci 29 parçayı okur.)

Öğretmen: Duralım devam edelim öğrenci 5. Biraz daha sesli.

(Öğrenci 5 parçayı okumaya devam eder)

Öğretmen: Duralım. Devam edelim.

(Öğrenci 17 parçayı okumaya devam eder)

Öğretmen: Teşekkürler. Öğrenci 2 devam etsin.

(Öğrenci 2 parçayı okumaya devam eder.)

Öğretmen: Teşekkürler öğrenci 2. Devam edelim öğrenci 11.

(Öğrenci 11 parçayı okumaya devam eder.)

Öğretmen: Burada duralım teşekkürler öğrenci 11.

(Öğrenci 18 okumaya devam eder.)

Öğretmen: Duralım öğrenci 17, teşekkürler.

(Öğrenci 14 okumaya devam eder.)

Öğretmen: Teşekkürler. Şimdi Zehra mıydı kızın adı ?

Öğrenciler: Evet.

Öğretmen: Şimdi nerelerde kullanıldığını listeler halinde yazmış. Neymiş bir kere de ben okuyayım size. Teşekkür ediyorum okuyan arkadaşlarımıza bu arada. Bankalarda bilgi saklamak, hesap işleri yapmak, hastanelerde hastalarla, mesela bankalarda nasıl yapıyorsunuz adam gittiğiniz zaman sıraya banka görevlisinin önüne geldiğiniz zaman ne oluyor? Nüfus cüzdanınızı veriyorsunuz, kimlik numaranızı veriyorsunuz şak bilgileriniz dökülüyor. Öyle değil mi? Peki “hastanelerde diyor hastalarla ilgili bilgileri saklamak gerektiğinde kullanmak” hastanelerde nasıl oluyor yine kimlik bilgileriyle mi yapıyorlar bilgisayar üzerinden öğrenci 17?

Öğrenci 17: Öğretmenim kimlikleri tarıyorlar öğretmenim ortan bilgilerimize ulaşıyorlar.

Öğretmen: Evet kimlik numaranızı giriyorlar ya da bu şekilde sizin bilgilerinize ulaşıyorlar. Hangi doktora gitmiş?

Öğrenci 17: Öğretmenim mesela ben doktora gittim kulağımdan ameliyat oldum öğretmenim. Öğretmenim orda benim kimlik numaramla değil kimliğimi aldılar kimliğimle bilgisayardan birere tıkladılar ortan bilgilerimi buldular.

Öğretmen: Doğrudur. Güzel aferin. Ne yaptılar senin daha önce ameliyat olduğunu gördüler, nasıl olduğunu, hangi doktorun yaptığını, hangi ilaçları kullandığını görebiliyorlar bir şekilde okullarda öğrencilerle ilgili bilgileri saklamak, kullanmak neyi kullanıyoruz biz okullardaki bilgileri vermek için dışarıya. Bir internet sitesi var MEB 'in oradan bakıyorsunuz.

Öğrenci 17: E-okul

Öğretmen: Evet e-okul çok güzel.

Öğrenci 13: Öğretmenim bizim bilgilerimizi koyuyorlar o bilgiler karnelerimiz için geçerli oluyor.

Öğretmen: Evet devamsızlıklarınız, kitap okumalarınız, karneleriniz, ara karnelerinizin.

Öğrenci 13: Öğretmenim karneleri önceden görme şansımız oluyor.

Öğretmen: Evet görme şansımız oluyor. Aslında çok sürprizi kalmıyor aslında şu açıdan da bir yararı oluyor mesela birinci sınavı oldun. Annen internetten okul numaran kimlik numaranla girip senin ilk sınavında kaç almışsın, proje ödevinden kaç almışsın tek tek bakıp ona göre seni çalıştırmaya sevk edebilir mesela. Güzel. Kütüphanelerde bulunan kitapları listeleme”.

Öğrenci 13: Ama mesela performans ödevleri yasaklandı nasıl görebiliyorlar orada?

Öğretmen: Performans görevleri yasaklanmadı onda bir eksiklik var. Anlatayım istersen. Şimdi sizin iki tane göreviniz var. Birisi performans görevi. Birisi proje görevi. Hatta proje ödevi diyoruz buna. Şimdi bu performans görevi nedir biliyor musunuz? Anlık, ben gelirim size bir konu anlatırım. O konuyla ilgili burada bir etkinlik kâğıdı dağıtırım yâda değerlendirmek için bir sınav tarzında bir kâğıt hazırlarım bir çalışma yaprağı gibi. Dağıtırım puanlarım sizi değerlendiririm. Notunuzu veririm. Sınıfta olur. Sınıfta anlık durumu gösteririm tamam mı? Proje ise uzun süreli bir ödevdir. Ben size bir proje konusu veririm. Mesela dün kendi öğrencilerime bir proje konusu verdim. Matematikte her konuyu aralarında paylaştırdım. Tekrar baştan tekrar edelim diye. Dedim ki mesela yağmur adlı öğrencime sen dedim onluklar birlikler, sıra bildiren sayılar, deste-düzineyi bize anlatacaksın dedim. Bana madereler hazırlayacaksın. Oyun hazırlayacaksın. Ve arkadaşına ödüllü sorular soracağın için

bir kutunun içine 32 tane soru yazacaksın. Arkadaşların gelecek, seçecek. Tahtada o problemi doğru yaparsa bende ödül kazanacak. Herkesin de iki tane hakkı olacak dedim. Yağmur şimdi bunu yapmaya başladı. Evet proje ödevinde belli birde süre verirsin. Dedim ki ben mesela yağmura senin süren 3 hafta. 3 hafta sonra bize bunu sınıfta sun dedim. Proje ödevimde budur. MEB bununla ilgili bir açıklama yaptı. Bundan sonra evde velilere yaptırılacak tarza performans ödevi verilmeyecek. Performans görevi zaten evde verilmez. Proje verilir. Proje ödevi de sizin yapmayacağınız tarzda olmasın dedi MEB. Şimdi kalkıp ben size desem ki çocuklar yarına kadar bir tane maketten uçak yapın yarın uçuşun burada. Mümkün değil sizi bir araya getirmek.

Öğrenci 11: Ben yaparım ki.

Öğretmen: Ama ben mesela bir grup halinde istiyorum nevizat 35 kişi aynı anda bir evde toplanıp yapın haydi.

Öğrenciler: Oooo

Öğretmen: Mümkün mü? İşte. Bu mümkün değil onun yerine ne yapıyorlar, anneler babalar bir araya geliyor yapıyor falan. Mesela şey ödevleri var. Çivili tahtalarla iplerle yapılıyor. E şimdi sizin elinize çivi almanız sakıncalı. Sakıncalı. Çünkü sizin el kaslarınız büyüklerinizin el kasları kadar gelişmemiş. O yüzden sakarlık yapabilirsiniz. Elinize batabilir. Bu tarz ödevler verilmesin dendi ama farklı anlaşıldı. Anladın değil mi ne demek istediğimi? Tamam, bir saniye. Devam edelim. ' eczanelerde ilaç stoklarını belirlemek ' evet mesela eczanede birçok aspirin ağrı kesici alıyor eczane satıyor satıyor. Onu da her satışında okutuyor onu da her okunuşun da gösteriyor. Bak bu kutu ilaçlardan 3 kutu kaldı sipariş ver diye. Bu bilgiyi vermiş oluyor. Peki, ' mühendislik çizimleri yapmak ' nasıl yapar mühendis çizimlerini? Şöyle biraz daha farklı. Öğrenci 13?

Öğrenci 13: Böyle kaç cm olacağını falan çizerdim.

Öğretmen: Bilgisayarda bunun programları var değil mi? çok güzel aferin. Bilgisayardaki bu programlardan hiç hatasız bunları yapabilir. Ama eliyle bir maket yapmak daha zordur. Bilgisayardan ilk örneğini yapar. Ya da maketini yaptırır, hepsini ölçer ona göre hatta bilgisayardaki programlar çok yardımcı oluyor. Peki televizyon, telefon, radyo kitap, dergi aracılığıyla haberleşmek ve bilgi yaymak. Peki şu yeşil kutucuktaki değerlendirme kutusunu bir okur musun?

Öğrenci 15: Değerlendirme siz ve çevrenizdeki insanlar bilgi ve iletişim teknolojilerini hangi amaçla ve ne amaçla kullanıyorsunuz?

Öğretmen: Evet biraz evvel dersin başında da sormuştum. Dersin başında da sormuştum. Bilgi iletişim ve teknolojilerini ne amaçla kullanıyorsunuz diye değil mi? Güzel, şimdi çalışma kitabınızı bir açalım. 145. sayfa yapmadan önce şöyle bir göz atma şansımız olsun.

Öğrenciler: Açtık.

Öğretmen: Evet burada bilgisayar ne işe yarar diye bilgi ve iletişim teknolojileri dediği gazete, televizyon, bilgisayar, telefon, dergi, faks bunları buraya yazıyorsunuz. Bunlar nerede kullanılıyor, hangi amaçla kullanılıyor? Başlayabilirsiniz. Evet Öğrenci 16?

Öğrenci 16: Öğretmenim hani siz demiştiniz ya evde performans ödevi verilmiyor diye. Ama öğretmenimiz bize evde performans ödevi verdi.

Öğretmen: Şimdi aslında o proje olmuş oluyor. Ama.

Öğrenci 16: Performans yazıyor öğretmenim ama.

Öğretmen: Yazabilir. O öğretmeninizin uygulama şekli benim uygulama şeklim bu. Ben performansını sınıfta yapıyorum, projeyi ödev olarak veriyorum. Tabi ki evde ödevlendirme yapıyorum. Öğretmeniniz burada tabi ki ödevlendirmeler yapacak. Ev ödevi olmadan da

tekrar yapma şansınız olmadığı için ev ödevi verilmemesine karşıyım. Verilmeli bence. Neyse siz etkinliğe başlayın daha sonra yine konuşuruz.

Öğretmen: Şimdi yazdıklarınızdan birkaç tanesini okuyalım. Kimden başlayalım? Senden başlayalım.

Öğrenci 2: Öğretmenim ben başlamak istiyorum.

Öğretmen: Bir tanesini seç ve söyle nerede kullanılır? Ne amaçla kullanılır?

Öğrenci 2: Dergi

Öğretmen: Dergi. Nerelerde buluruz belgeleri?

Öğrenci 2: Kitapçılarda

Öğretmen: Kicapçılarda buluruz. Ne amaçla dergiler kullanılıyor?

Öğrenci 2: Bilgi vermek için. Aynı zamanda. Mesela bilim çocuk dergisi var, onda satranç oynamayı severim.

Öğrenci 2: Evet.

Öğretmen: Güzeli teşekkür ederim. Aferin. Sen ne dedin?

Öğrenci 7: Bilgisayarı evde kullanırız.

Öğretmen: Teşekkür ederim. Arkadaşımız dedi ki bilgisayar. Evde kullanırız genelde. Tabi iş yerinde de kullanabiliriz. Haberleşmek için, oyun oynamak için, bilgiye ulaşmak için dedi arkadaşımız. Teşekkür ederim. Sen neyi yazdın?

Öğrenci 16: Ya neden beni çekiyorsun.

Öğretmen: Farklı bir örnek arıyorum. Sen ne yazdın. Televizyonu ne yazdın? Yalnız

nevzat bir de burayı dinleyelim. Ne dedi arkadaşın?

Öğrenci 22: Televizyon haberlerinde kullanabiliriz.

Öğretmen: Bakın arkadaşınız diyor ki televizyon bilgi ve iletişim teknolojilerindedir ve evde kullanırız. Haberleri izleriz

Öğrenci 22: Evet.

Öğretmen: Bilgilere ulaşırız. Bilgilere ve haberlere ulaşabiliriz. Güzel. Sen ne yazdın?

Öğrenci 17: Telsiz.

Öğretmen: Telsiz. Evet, telsiz söyle bize?

Öğrenci 17: Polislerde kullanılır.

Öğretmen: Polisler telsizle haberleşebilirler. Değil mi? Daha hızlı bir şekilde. Çok güzel. Çok güzel. Askerler de aynı şekilde.

Öğrenci 17: Yazayım mı?

Öğretmen: Yazıyorsun. Farklı bir örneğin var mı?

Öğrenci 17: Faks varmış öğretmenim.

Öğretmen: Faks var. Faks nerede dedin.

Öğrenci 17: Öğretmenim belki bilgisayarda, şey satan yerlerde olabilir?

Öğretmen: olabilir. İşyerlerinde vardır. Mesela okulunuz Faks numarası var. Ne yaparız biz? Mesela bir belge göndermem lazım benim İstanbul'dan Nimet Nur nakil gitti. İstanbul'a tayinleri çıktı. Tuttuk Nimet Nur 'un bilgilerini e-okuldan göndereceğim e-okul sistemi arızalı. Bir ay çalışmayacak. Ne yaparım? Ben o belgeleri faks makinasına belge geçerek

koyarım. O onu tarar. Aynı kâğıdı öbür tarafta çıkarttıramadığı yollamış olurum oraya yani. Böylece bu bilgiyi göndermem gereken kâğıdı anında oraya göndermiş olurum. Yani postaya verip 15 gün beklemek falan gerekmeyecek. Direk o kâğıt onun makinasından çıkacak.

Öğrenci 11: Öğretmenim.

Öğretmen: Efendim.

Öğrenci 11: Zaten ben bu olayı yaşadım. Bu yıl evimiz taşınırken zaten bizim bilgisayar bozulmuştu yani okulun bilgisayarı.

Öğretmen: Faks mı çekmiştin?

Öğrenci 11: Aynen. Faks çekmiştik.

Öğretmen: Evet. Tam da denk geldi. Güzel. Sen farklı bir örnek yazdın mı?

Öğrenci 28: Radyo

Öğretmen: Radyo. Radyoyu bir okuyalım.

Öğrenci 28: Evde kullanılır. Hava durumuna bakabiliriz.

Öğretmen: Evet. Radyodan hava durumunu dinleyebiliriz. Arkadaşınız çok doğru söylüyor. Ben dün dinlemedim sıırıslıklam oldum. Dün yağmur yağdı biliyorsunuz.

Öğrenciler: Evet.

Öğretmen: Yağmurun yağdığı saatlerde ben Çanakkale'ye yüksek lisans için gitmiştim. Yani üniversiteye. Feribotla karşıya geçtim. Dedim ki: karnım aç. Şöyle bir dürüm alayım elime yiyeyim. Onu yedim, çıktım. Tam okuluma doğru yürüyordum. Bir yağmur başladı. Sırıslıklam oldum. Mahvoldum yani. Pantolonu sıktığımda su çıkıyordu. Oysaki yol boyunca radyo açtı ve hiç dinlemedim radyoyu. Hava durumunda ne dedi, yağmur yağacak mı? En

azından bir şemsiye alsaydım o duruma düşmezdim. Güzel teşekkür ederim. Evet. Senin var mı farklı örneğin?

Öğrenci 15: Yok öğretmenim.

Öğretmen: Bu yazılanlardan farklı bir örneği olan var mı?

Öğrenci 3: Tablet

Öğretmen: Tablette bir bilgisayardır. Ne işe yarar?

Öğrenci 21: Öğretmenim ben oyun yazdım sadece.

Öğretmen: Oyun yazdın. Nerelerde olur?

Öğrenci 9: Öğretmenim ben çoğunlukla evde kullanırım.

Öğretmen: Evde kullanırsın. Güzel. Her yerde kullanılır. Zaten bir bağlantısı yok. Alıp dışarıda da kullanabilirsin. Çok güzel. Sırayla gidiyoruz. Sen farklı bir şey yazdın mı?

Öğrenci 12: Fotoğraf makinası.

Öğretmen: Fotoğraf makinası. Fotoğraf makinası aynı zamanda bir iletişim aracı mıdır?

Öğrenci 12: Hayır

Öğretmen: Yoksa sadece bir araç mıdır?

Öğrenci 12: Fotoğraflarız güzel güzel. Ama o fotoğrafları biz nerelerin üzerinde kullanabilir hangi iletişim araçlarından gönderebiliriz yâda insanlara gösterebilirim

Öğrenci 19 : Telefonla

Öğretmen: Telefonla gönderebiliriz. Çok güzel. Başka?

Öğrenci 5: Yazıcıyla.

Öğretmen: Yazıcıyla bilgisayar yükleriz öbür tarafa göndeririz o yazıcıdan çıkartır o fotoğrafı. Çok güzel. Belgegeçer durunun söylediği. Güzel güzel aferin. Var mı farklı örnek? Farklı bir örnek. Evet Öğrenci 26.

Öğrenci 26: Telgraf var öğretmenim.

Öğretmen: Telgraf

Öğrenci 1: Bilgi ve iletişim teknolojileri telgraf nerelerde kullanılıyor? Birisine haber göndeririz öğretmenim.

Öğretmen: Çok güzel. Tebrik kartı da gönderebiliriz aklıma gelmişken. Evet, var mı farklı? Farklı. Öğrenci 3?

Öğrenci 3: Öğretmenim radyo söylendi mi?

Öğretmen: Radyo söylendi.

Öğrenci 18: Mektup

Öğretmen: Mektup evet bir iletişim aracıdır. Ama teknolojik bir iletişim aracı mıdır?

Öğrenci 18: Yok

Öğretmen: Şu an için değil dimi. onun yerine mail göndermeyi tercih ediyoruz. Başka?

Öğrenci 25: Laptop.

Öğretmen: Bilgisayara girer laptapta. Çok güzel. Evet.

Öğrenci 20: Gazete. Bilgi ve iletişim teknolojileri gazeteleri nerelerde kullanılıyor? Kitapçılarda ve marketlerde.

Öğretmen: Evet. Kitapçılarda ve marketlerden evimize alırız oradan. Evet devam edelim.

Öğrenci 8: Ne amaçla kullanılıyor? Bilgi edinmek, haber edinmek.

Öğretmen: Bilgi edinmek haber okumak. Çok güzel öğrenci 8 teşekkür ederim. Peki, bir saniye evet farklı mı? Ne? İletişim aracı mıdır?

Öğrenci 9: Evet. İnterimimde var içinde.

Öğretmen: İnterimide oyunları güncellemek için var benim bildiğim.

Öğrenci 9: Oyunları güncellemek istersen güncelliyorsun, istediğin şeyi yapıyorsun.

Öğretmen: Ama söylediğin şey oyun ve oyunu tek başına yapıyorsun. İletişim var mı?

Öğrenci 9: Öğretmenim iletişim yok.

Öğretmen: Yok. Ama biz iletişim araçlarından bahsediyoruz ya oda teknolojik bir alettir ama iletişim aracı değildir. Tamam, bir oturalım. Şimdi Yunus'un kitabı vardı icatları anlatan burada iletişim alımında yapılan icatlar. Yazının icadı demiş. İlk ondan başlamış. Milattan önce 3500 bundan 5500 yıl önce yine bu topraklarda Mezopotamyalı Sümerler tarafından bulunmuş. Mürekkep cinde milattan önce 2500 yani bundan 4000 yıl önce bulunmuş. İlk yazıları taş levaların üzerine yazıyorlarmış. Çivilerle vura vura. Sonra mürekkebi bulmuşlar. Sonra kâğıdı bulmuşlar. Evet, önceden hayvan derilerine yazıyorlarmış mürekkeple. Sonra kâğıdı bulmuşlar.

Öğrenci 12: Öğretmenim kâğıdı Çinliler bulmamış mıydı?

Öğretmen: Bu da Çin'de evet sonra matbaa bulunmuş. 15.yüzyılda bulmuşlar. Yani 1400 'lük yıllarda. Bundan 600 yıl önce bulmuşlar matbaayı. Matbaa yani bir anda fotokopi gibi basıp böyle çoğaltmak. Gazeteler, kitaplar falan. Bize tabi çok sonra geldi. Daha sonra daktiloyu bulmuşlar. Buda 1714 'de İngiliz su mühendisi bakın adam su mühendisi ama daktiloyu bulmuş. 1808 de bu işin icadı İtalyan pelerin projeyi tamamlamış. Fotokopi

makinasının icadı şuan size çektirdiğimiz fotokopiler 1938 yılında yani bundan yaklaşık nerdeyse 80 yıl önce.

Öğrenci 17: Atatürk öldüğünde.

Öğretmen: Atatürk öldüğünde evet. Fa makinasının icadı yani belgegeçer dediğimiz şey 1843 yılında yani nerdeyse bundan kaç yıl 80 yıl 90 yıl önce. Evet, televizyonun icadı 1900' lirin başlarında, telgrafın icadı 1830 larda, telefonun icadı 1875' de, ilk ses kaydı 1877'de, bilgisayarın icadı 1642 yılında paskalın yaptığı hesap makinası olarak ilk bilgisayar. Ama son model bilgisayaralar 1960' larda başladı. İnternetin icadı 1970'lerde hareketli görüntülerin kaydedilmesi yani videoya çekme 1826 'da, diskler yani CD'ler 1982 de, uydu aracılığıyla şimdi televizyon izliyoruz uydular 1950 de başladı. Bunlar iletişim alanında yapılan icatlar. Yunus kitap için tekrar teşekkür ediyorum. Her zaman yanında bulundur lazım oluyor. Evet, şimdi size birer tane etkinlik kâğıdı dağıtıp.

Öğrenci 23: Ben 85 -100 aldım.

Öğretmen: Bunun üstünde kişisel iletişim araçları diyor bizde kişisel iletişim arakalarından okuyalım. Şaşış! Baran Fenerbahçe dinliyor musun burayı? Bir dakika bir dakika duralım. Sen söyle arkaya dönük görüyorum seni. O konuşuyor sende konuşuyorsun. Bu sefer o arkadaşın okuyunca bende duyamıyorum. Evet, bir daha başla.

Öğrenci 27: Kişisel iletişim araçları. Tanıdıklarımızda haber almak, onlarla iletişim karabilmek için tek başımıza kullandığımız iletişim araçlara kişisel iletişim araçları denir. Bu araçlardan cep telefonu, fa cihazı, telgraf, mektup ve telsiz olarak sıralanmıştır. Duralım. Kişisel iletişim aracı dediğimiz bizim kendimizin tek başına kullandığı başkasıyla görüşebile için kişisel işlevlerimizi yapmak için kullandığımız araçlar. Telefon: mesela açıyorum telefonu duruya. Alo duru kişisel ihtiyacımı konuşuyorum, bir haber almak için, ondan haber almak için yâda telefonu ses olarak kullanırım tutarım duruya bir mesaj atarım derim ki duru

ne yapıyorsun ya işte dışarda toplanacak mısın bilmem ne. Yâda faks. Aliye derim ki ben bu ödevi anlamadım. Hangi ödevi falan. Dur sana gönderiyorum der faks yollar. Yâda telgraf. Telsiz var. Telsiz biraz evvel polisleri söylemişti. Kitle iletişim araçlarını birde okuyalım Süleyman efe.

Öğretmen: Kitle iletişim araçları, kitle iletişim araçları haber ve bilgi vermek amacı başta olmak üzere eğitmen ve öğrendirme amaçlarını taşıyan belli bir okuyucu kitlesine belirli aralıklarda yâda sürekli olarak ulaşan araçlardır. Bu araçlar: televizyonlar, bilgisayar, internet bağlayıcılar, gazete ve dergiler olarak sıralayabiliriz. Evet. Şimdi birisine kişisel iletişim araçları dedik birisine kitle iletişim aracı demiştik. Kişisel iletişim araçları: cep telefonu, faks, mektup, telgraf, telsiz. Kitle iletişim araçlarına: televizyon, radyo, bilgisayar. Fark ne aralarında? Ne demek kitle iletişim aracı ne demek kişisel iletişim aracı? Öğrenci 4?

Öğrenci 4: Ben kitleyi söyleyeceğim.

Öğretmen: Söyle

Öğrenci 4: Herkesin öğrenebildiği şeyler.

Öğretmen: Evet. Aynı anda birçok insana ulaşabilmesi. Çok güzel. Aferin.

Öğrenci 4: Mesela radyo.

Öğretmen: Mesela radyo. Çok güzel. Öğrenci 13?

Öğrenci 13: Sadece tanıdıklarımıza gönderdiklerimiz şeylere.

Öğretmen: Adı üstünde kişisel değil mi? bizimi tanıdıklarımız. Ben mesela telefon açınca bütün ülke canlı yayından duyuyor mu?

Öğrenciler: Duymuyor

Öğretmen: Hayır. Televizyondaki bir şeyi bütün Türkiye aynı anda görüyor değil mi? şuan Türkiye'nin neresinde olursan ol atıyorum kanal d yit açtığın zaman aynı yayını izliyorsun. Buda kitle yani halk topluluk anlamına geliyor. Tamam mı? Şimdi aşağıdaki iletişim araçlarının ait olduğu grupları eşleştirerek yazınız.

Öğrenci 1: Buldum bile.

Öğretmen: Buradaki sınıflandırmayı yaptınız mı?

Öğrenciler: Evet

Öğretmen: Evet. Herkes bir yapsın bakalım. Şuradaki sınıflandırmayı. Kitle iletişim aracına kitle iletişim aracına yazıyorsunuz kişiselimde kişisele.

Öğrenci 10: Öğretmenim bekler misiniz?

Öğretmen: Tamam bekliyorum. Telgraf. Şu üsteki telgraf hafif silik görünüyor. Telgraf. Evet, bir alabilir miyim hangileri kitle iletişim aracı? Evet, senden alalım.

Öğrenci 10: Radyo

Öğretmen: Radyo. Çok güzel. Başka?

Öğrenci 10: Gazete.

Öğretmen: Çok güzel, aferin. Başka?

Öğrenci 17: Televizyon.

Öğretmen: Televizyon. Aferin. Başka. Kişisel iletişim aracı?

Öğrenci 6: Öğretmenim radyo da vardır.

Öğretmen: Telefon. Söylendi. Kişisel iletişim araçlarına televizyon dedi Öğrenci 6 aferin.

Öğrenci 3?

Öğrenci 3: Telsiz

Öğretmen: Telsiz, evet. Telsiz var çok güzel. Bilgisayar var iletişim araçlarından. Çok güzel. Telgraf var o da kişisel iletişim aralarından bir tanesi. Evet, peki. Biz bugün ne yaptık? Nelerden bahsettik? Öğrenci 18?

Öğrenci 18: İletişim araçlarından.

Öğretmen: İletişim araçlarından bahsettik. Başka? Öğrenci 7?

Öğrenci 7: Teknolojik kitle araçlarından.

Öğretmen: Kitle iletişim araçlarından, kişisel iletişim araçlarından, teknolojik araçlardan.

Öğrenci 14?

Öğrenci 14: Araçların nasıl kullanılacağını.

Öğretmen: Araçların nasıl kullanılacağından bahsettik. Güzel. Başka?

Öğrenci 14: Kullandığımız teknolojilerden.

Öğretmen: evet teknolojilerden, kullandığımız günlük ihtiyaçlarımızdan.

Öğrenci 14: Teknolojilerin ne zaman olduğundan.

Öğretmen: Evet. İcatlara baktığımız zaman neyin ne zaman icat edildiğine baktık. Çok güzel aferin evet.

Öğrenci 12: Eskiden, eskideki olan icatlardan..

Öğretmen: Günümüze kadar değil mi iletişim araçlarından. Çok güzel. Bizim kazanımımız neydi zaten iletişim teknolojilerinin günlük yaşamda hangi amaçla kullanıldığını bilmektir.

Buna dair bir etkinlik yaptık. Başarıyla yaptınız. Çalışma kâğıtlarınızda yaptınız. Teşekkür ediyorum. Kendinizi bir alkışlayın.

Ek K- Deney Grubu Uygulama Etkinlik Örnekleri

Büyüdükçe değişiyorum etkinliği.

Sanatçı Gözüyle Atatürk

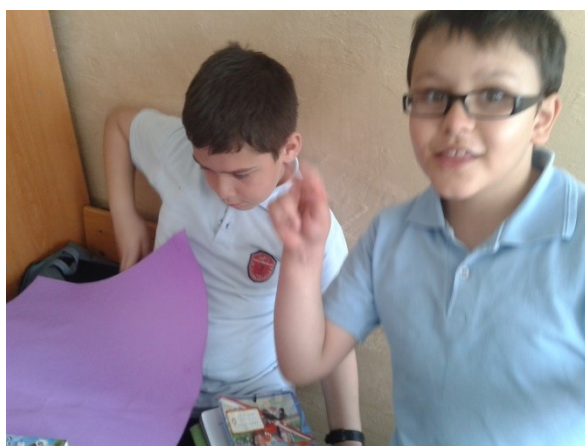

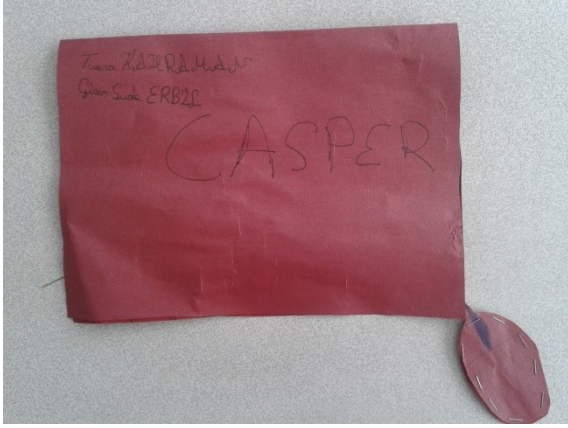

Bilişim Teknolojileri Tasarım Etkinliği

Adı: Titanyum Kahilein adı: Minecraft
 Nasıl Bir Şey: Uzun ve canlıdır
 Özellikleri: Uzun, yüzer, yürür, konuşur ve herşeyi yer, hisset eder.
 Üyeleri:

- Utku
- Baran Y.
- Süleyman Efe
- Mert Emre
- Nevzat
- Alper
- Arda Metin

BİR, NUMARA SİZ, UÇAN GEMİ

Tasarımın adı: Bir numaralı uçan gemi.

Yapıların adı: İvan, Uçurur, Tuana, Gizen, Büssra.

Gurubun adı: Tasarımcılar gurubu.

Tasarımın özellikleri: Uçaklar, denizde gidilebilen içinde 1000 kişi bulundurabilen, 2 katlı muhtesem bir gemi.

Muhtesem Dörtlülük

İzadın adı = Telefon, bilgisayar

Gurubun adı = Muhtesem Dörtlülük

Gurubun üyeleri = Azra, Deniz, Pınar, Hazal

İzadımız ne işe yarar? = Bilgisayar sesdiklerimiz e-posta gönderilebilir ve görüntülü konuşabiliriz.

Telefon = Sesdiklerimizin sesini duyabiliriz ve ayar oynayabiliriz.

MOBİL BÜS

Bizim tasarımımızın adı "mobillbüs" yani geleceğin otobüsüdür. Bu grupta Nimet Nur, Ayşe Dilem, Elif Sena, Aleyna Pelin, Ece Deniz vardır. Bu araç hem ambulans, hem uçak, hem gemi, hem yeraltında gidebilen bir araç. Teknoloji Grubu'nun icat ettiği Mobillbüs geleceğin aracı olacak.

2 tane icatlar

icattır laser püskürtüyor ve adamı vuruyor

icat adı = **laser**

icat adı = **Turbo İcat**

icat adı = **Borsa İcat, Yusuf Uslu**

